

Tellija

Koostajad

Rahandusministeerium

Skepast&Puhkim OÜ

Laki põik 2, 12919 Tallinn

Telefon: +372 664 5808

e-post: info@skpk.ee

Registrikood: 11255795

Rahandusministeerium

Regionaalhalduse osakond

Pikk tn 16b, 80013 Pärnu

Telefon: 7155865

e-post: raine.viitas@fin.ee

Kuupäev

September 2021

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Versioon **1 (ettepanekute küsimiseks)**
Kuupäev **16.09.2021**
Koostajad: **Planeeringu töörühm:** Raine Viitas, Tiiu Pärn, Tiia Kallas, Anne Karjus
KSH eksperdirühm: Eike Riis, Aide Kaar, Veronika Verš, Raimo Pajula, Ingo Valgma, Moonika Lipping, Marko Ründva, Marko Lauri, Jüri Hion

Esikaane foto: Vaade Pärnu jõele Sindi karestiku juures, 11.06.2021. Foto: Eike Riis

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
1. PLANEERINGUALA PAIKNEMINE	6
2. ASUSTUS JA RAHVASTIK	8
3. ETTEVÕTLUS	10
3.1. Tööstus.....	10
3.2. Turism ja rekreatsioon	11
3.2.1. Matkarajad	12
3.2.2. Supluskohad.....	13
3.3. Sadamad, veeskamis- ja sildumiskohad	13
3.4. Maardlad ja mäeeraldised.....	15
3.4.1. Planeeringualal asuvad maardlad ja mäeeraldised	15
3.4.2. Planeeringuala eeldatavas mõjualas asuvad maardlad ja mäeeraldised	16
4. TEHNILINE TARISTU	19
4.1. Teedevõrk.....	19
4.1.1. Maanteed	19
4.1.2. Kergliiklusteed	19
4.2. Raudtee	20
4.3. Sillad	20
4.4. Lennuväli	20
4.5. Paisud	21
5. NATURA 2000 VÕRGUSTIKU ALAD	22
5.1. Pärnu jõe loodusala	22
5.2. Reiu jõe loodusala	22
5.3. Soomaa loodusala	23
5.4. Soomaa linnuala	23
5.5. Pärnu lahe linnuala.....	24
5.6. Rannaniidu loodusala.....	24
5.7. Pärnu loodusala	25
5.8. Navesti loodusala	25
5.9. Saarjõe loodusala.....	25
5.10. Tellissaare loodusala.....	26
5.11. Tori põrgu loodusala	26
6. KAITSTAVAD LOODUSOBJEKTID	27
6.1. Kaitsealad	27
6.1.1. Pärnu rannaniidu looduskaitseala	27
6.1.2. Niidu maastikukaitseala	28
6.1.3. Pärnu maastikukaitseala	28
6.1.4. Saarjõe maastikukaitseala.....	28
6.1.5. Kaansoo mesimuraka kasvuala	29
6.1.6. Soomaa rahvuspark.....	29
6.1.7. Kaitstavad pargid	29
6.2. Hoiualad	30
6.2.1. Pärnu jõe hoiuala (Pärnu).....	30
6.2.2. Pärnu lahe hoiuala.....	30
6.2.3. Reiu jõe hoiuala	31
6.2.4. Navesti hoiuala	31

6.2.5.	Tellissaare hoiuala.....	31
6.3.	Kaitsealused liigid ja kivistised	31
6.3.1.	Kaitstavad loomaliigid	31
6.3.2.	Kaitstavad taimeliigid	32
6.3.3.	Kaitstavad seene- ja samblikuliigid	32
6.3.4.	Kaitstavad kivistised	32
6.4.	Püsielupaigad	32
6.5.	Kaitstavad looduse üksikobjektid.....	32
6.6.	Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.....	33
6.7.	Vääriselupaigad	33
7.	RELJEEF JA GEOLOOGILISED TINGIMUSED	34
7.1.	Lihkeohtlikud piirkonnad	34
7.2.	Radoonisisaldus pinnases	37
8.	VOOLUVEEKOGUD	40
8.1.	Pärnu jõgi	41
8.2.	Sauga jõgi.....	41
8.3.	Reiu jõgi	42
8.4.	Navesti jõgi	42
8.5.	Üleujutusohuga ala ja üleujutusohuga seotud riskipiirkonnad.....	42
9.	PÕHJAVESI.....	47
10.	TAIMESTIK JA LOOMASTIK	48
10.1.	Taimestik	48
10.2.	Loomastik	48
11.	ROHEVÕRGUSTIK	49
12.	PÕLLUMAJANDUSLIK MAAKASUTUS	50
12.1.	Väärtuslik põllumajandusmaa	50
12.2.	Mahealad	50
13.	KULTUURIVÄÄRTUSED	52
13.1.	Kultuurimälestised.....	52
13.2.	XX sajandi arhitektuuripärandi objektid.....	52
13.3.	Maaehituspärand.....	53
13.4.	Militaarpärand	53
13.5.	Pärandkultuuriobjektid	53
13.6.	Miljööväärtuslikud alad	54
13.7.	Väärtuslikud maastikud.....	54
13.7.1.	Ilusad vaated.....	54
14.	VÄLISÕHU SEISUND.....	56
15.	MÜRAOLUKORD	62
16.	MUUD ASJAOLUD.....	65
16.1.	Riigikaitse ehitised	65
16.2.	Ohtlikud ettevõtted	65
16.3.	Keskkonnohtlikud objektid	66
16.4.	Soojussaared.....	67

Sissejuhatus

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneeringu „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“ planeeringuala kirjeldus annab ülevaate olemasolevast olukorrast. Teemaplaneeringuga kavandatava tegevusega eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus on kajastatud seisuga august 2021. Teemaplaneeringu ja KSH koostamise käigus seda teavet edaspidi üldjuhul ei uuendata. Teabe uuendamine toimub vajadusel ainult selliste muudatuste korral, mis võivad oluliselt mõjutada planeeringulahendust ja mõju hindamise tulemusi.

Planeeringuala, sh eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjelduse koostamisel on võetud aluseks maakonna ning planeeringuala kohalike omavalitsuste asjakohastes arengudokumentides (strateegilise ja ruumilise planeerimise dokumentides) sisalduv teave, riiklike andmebaaside ja registrite andmeid, asjakohaseid Maa-ameti kaardirakendusi jms – kasutatud materjalide loetelud vt täpsemalt teemaplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse dokumentidest.

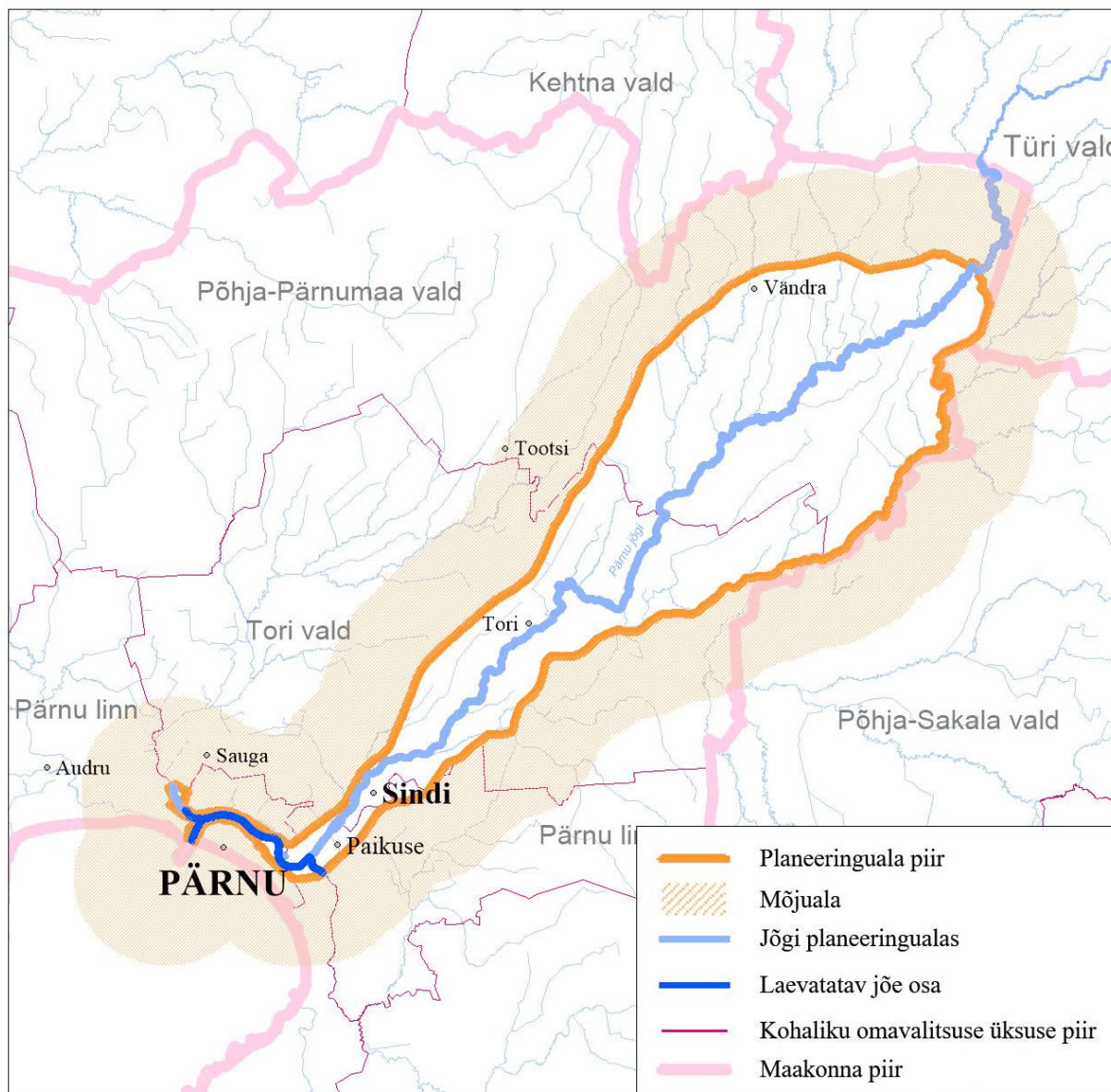
Kuna käesolevas planeeringuala kirjelduses toodud lähteandmed on reeglina ajas muutuvad, siis teemaplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisel tuleb igakordselt lähtuda arengudokumentides, registrites jm andmebaasides esitatud ajakohastest andmetest.

Olemasolev olukord on kajastatud kaardirakenduses¹.

¹<https://rahm.maps.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?webmap=36e964bbc85a43efaef8233c46614388>

1. Planeeringuala paiknemine

Planeeringuala hõlmab Pärnu jõe veela koos kaldaaladega Kurgjalt kuni suubumiseni merre, Pärnu lahte (ca 75 km pikkuses lõigus; vt Joonis 1). Planeeringualasse on haaratud jõe kaldaalad Pärnu linnas ning Tori ja Põhja-Pärnumaa valdades.

Joonis 1. Planeeringuala paiknemine²

Planeeringuala piiriks on Pärnu jõe paremal kaldal Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee, vasakul kaldal Navesti jõgi ning hõreda asustusega metsa- ja põllumaastik kuni Pärnu linna piirini. Pärnu linnas on planeeringuala piiriks jõeäärsed tänavad – Rääma tänav ja Suur-Jõe tänav.

² Allikas: Pärnu maakonna planeeringut täpsustava teemaplaneeringu „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ja seosed mereplaneeringuga“ ja KSH algatamise otsus

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Sauga jõgi on haaratud planeeringualasse kuni lennuväljani (Sauga kalurikülani). Planeeringuala piiriks on seal jõeäärsed suuremad tänavad. Planeeringualasse jääb ka Reiu jõgi ca 1,2 km ulatuses kuni raudteesillani (Reiu vabaõhulavani).

2. Asustus ja rahvastik

Pärnu jõe piirkonnas vahemikus Raest kuni Tori-Jõesuuni vahelduvad jõe kaldail metsad ja põllustatud alad. Sellest allavoolu on jõe kaldail asustus võrdlemisi tihe. Pärnu jõe alamjooks on elu, puhke- ja ettevõtluspiirkond, kus on hulgaliselt riikliku, maakondliku kui ka kohaliku tasandi tähtsusega loodus- ja kultuuriväärsusi. Pärnu jõe loodusala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka. 2018. aastal kehtestatud Pärnu maakonna planeering toob välja, et Pärnu maakonna eripäraks on dominantse mõjuga maakonnakeskuse olemasolu.

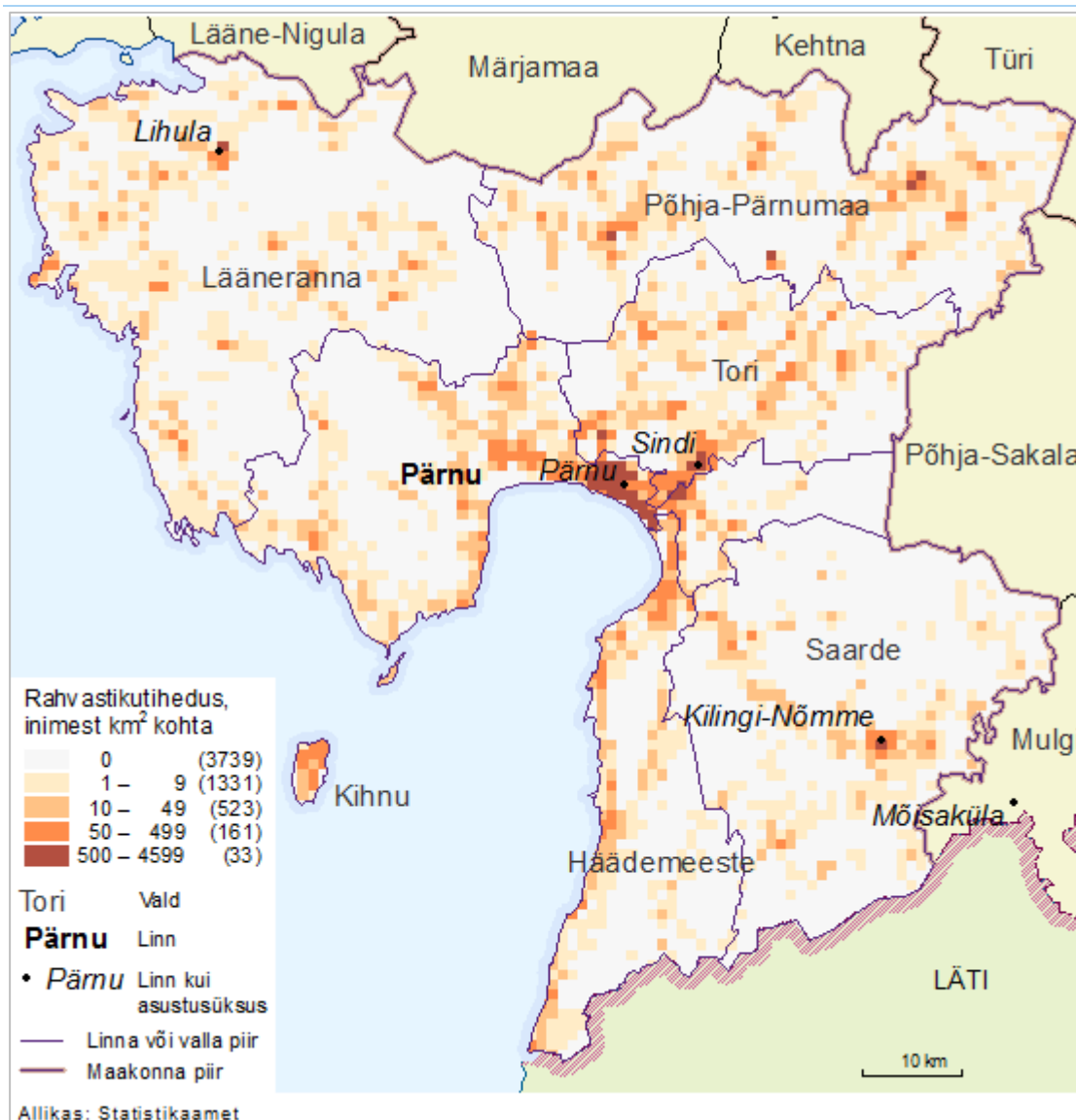
Asustus Pärnu jõe alamjooksu ja suudme alal on oluliselt tihedam kui mujal maakonnas, jõe äärde jäävad Pärnu ja Sindi linn, Tori alevik ja Paikuse alev (vt Joonis 2). Esimesed Pulli ja Sindi-Lodja kiviaja asulakohad Pärnu jõe kaldale rajati juba 10 000 aastat tagasi, mis tänapäeval on väärtustatud kultuurimälestistena (muinsuskaitseobjektid). Selles piirkonnas paikneb kaks kolmandikku maakonna tööstusettevõtetest ning suured turismiettevõtted ja spaad. Piirkond on hästi kättesaadav, mille tagavad rahvusvaheline maantee Via Baltica, rahvusvahelise kategooria lennujaam ja sadam Pärnus. Projekteerimisel on kiirraudtee Rail Baltic koos kohalike peatustega.

Maakondlik keskus on Pärnu linn (ehk linn, kuhu on koondunud töökohad ja haridusasutused, regionaalsed avaliku sektori pakutavad teenused ja mitmekülgsed erasektori pakutavad teenused; keskus, kuhu inimesed igapäevaselt eelkõige töö- ja haridusalaselt liiguvad) on tugevaks tõmbekeskuseks kõigi Tori valla ja Põhja-Pärnumaa valla elanike jaoks. Seda toetavad nii suhteliselt lühikesed vahemaad kui ka head transpordiühendused.

Pärnu linna haldusterritooriumil on tänu rändele elanikkond viimastel aastatel olnud kasvav³. Tori valla elanikkonna kahanemine toimub eelkõige kaugemates külades, kuid Sindi linna pikaajaline elanikkonna vähenemine on peatunud⁴. Põhja-Pärnumaa vallas on elanikkond rahvastikuregistri andmete kohaselt viimastel aastatel (2016-2020) kahanenud. Terve Pärnu maakonna lõikes on rahvaarv viimasel kahel aastal (2018-2020) kasvanud.

³ <https://edok.parnu.ee/public/index.aspx?itm=727089&af=912091>

⁴ <https://www.torivald.ee/documents/17490539/26553005/2019+a+majandusaasta+aruanne.pdf/19e6554d-1d0d-4b78-9e63-1a64d3321863>

Joonis 2. Pärnu maakonna rahvastikutiheduse ruutkaart, 01.01.2017

3. Ettevõtlus

Planeeringualal paikneb kaks kolmandikku maakonna tööstusettevõtetest ning suured turismiettevõtted ja spaad. Paljud jõe äärde jäävad majutuskohad pakuvad lisaks öömajale ja toitlustusele matkamisvõimalusi Pärnu jõel ja lähipiirkonnas⁵.

Tuginedes Maksu- ja Tolliameti andmetele, asub valdav osa Pärnu maakonna töökohtadest Pärnu linnas. Rohkem kui pooled (55%) väljaspool Pärnu haldusala elavatest töötajatest käivad töö Pärnus ning 6% Pärnu elanikest käib töö muul Pärnu maakonnas. Pärnu linna haldusalas tegutses 2017. a aktiivselt 3924 ettevõtet⁶. 2019. a töötuse määr kujunes Pärnus 5,3% (Eestis keskmisel 4,4%). 2019. aasta andmetel said kõige enam Pärnu inimesed rakendust töötlevas tööstuses (üle 5000 inimese), millele järgnesid rohkem kui tuhande töötajaga haridusvaldkond, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, hulgi- ja jaekaubandus, majutus ja toitlustusvaldkond ning ehitus⁷.

Tori valda on 2017. aasta seisuga registreeritud 984 majanduslikult aktiivset üksust, millest põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi alla kuulus 232 üksust ning töötuse määr on ligikaudu 3%. Vallas tegutsevad ettevõtted on peamiselt tööandjad Tori valla elanikele⁸.

Põhja-Pärnumaa vallas on 2018. aasta andmetel tööandjatena vallas 278 ettevõtet pakkudes tööd 1839 inimesele. Lisaks on olulised tööandjad valla haridusasutused, sotsiaalhoolekandeasutused ja vallavalitsus. Kõige enam on primaarsektoris (põllumajandus, metsandus) tegutsevad ettevõtted, vähem tertsiaarsektoris (teenindus) ja sekundaarsektoris (mäetööstus, töötlev tööstus, ehitus) tegutsejaid. Samas on tööstuses rohkem töötajaid kui põllumajanduses ja metsanduses. Töötuse määr 01.01.2018. aasta seisuga oli 4,5%⁹.

3.1. Tööstus

Suuremad tööandjad ja tootmisettevõtted asuvad valdavalt maakonnakeskuses Pärnu linnas, mõned suuremad tööandjad asuvad ka väiksemates keskustes. Tööstusettevõtted on peamiselt ekspordile suunatud ning seda soosib ka Pärnu kaubasadam. Ettevõtjate arvu keskmisest kiirema kasvu taga maapiirkondades on põllumajanduse ja eriti kalandusega seonduv omapära.

Pärnu linnas on töötlev tööstus oma juhtivate tootmisharude – puidu- ja mööblitootmise, tekstiili-, toiduainete-, naha- ja metallitööstusega – koondunud peamiselt omaette piirkonda (nn Ehitajate tee piirkonda ja Loode-Pärnusse). Kogu Pärnu linna tootmisstruktuur on keskkonnasõbralik. Linnas puuduvad märkimisväärsed tööstuslikud õhu- ja muud reostusallikad¹⁰.

Tori vallas Jõesuus töötleva tööstusega tegelev OÜ Säätke on (224 töötajaga) Pärnu maapiirkondade suurim tööandja. Suurimate tööandjate seas on ka Sindis tekstiiliga tegelevad AS

⁵ Pärnu jõe kasutusvõimaluste uuring, AS Maves, 2019
<https://maakonnaplaneering.ee/documents/2845826/24169188/P%C3%A4rnu+j%C3%B5e+kasutusv%C3%B5imaluste+uuring.pdf/18480bf0-fe5b-4604-a630-d84753bcb289>

⁶ Kehtestatud Pärnu Linnavolikogu 04.10.2018 määrus nr 43:
https://www.riigiteataja.ee/akt/4091/0201/9009/arengukava_muudetud.pdf#

⁷ Pärnu linna 2019 aasta konsolideeritud majandusaasta aruanne;
<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/omavalitsus/eelarve/eelarve1>

⁸ Tori valla arengukava aastateks 2018 – 2030. Kehtestatud Tori Vallavolikogu 20.12.2018 määrusega nr 46;
<https://www.riigiteataja.ee/akt/410012019004>

⁹ Põhja-Pärnumaa valla arengukava aastani 2030. Kehtestatud Põhja-Pärnumaa Vallavolikogu 18.09.2019 määrusega nr 18; <https://www.riigiteataja.ee/akt/425092019008>

¹⁰ <https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/areng-ettevotlus> ((külastatud 26.07.2020)

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Qualitex, Danspin AS ja Fein-Elast Estonia OÜ, trükkimisega tegelev AS Pajo, OÜ Nurme Teedehitus (51), kaubaveofirma osahing Antone Transport, piimakarjakasvatus OÜ Selja jm¹¹.

Põhja-Pärnumaal on kõige enam ettevõtteid primaarsektoris (põllumajandus, metsandus) tegutsevaid ettevõtteid, vähem tertsiarsektoris (teenindus) ja sekundaarsektoris (mäetööstus, töötlev tööstus, ehitus) tegutsejaid. Samas on tööstuses rohkem töötajaid kui põllumajanduses ja metsanduses¹².

3.2. Turism ja rekreatsioon

Planeeringuala ja eriti Pärnu jõe ümbrus on jätkusuutlik ja aastaringelt kõitev turismisihtkoht. Piirkonna eeliseks on paiknemine rahvusvahelistel ühendusteedel ja kiired tulevikuühendused (Via Baltica ja Rail Baltic), väljapääs merele, tugevate energiaühenduste olemasolu ja taastuenergeetika laiem kasutuselevõtmine ning mitmekülgsed loodusolud ja ökoloogilise mõtteviisi väärtustamine.

Planeeringualal asuv Pärnu linn on kuurortlinn, mis baseerub ajalooliselt väljakujunenud traditsioonidele (kuurordi ajalugu arvestatakse aastast 1837, kui praeguse mudaravila kohale kerkis esimene supelasutus), headele looduslikele tingimustele, soodsale geograafilisele asukohale, olemasolevale taristule ja kohalike inimeste oskustele ja teadmistele. Terviklikult asub omavalitsus looduslikult heas asupaigas – Pärnul on pikk rannajoon ning asukoht mitme jõe (Pärnu ja Reiu) ristumiskohas. Pärnu iseloomulik kausjas laht hoiab vee temperatuuri soojemana kui teistes Eesti randades, mis meelitab suvehooajal Pärnusse hulgaliselt nii sise- kui ka välismaised turiste. Pärnu kuurordi- ja puhkemajanduse suurimaks probleemiks on jätkuvalt hooajalisus.

Planeeringualal asuvates Tori ja Põhja-Pärnumaa valdades on turismi osakaal väiksem kuid soov valdade arengukavade kohaselt on sektori osakaalu suurendada. Tori vallas on hulk vaatamisväärsusi: Pulli küla (Eesti vanima inimasula), Tori põrgu ja hobusekasvandus, Jõesuu pikim ripsild, Soomaa Rahvuspark, Sindis kalevivabriku hooned, Sindi raudteejaama hooned, Are mõisapark, Niidu küla alpakasvandus jm. Ka Põhja-Pärnumaal on mitmeid olulisi turismivaatamisväärsusi – C. R. Jakobsoni Talumuuseum Kurgjal, Automuuseum Halinga piirkonnas, Jaanihanso Siidrivabrik Halinga piirkonnas, Soomaa Rahvuspark ja mitmed teised.

Paljud Pärnu jõe äärde jäävad majutuskohad pakuvad lisaks öömajale ja toitlustusele matkamisvõimalusi Pärnu jõel ja lähipiirkonnas. Pärnu jõe ääres paikneb Pärnu jahtklubi külalistemaja ja Konse puhkemaja. Majutusteenust pakub ka Kurgja külas asuv Tallinna Tehnikaülikooli Särghaua õppekeskus. Pärnu jões pakuvad turismiteenuseid ka teised väljaspool planeeringuala asuvad ettevõtted, sealhulgas kanuumatkad, lõbusõidud erinevate veesõidukitega.¹³

Sindi kärestik rajati Pärnu jõele 2020. aastal sealsamas asunud paisu asemele. Paisu lammutamise järel loodi kalade kudealad ja muudeti Pärnu jõgi kogu pikkuses vabaks kalarändele. Paisu asemele rajatud kärestik on ainulaadne kogu Baltikumis, kus on ideaalsed võimalused kärestikuaerutamise, süstaslaalomi, *freestyle* aerutamise ja kanuusõidu harrastamiseks ning rafti-parvega sõiduks. Kõige selle harrastamiseks on kärestikule rajatud ajutine taristu ja kaldaala. Lisaks on kärestik veematkade algus ja lõpp-punktiks.

¹¹ <https://www.torivald.ee/ettevotlus> (külastatud 26.07.2020)

¹² Põhja-Pärnumaa valla arengukava aastani 2030. Kehtestatud Põhja-Pärnumaa Vallavolikogu 18.09.2019 määrusega nr 18; <https://www.riigiteataja.ee/akt/425092019008>

¹³ Pärnu jõe kasutusvõimaluste uuring. AS Maves, 2019

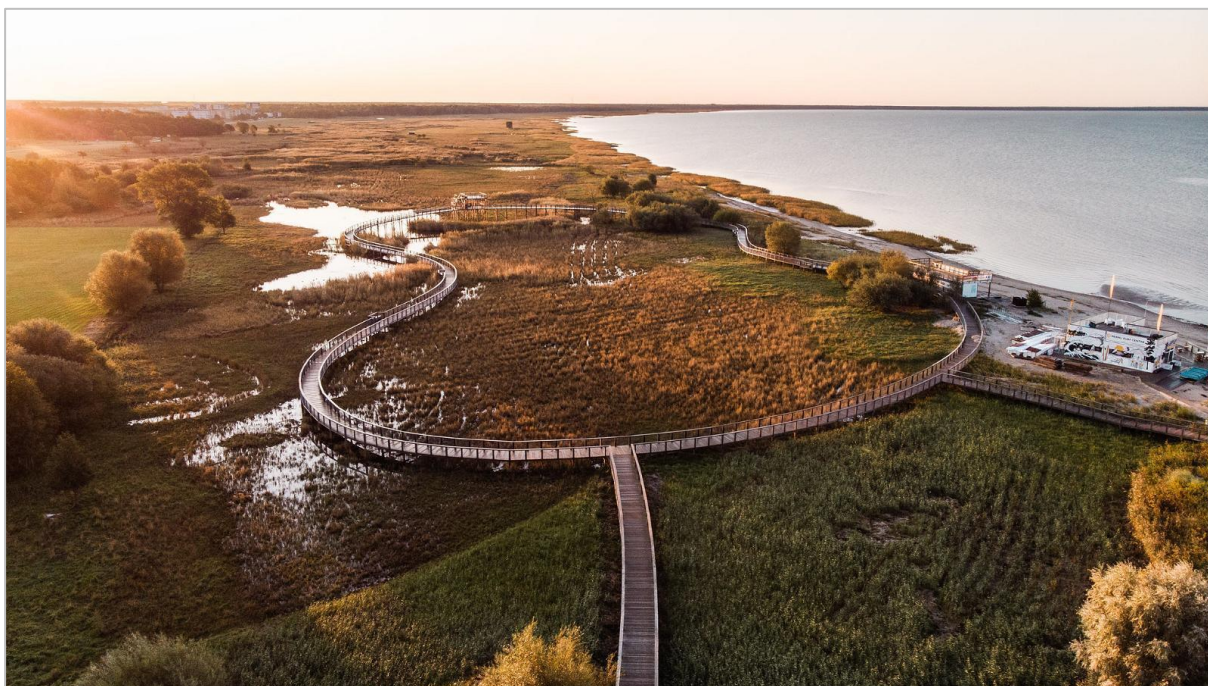
<https://maakonnaplaneering.ee/documents/2845826/24169188/P%C3%A4rnu+j%C3%B5e+kasutusv%C3%B5imaluste+uuring.pdf/18480bf0-fe5b-4604-a630-d84753bcb289>

Looduskaitse- ja puhkealade olemasolu ning turvalisus on heaks eelduseks turismi ja rekreatsiooni arendamiseks piirkonnas.

3.2.1. Matkarajad

Matkarajad asuvad Pärnu linna lähiümbruses ja mererannikul. Maakonda läbib ka rahvusvaheline jalgrattatee EuroVelo 10. Tegemist on ringmarsruudiga (Hansaring) Läänemere rannikualal, mis kulgeb läbi Soome, Rootsi Taani, Saksamaa, Poola, Leedu, Läti, Eesti ja ulatub Sankt Peterburgi. Eestis algab EuroVelo marsruut Läti piirilt ja kulgeb maakonna rannikul Tallinna ning edasi Narva, kogupikkus on 980 km. Pärnu linna vahetus läheduses, Raeküla männikus, ootavad tervisesõpru Reiu-Raeküla terviserajad pikkusega 3, 5 ja 10 km. Sindi linnas asub ka 2,5 km rada ja valgustatud 1,8 km terviserada. Lisaks asub planeeringualal Tammiste 2,8 km pikkune metsarada.¹⁴

Pärnu rannaniidu looduskaitseala hõlmab kokku 341 ha metsatukki, laguune ja rannaniite. Siin karjatatakse veiseid ehk linnalehmasid ning siin armastavad pesitseda linnud ja elada kahepaiksed. Unikaalse linnalooduse avastamiseks on küllastajate jaoks projekti *Linnalehmad* toel rajatud 600 m pikkune vaateplatvormiga matkarada, mis asub Pärnu keskrahnas mere ääres (vt Joonis 3). Külalised saavad kõndida otse sonnide ehk üleujutatud niitude kohal ja avastada erilisi ning looduskaitse all olevaid taimi. Laugjalt tõusval rajal saab loodust nautima minna nii lapsevankri kui ka ratastooliga.

Joonis 3. Pärnu rannaniidu matkarada¹⁵

Looduses liikumise tarbeks on Riigimetsa Majandamise Keskus ette valmistanud Oandu–Aegviidu–Ikla matkatee. 375 km pikk matkatee kulgeb Põhja-Eestist Lahemaa rahvuspargist läbi Kõrvemaa metsade ja ühe Euroopa võimsaima soomaastiku – Soomaa rahvuspargi ning Pärnumaa metsade kuni jõuab mereäärsetesse rannaküladesse ja Liivi lahe kaunile rannale Iklas.

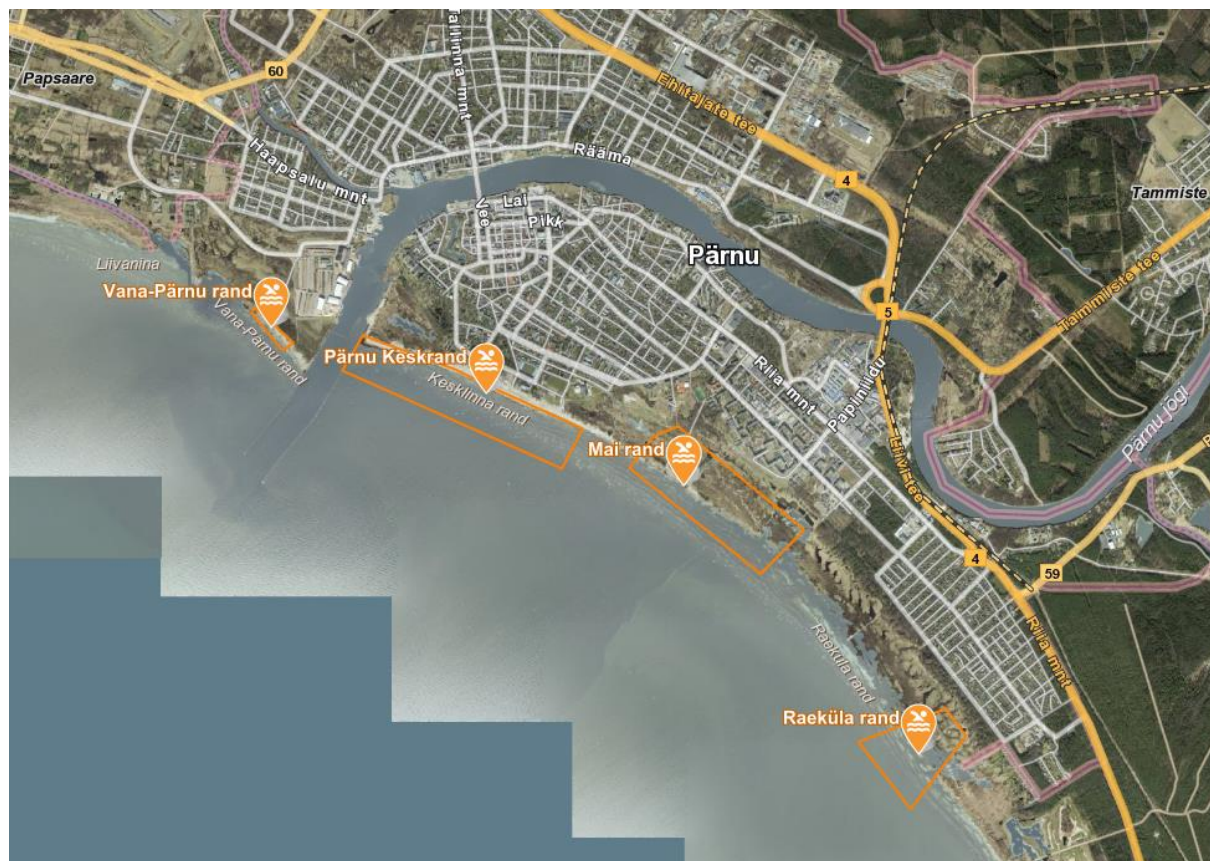
Piirkonnas asuv jõgikond soodustab kanuumatkade korraldamist. Suur hulk rabasid ja soid kutsuvad külalisi oma erisuguse liigikoosluse ja kerge ligipääsetavusega ning rikkalik looduslik keskkond pakub huvi loodusturistile.

¹⁴ <https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/parnumaa-puhkeala>

¹⁵ <https://visitparnu.com/objekt/parnu-rannaniidu-matkarada/>

3.2.2. Supluskohad

Pärnu jõe suudmepiirkonnas meres piirnevad planeeringualaga ametlikud supluskohad (supelrannad): Vana-Pärnu rand ja Pärnu Keskrand. Kaugemal Pärnu lahe kaldal asuvad Mai rand ja Raeküla rand. Mõjualasse jääb Valgerand.

Joonis 4. Supelrannad planeeringuala piirkonnas. Allikas: Maa-ameti kaardirakendus „Supluskohad ja veekvaliteet“¹⁶

Olemasoleva andmestiku kohaselt ametlikke avalikke supluskohi veeseaduse mõistes Pärnu, Reiu ja Sauga jões Pärnu linna piires ei ole, kuigi Terviseameti andmed kajastavad 2019. aasta seisuga supluskohi Pärnu jões Saare tn pikendusel (Raeküla). Samuti ei ole ametlikke supluskohi Põhja-Pärnumaa vallas. Ainuke uurimispiirkonna jões asuv supluskohi on Sindi väliujula Tori vallas.

3.3. Sadamad, veeskamis- ja sildumiskohad

Planeeringualal asub Pärnu maakonna suurim ja olulisim sadam Pärnu sadam. See võimaldab parandada kohaliku majanduse konkurentsivõimet, piirkonnale oluliste kaupade sisse- ja väljavedu, toetab uute kaasaegsete tegevusvaldkondade, sh turismi arendamist. Pärnu sadamat on käsitletud ka üleriigilises planeeringus kui rahvusvahelise tähtsusega toimivat ja arendatavat sadamat. Ühendus väikesaarte Kihnu ja Ruhnuga toimub Pärnu sadamas reisiparvlaevasadamate kaudu. Kihnu saare ja mandri ühendusteede on Kihnu ja Munalaiu ning Kihnu ja Pärnu sadamate vahelised

¹⁶ https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/terviseamet_veetervis

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

veeteed. Manija saare ja mandri ühendusteeks on Munalaiu ja Manilaiu sadamate vaheline veetee. Kuna väikesaared vajavad aastaringselt ühendust, siis peavad parvlaevasadamad Kihnus, Munalaius, Manilaius ja Pärnus väga hästi toimima kogu navigatsiooniperioodi ajal¹⁷.

Sadamaregistri¹⁸ andmetel on teemaplaneeringu alal:

- Pärnu sadam – Pärnu jõe suudmes on olemasolev sadam, mis hõlmab kauba-, kala-, jahi, parvlaeva- ja kavandatava kruisisadama ala;
- reisiparvlaevasadamad ühenduse pidamiseks püsiasustusega väikesaarte Kihnu ja Ruhnuga on Pärnus;
- olemasolevad väikesadamad – Talvesadam, Pärnu sadama väikesadam, Vana-Sauga sadam. Sadamaseaduse (§ 2 lg 18) kohaselt on väikesadam sadam või sadama osa, kus osutatakse sadamateenuseid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele.

Pärnu sadama deklareeritud sügavus on 6,0 m ja vähim laius 45 m. Suurima vastuvõetava laeva pikkus on 140 m ja laius 45 m. Laeva maksimaalne süvis sadama akvatooriumil oleneb momendi veetasemest ja määratakse sadamakapteni poolt. Pärnu sadamat külastab suurusjärgus 1000 laeva aastas, lisaks väikealused ja kohalik väikelaevaliiklus. Talvel on Pärnu laht üldjuhul jääs. Keskmise jääperioodi pikkus on 2–3 kuud ning sadama lahti hoidmiseks on vaja jäämurdjat. Jäämurdmise eest sadama akvatooriumis hoolitseb AS Pärnu Sadam. Pärnu sadama toimimiseks vajalikeks ja tänaseks ka Pärnu linna ühe sümbolina on olulised Pärnu muulid jõe suudmes. Mõlema muuli pikkus on pisut üle kahe kilomeetri. Pärnu sümboliks on kujunenud jõe vasakul kaldal asuv muul. Aegajalt kõrge veetasemega jääb muul tervikuna vee alla. Madala veeseisuga on näha ka 1804-1811 ehitatud puitmuuli postide otsad. Muulide vahekaugus on 250 m¹⁹.

Planeeringuala laevatatavad siseveed (jõesõigused) on:²⁰

- Pärnu jõgi suudmest kuni Reiu jõe suudmeni,
- Sauga jõgi suudmest kuni Vana-Pärnu jalakäijate sillani,
- Reiu jõgi suudmest kuni raudtee sillani.

Kallasraja laius on laevatatavatel veekogudel kümme meetrit.

Pärnu jõe veeala kuulub kuni Kesklinna ja Siimu sillani Pärnu sadama akvatoorium koosseisu²¹. Kesklinna ja Papiniidu silla vahelisel alal on kavandatud veesõidukite peamine liikumistee ning sõude- ja aerutamiskanal²². Veeliiklust Pärnu linna veealadel reguleeritakse asjassepuutuvate õigusaktidega. Pärnu lahe vee ala kasutamine on reguleeritud Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringuga²³.

Veeskamiskohad on Pärnu linnas Lootsi tn 6//8 kinnistul, Papiniidu silla all, Vingi tänava otsas, 2. jõe ja 3. jõe tänavate vahel ja Lustipargis (enne Reiu jõe suuet). Pärnu jõe akvatooriumi

¹⁷ Pärnu maakonnaplaneering. Kehtestatud riigihalduse ministri 29.03.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/74; <https://maakonnaplaneering.ee/142>

¹⁸ Sadamaregister, seisuga 26.07.2020

¹⁹ Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu KSH aruanne, 2016; https://maakonnaplaneering.ee/documents/2845826/18607509/4_KSH+aruanne.pdf/3a8f5781-2909-4d32-8a63-5f6e672503df

²⁰ Meresõiduohutuse seaduse § 2 punkt 11; eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020020?leiaKehtiv>

²¹ Sadamaregister 28.07.2020

²² Kehtestatud Pärnu Linnavalitsuse 18.11.2010 otsusega nr 82; https://amphora.lv.parnu.ee/amphora_public/index.aspx?itm=511522

²³ Kehtestatud Pärnu maavanema 17.04.2017 korraldusega nr 1-1/17/152; <https://maakonnaplaneering.ee/143>

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

detailplaneeringuga²⁴ on määratud täiendavad paatide vettelaskmise kohad Keslinna silla ja Papiniidu silla vahelisel lõigul. Sauga jõel on veeskamiskohad Vana-Sauga kail ja Sauga kalurikülas. Veeskamiskohtadele tuleb tagada ligipääs (sh päästeautode ligipääs) ja manööverdamiseks vajalik ruum.

Sildumiskohad väikealustele on Pärnu Jahtklubi jahisadam, Talvesadam Vallikäärus, OÜ Rõa Haapsalu mnt 7, Vana-Sauga kai ja Sauga kaluriküla sadam Sauga jõel.

3.4. Maardlad ja mäeeraldised

Maardlate ja mäeeraldiste info on koondatud maardlate registri ja Maa-ameti maardlate rakenduse põhjal.

3.4.1. Planeeringualal asuvad maardlad ja mäeeraldised

Planeeringualal asub 1 savi-, 2 kruusa- ja 3 turbamaardlat, millest suurima pindalaga on turbamaardlad (Tabel 1).

Tabel 1. Planeeringualal asuvad maardlad (seisuga august 2021)

Maardla nimetus	Reg.-kaardi nr / Kk-registri ID	Pindala, ha	Põhi-maavara	Asustusüksus
Laudaru kruusamaardla	841 MRD0000811	11,88	kruus	Rõusa (Põhja-Pärnumaa vald)
Vändra savimaardla	677 MRD0000645	13,01	savi	Rätsepa, Vaki (Põhja-Pärnumaa vald)
Sikana kruusamaardla*	845 MRD0000815	15,15	kruus	Sikana (Põhja-Pärnumaa vald)
Leiburi turbamaardla	772 MRD0000740	65,94	turvas	Kullimaa (Põhja-Pärnumaa vald)
Kavasoo turbamaardla	90 MRD0000068	215,72	turvas	Sikana, Rahnoja (Põhja-Pärnumaa vald) Piistaoja (Tori vald)
Kõrsa turbamaardla**	92 MRD0000070	2262,25	turvas	Seljametsa (Tori vald)

* Osa maardlast jääb vahetult planeeringuala piiri taha (vt Tabel 3)

** Suurem osa maardlast jääb väljapoole planeeringuala (vt Tabel 3)

Tabel 2. Planeeringualal asuvad mäeeraldised (seisuga august 2021)

Mäeeraldise nimetus	Reg.-kaardi nr	Pindala, ha	Loa nr	Loa kehtivus	Kaevandaja	Korrastamis-suund
Laudaru kruusakarjäär	841	11,88	L.MK.PM-200126	10.11.2008-10.11.2023	OÜ Jürmets	metsastada või rajada rohumaad
Sikana III kruusakarjäär	845	4,32	L.MK/321173	14.12.2011-13.12.2021	OÜ Vändra MP	metsamaa ja veekogu

²⁴ Kehtestatud Pärnu Linnavalitsuse 18.11.2010 otsusega nr 82;

https://amphora.lv.parnu.ee/amphora_public/index.aspx?itm=511522

Mäeeraldise nimetus	Reg.-kaardi nr	Pindala, ha	Loa nr	Loa kehtivus	Kaevandaja	Korrastamis-suund
Kavasoo turbatootmisala	90	97,32	L.MK/323467	17.07.2013-16.07.2033	AS Jiffy Products Estonia	taastuv soo
Kõrsa turbatootmisala	92	74,18	L.MK.PM-13269	01.04.2005-19.12.2049	AS Jiffy Products Estonia	taastuv soo
Kõrsa kruusamaardla	754	15,16	L.MK/327623	19.04.2016-18.04.2031	Tee Maa OÜ	tehisveekogu

3.4.2. Planeeringuala eeldatavas mõjualas asuvad maardlad ja mäeeraldised

Käesolevas peatükis on loetletud maardlad (Tabel 3) ja mäeeraldised (Tabel 4), mis jäävad väljapoole planeeringuala piiri (käsituslusalasse), kuid mis võivad avaldada mõju planeeringualal kavandatavale tegevusele või mis võivad saada mõjutatud kavandatavast tegevusest.

Tabel 3. Planeeringuala võimalikus mõjualas asuvad maardlad (seisuga august 2021)

Maardla nimetus	Reg.-kaardi nr / Kk-registri nr	Põhi-maavara	Pindala, ha	Asustusüksus
Kobra	942 MRD0000931	dolokivi	14,47	Kobra (Põhja-Pärnumaa vald)
Kuiaru	943 MRD0000932	kruus	10,14	Kuiaru (Tori vald)
Kõrsa	754 MRD0000722	kruus	23,55	Urumarja, Kõrsa, Põlendmaa (Tori vald)
Mannare	799 MRD0000767	kruus	1,44	Mannare (Tori vald)
Selja	846 MRD0000816	kruus	9,34	Selja, Kuiaru (Tori vald)
Sikana*	845 MRD0000815	kruus	15,15	Sikana, Viluvere (Põhja-Pärnumaa vald)
Aluste	937 MRD0000926	liiv	27,55	Pärnjõe, Aluste (Põhja-Pärnumaa vald)
Lepplaane	980 MRD0000970	liiv	18,89	Võlla (Tori vald)
Mädara	973 MRD0000963	liiv	16,46	Mädara (Põhja-Pärnumaa vald)
Reiu-Liiva	764 MRD0000732	liiv	03,02	Seljametsa (Pärnu linn)
Seljametsa	888 MRD0000861	liiv	4,67	Seljametsa (Pärnu linn)
Tammiste	962 MRD0000952	liiv	24,79	Tammiste (Tori vald)
Viluvere	977 MRD0000967	liiv	17,46	Viluvere (Põhja-Pärnumaa vald)
Kallissaare-Lubjaahju	112 MRD0000090	turvas	2179,85	Rassi (Tori Vald)

Maardla nimetus	Reg.-kaardi nr/ Kk-registri nr	Põhi- maavara	Pindala, ha	Asustusüksus
Kõrsa**	92 MRD0000070	turvas	2262,25	Seljametsa (Pärnu linn), Põlendmaa, Kildemaa, Kõrsa (Tori vald)
Laianiidu	278 MRD0000247	turvas	1973,46	Ellamaa (Kehtna vald)
Mukre (Ellamaa)	470 MRD0000438	turvas	1594,36	Kobra (Põhja-Pärnumaa vald)
Mördama	94 MRD0000072	turvas	1966,19	Sikana, Ünnaste, Aluste, Viluvere (Põhja-Pärnumaa vald)
Reiu-Sibula	348 MRD0000317	turvas	272,7	Seljametsa, Paikuse (Pärnu linn)
Riisa (Käru, Sorkuni)	632 MRD0000600	turvas	784,07	Riisa, Rätsepa (Tori vald)
Rääma	230 MRD0000199	turvas	1690,6	Kilksama, Kiisa, Tammiste (Tori vald), Pärnu linn (Pärnu linn)
Vallema	925 MRD0000914	turvas	80,02	Jõesuu (Tori vald)

* Osa maardlast jääb planeeringualale (teisele poole Pärnu-Rakvere-Sõmeru maanteed; vt Tabel 1)

** Väike osa maardlast jääb planeeringualale (vt Tabel 1)

Tabel 4. Planeeringuala võimalikus mõjualas asuvad mäeeraldised (seisuga august 2021)

Mäeeraldise nimetus	Reg.-kaardi nr	Pindala, ha	Loa nr	Loa kehtivus	Kaevandaja	Korrastamis-suund
Aluste kruusakarjäär	937	1,23	L.MK/327913	07.06.2016-06.06.2026	Sokkel Holding OÜ	rohuma ja veekogu
Kuiaru kruusakarjäär	943	10,14	L.MK/328606	21.12.2016-20.12.2031	Sokkel Holding OÜ	tehisveekogu ja rohuma
Kõrsa II turbatootmisala	92	74,18	L.MK.PM-13269	01.04.2005-19.12.2049	Jiffy Products Estonia AS	taastuv soo
Kõrsa kruusakarjäär	754	15,16	L.MK/327623	19.04.2016-18.04.2031	OÜ Tee & Maa	tehisveekogu
Lavassaare Nurme III turbatootmisala	197	387,54	L.MK/333334	29.08.2019-28.08.2049	ASB Greenworld Eesti OÜ	taastuv soo
Lavassaare turbamaardla Nurme turbatootmisala	195	499,01	KMIN-127	13.02.2015-13.02.2050	ASB Greenworld Eesti OÜ	taassoostuv ala
Rääma II turbatootmisala	230	92,66	L.MK/326603	22.09.2015-22.09.2040	Biolan Baltic OÜ	taastuv soo
Rääma turbatootmisala	230	79,22	L.MK.PM-13268	01.04.2005-20.12.2049	Jiffy Products Estonia AS	taastuv soo
Selja II kruusakarjäär	846	5,5	L.MK/319878	14.12.2010-13.12.2026	Eesti Killustik OÜ	rohuma ja veekogu
Selja III kruusakarjäär	846	2,17	L.MK/331389	09.01.2019-08.01.2029	Eriku Grupp OÜ	metsamaa
Selja kruusakarjäär	846	1,67	L.MK/330061	28.11.2017-27.11.2027	Metsatervenduse OÜ	rohu- või metsamaa

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Mäeeraldise nimetus	Reg.-kaardi nr	Pindala, ha	Loa nr	Loa kehtivus	Kaevandaja	Korrastamis-suund
Seljametsa liivakarjäär	888	4,02	L.MK/320202	22.03.2011-21.03.2031	AS Tariston	metsamaa ja veekogu
Tammiste liivakarjäär	962	24,79	L.MK/333160	18.06.2019-17.06.2034	AS Tariston	maatulundusmaa (metsamaa)
Aluste kruusakarjäär	937	1,23	L.MK/327913	07.06.2016-06.06.2026	Sokkel Holding OÜ	rohumaa ja veekogu
Kuiaru kruusakarjäär	943	10,14	L.MK/328606	21.12.2016-20.12.2031	Sokkel Holding OÜ	tehisveekogu ja rohumaa
Kõrsa II turbatootmisala	92	74,18	L.MK.PM-13269	01.04.2005-19.12.2049	Jiffy Products Estonia AS	taastuv soo

4. Tehniline taristu

4.1. Teedevõrk

4.1.1. Maanteed

Planeeringuala teedevõrk on tihe ning enamus teid on mustkatttega. Piirkonda jäävad riigi põhimaanteed on olulisemateks ühendusteedeks Eesti teiste piirkondadega ja maakonnasiseseks liikluseks: Tallinn–Pärnu–Ikla, Pärnu–Rakvere–Sõmeru ning Lääne-Eesti suunaline riigi tugimaantee Pärnu–Lihula. Samuti Põhja-Pärnumaa suur ümberõit, mis on ka Kesk-Eesti kiireim ühendus Lääne-Eesti ja saartega. Uueks maanteeks maakonnaplaneeringu kohaselt on riigi põhimaantee nr 4 (Via Baltica) ümberehitamine esimese klassi maanteeks Rapla maakonna piirist kuni ristumiseni Valga–Uulu maanteega ning Via Baltica Pärnu suur ümbersõit. Viimasega seondub ka uue silla rajamine üle Pärnu jõe Sindi ja Paikuse piiril. Samuti tulenevad Rail Balticu kiirraudtee rajamisest teedevõrgu muudatused, sh teede eritasandilised ristumised raudteega, mis lahendatakse raudtee väljaehitamise ajal. Uus maantee on kavandatud ka seoses Tootsi tuulikupargi rajamisega. Rohkem uusi maanteed ei ole kavandatud. Pärnu linna ja selle lähiümbruse liiklusskeemi optimeerimiseks on otstarbekas kavandada ka uus sild Pärnu linnas²⁵.

Kruusakatetega teede probleemiks on suvel tolm ja kevaditi läbipääsmatus.

4.1.2. Kergliiklusteed

Viimastel aastatel on suure arengu läbi teinud Pärnumaa kergliiklusteede võrgustik. Kergliiklusteede võrgustik ühendab Pärnust väljuvad teed ning edaspidi on vajadus erinevad kergliiklusteed omavahel ühendada. Tulevaste teede peamiseks eesmärgiks on ühenduste parandamine ümbritsevate valdadega ja põhimarsruutidel linnasiseselt. Viimaste aastate üha kasvav jalgrataste rohkus linnapildis viitab linnaelanike mitmekesisestunud ja tervislikumatele valikutele liiklemises. Pärnumaa eripäraks on ka Pärnu linna ja rannikupiirkondade elanike arvu ligikaudu 15–20%-line suurenemine suveperioodil. Seetõttu suureneb suveperioodil oluliselt kergliiklusvahendite kasutamine. Kergliiklustee on olemas Tori alevikus. Planeeringualal Põhja-Pärnumaa vallas kergliiklusteid ei ole.

Mööda Pärnu jõe vasakut kallast lookleb Pärnu jõe vasakkalda tervisespordirada ehk Jaansonirada, mis moodustab ühtse ringi vastaskaldal oleva rajaga. Mõlemad on 4 km pikad, kuid oma ilmelt siiski erinevad. Kui jõe paremal kaldal ümbritseb rada palju puid ja rohelist, siis vasakkalda rada lookleb jõe ja linna ajalooliste majade kõrval, meenutades pigem ilusat linnatänavat. Raja teevad ainulaadseks Pärnu jõeäärse jaoks disainitud aerukujulised valguspostid. Lisaks on paigaldatud 3

Mai ranna kergliiklustee viib Mai elamurajoonist mööda rannajoont Pärnu rannapromenaadini. Nelja meetri laiune rada on valgustatud ning sobib hästi tervisesportlastele ja jalutajatele. Kergliiklustee keskosas asub laste mänguväljak, raja äärde jäävad rannaniidud, kus võib tutvuda põnevate taimeliikidega ja kohtuda linnalehmadega, kes ala roostikust puhtana hoiavad. Promenaadi puhkealadel on Eesti disainerite pingid ja rattahoidjad.

2019. aasta alguses valmis uus valgustatud laudtee Pärnu linna muulile, mis saab alguse Rannapargist ning lookleb mööda Pärnu jõe äärt. Pea poole kilomeetri pikkune vaiadele ehitatud kergliiklustee lõpeb tuletorni lähedal liivarannal, rajal on ka pinkidega istumiskohad ja jalgrattahoidjad.

²⁵ Pärnu maakonnaplaneering. Kehtestatud riigihalduse ministri 29.03.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/74; <https://maakonnaplaneering.ee/142>

4.2. Raudtee

Raudteeühendus toimus Tallinna–Pärnu raudteeliinil, mis algas Tallinnas ja lõppes Pärnus, Lellest hargneb raudteeharu Viljandisse (Tallinna–Viljandi rongiliin). Alates 2019. aastast lõpetati taristu kehva tehnilise seisukorra tõttu reisirongiliiklus Lelle–Pärnu raudteelõigul ning kuni Rail Balticu kiirraudtee valmimiseni Tallinnast Pärnusse rongiga sõita ei saa. Viimane rong Tallinnast Pärnu väljus 08.12.2018. Reisijatevedu Lelle ja Pärnu vahel korraldati ümber bussiliinidega. Samas jätkus rongiühendus Lellest nii Tallinna kui ka Viljandi suunal. Samuti jäi toimima Lelle raudteejaam.

Pärnumaa ühendus reisiliikluse ja kaubavedude jaoks saab paraneda pärast raudteetaristu kaasajastamist. Aeg-ruumiliste vahemaade vähendamiseks annab olulist efekti Rail Balticu kiirraudtee valmimine, mis loob täiesti uue kvaliteediga ühenduse nii Tallinna ja Riia vahel kui ka Lääne-Euroopa suunal.

Rail Balticu rajamiseks on läbi viidud ettevalmistavad tööd: kehtestatud trassikoridori maakonnaplaneering ja tehtud esialgsed uuringud, käimas on trassi projekteerimine. Rail Baltic on raudteetaristu objekt, kus paralleelselt kulgevad kaks rööpapaari laiusega 1435 mm. Raudtee on kogu ulatuses elektrifitseeritud. Sellele on planeeritud kombineeritud kauba- ja reisijatevedu. Reisijateveo seisukohalt on tegemist rahvusvahelise kiire rongiühendusega, millel Eestis on peatused Tallinnas ja Pärnus ning perspektiivse peatuse võimalus Raplas. Projekteeritav maksimaalne sõidukiirus reisirongil on 240 km/h. Rail Balticu maakonnaplaneering loob eeldused kaubajaama ja logistikakeskuste ühendamiseks raudteega, kuid ei planeeri nende täpset asukohta.

4.3. Sillad

Pärnu jõge ja selle lisajõgesid ületab Pärnu linna haldusallas viis silda, neist kaks kergliikluseks. Pärnu Siimu silla (ehitatud 1937, taastatud 1957/1958), Keslinna silla (ehitatud 1938, ümber ehitatud 1956) ja Papiiniidu silla (ehitatud 1976) suur koormus on tinginud vajaduse uue silla ehitamiseks üle Pärnu jõe, samuti vajab parandamist keslinna silla kergliiklejate ruum. Via Baltica sadama ümbersõiduteel on sild üle Sauga jõe, samuti on Vana-Saugas kergliiklussild. Suhteliselt vähesed võimalused Pärnu jõe ületamiseks piiravad linna eri osade vahelist liiklemist ning tingivad täiendava liikumismahu. Olemasolevate sildade ning sillaga piirnevate ristmike ja tänavate suur liikluskoormus on toonud kaasa vajaduse uute sildade rajamise järele. Samuti teeb muret sildade ehitustehniline olukord. Pärnu linna üldplaneering 2025+ määrab võimalikud perspektiivsete sildade asukohad: Raba–Lai tänavat ühendav sild ja A. H. Tammsaare pst pikendusele jääv kergliikluse sild²⁶.

Lisaks on Tori vallas üle Pärnu jõe kolm silda (Sindi, Tori, Jõesuu) ning Põhja-Pärnumaal vallas üle Pärnu jõe ka kolm silda (Vihtra, Suurejõgi, Kurgja).

4.4. Lennuväli

Planeeringualal asub Pärnu lennuväli. Lennuväli on hea kättesaadavusega, jääb ca 4 km kaugusele Pärnu kesklinnast. Uus ja kiire juurdepääs Via Balticalt lennuväljale ehitati 2012.a. Turismi- ja spaategevõtted korraldavad siit tšarterlende Roots, Soome jt sihtriikidesse. Lisaks leiab lennuväli kasutust ka väikelennukite poolt turismi ja hobilennunduse eesmärkidel.

Maakonnaplaneeringuga on ette nähtud Pärnu lennuvälja jätkuv toimimine ja kasutamine.

²⁶ Vastu võetud Pärnu Linnavolikogu 06.02.2020 otsusega nr 2;

<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/planeerimine-ehitus/planeeringud/uldplaneeringud/koostamisel-uldplaneeringud/ylplaneering2025>

4.5. Paisud

Pärnu jõe veejõudu on kasutatud juba sajandeid – erinevatel aegadel on rajatud hulgaliselt veskipaise, puupapi- ja kalevivabrikuid ning sadamaid, jõge mööda toimus aktiivne palgiparvetus. Teadaolev esimene pais Pärnu jõe ehitati 1680. aastal Laupa mõisas, 20. sajandi esimesel poolel olid Pärnu jõel veskipaisud Korbal, Paines, Türi-Allikul, Türil, Laupal, Rael, Samlikul, Kurgjal, kaks veskit Vihtras, Tori-Jõesuus (Päästalas), Levil, Asvles ja kaks veskit Oorekülas. Puupapivabriku paisud olid ehitatud Jändjas ja Suurejõel ning kalevivabriku pais Sindi. Suurejõe, Vihtra, Levi ja Oore-Virula veskipaisud on lagunenud kärestikeks²⁷.

Keskkonnaagentuur viib läbi projekti „Pärnu jõestiku elupaikade taastamine“, mille eesmärgiks on kaitstavate elupaikade taastamine Pärnu jõestiku jõgedes. Projekti käigus avatakse rändetee Pärnu jõel Sindi, Jändja ja Vihtra paisudel. Lisaks sellele viiakse läbi Pärnu jõestiku uuring, mille tulemused annavad ülevaate Pärnu jõestiku elupaigatüübile oluliste liikide ja nende elupaikade seisundist ning potentsiaalsetest elupaikadest ja kudealadest. Projekti kestus: 27.03.2015 – 31.12.2022. Projekti raames rajati 2018. aastal Jändja paisule kalapääs (rampkärestik) ning Vihtra paisule looduslähedane kärestik, mille kaudu kalad liikuma pääsevad. Sindi pais lammutati 2018. aastal ning ühtlasi taastati sintlaste väliujula ning rajati kärestik. Pärast Sindi paisu likvideerimist jäi piirkonda vaid üks – Kurgja pais, kuid paisul on olemas kalapääs, mis võimaldab kaladel üles- ja allavoolu rännata.

1834. aastal valminud Sindi paisu on kahesaja aasta jooksul mitu korda ümber ehitatud, viimati tehti seda 1977. aastal. Pais takistas püsivalt vee-elustiku levikut ja rännet, mistõttu oli mitmete (pool)siirde kalaliikide ning teiste liikide seisund halb või halvenemas. Sindi betoonpaisu lammutamise projekt nägi lahendusena ette Pärnu jõel asuva betoonpaisu lammutamise ja loodusilmelise kärestiku rajamise kogu jõesängi laiuses. Vee-elustikule aastaringse rände võimaldamine aitab parandada Pärnu jõestiku ja selles elavate liikide seisundit. Sindi betoonpaisu asemel rajatud tehiskärestiku eesmärgiks oli avada Pärnu jões Sindi paisu juures kalade rändetee. Tehiskärestik kujundati selliselt, et kalade üles- ja allavoolu ränne oleks tagatud alaliselt. Erinevalt paisudest tohib kärestikel kala püüda ja just lõhilastele on kärestikud meeliselupaigaks. Kärestik kujundati selliselt, et seal saaks sobiva veetaseme korral harrastada vaatamängulist spordiala süstaslaalomit. Kärestik on ületatav ka paadimatkaajatele. Sindi väliujula kasutatavuse säilitamiseks on süvendatud ujula piirkonnas jõge ning muudetud ujuvsildade paigutust. Kallaste kujundamisega loodi eeldused puhkealade väljaehitamiseks kärestiku mõlemal kaldal. Eesmärgiks oli, et Sindi saab linna südamest otsetee tulevase Wöhrmanni kärestiku äärde jalutamiseks ja seal kalastamiseks ning sportimiseks.

²⁷ https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/public/Keskkonnaharidus/Parnu_jogi_makett.pdf

5. Natura 2000 võrgustiku alad

5.1. Pärnu jõe loodusala

Pärnu jõe loodusala (EE0040345) üldpindala on 860,01 ha, sellest maismaa pindala 92,4 ha ja siseveekogude pindala 762,1 ha. Loodusala hõlmab valdava osa Pärnu jõe veealast (suudmest kuni Paide linnani) ning lisaks osaliselt ka Vodja ja Esna jõe. Loodusalale jääb kogu planeeringuga käsitletav Pärnu jõe lõik. Planeeringuala ulatuses hõlmab loodusala vaid jõe veeala ja lisaks mõnd jõesaart, jõe kalaalad loodusalale ei jää.

Pärnu jõe loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450) ja puisniidud (*6530);
- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Planeeringuala piires esineb loodusalal vaid elupaigatüüp jõed ja ojad (3260). Elupaigatüüpe lamminiidud (6450) ja puisniidud (*6530) planeeringualal ega selle lähistel ei asu, viimased asuvad Türi ja Paide vahelise jõelõigu piirkonnas, kus loodusalasse on hõlmatud ka suurem maismaa ala.

Pärnu jõe loodusala kui Natura 2000 võrgustiku ala kaitstakse Eestis looduskaitseeaduse alusel peamiselt Pärnu jõe hoiualana²⁸, mis maakonnapõhiselt on jagatud kaheks – hoiuala Järva maakonnas ja hoiuala Pärnu maakonnas. Planeeringualale jääv loodusala osa jääb terves ulatuses Pärnu maakonnas paiknevale Pärnu jõe hoiualale (KLO2000293). Loodusalale on koostatud kaitsekorralduskava.²⁹

5.2. Reiu jõe loodusala

Reiu jõe loodusala (EE0040384) pindala on 105,39 ha, millest 10,7 ha moodustab maismaa ja 94,7 ha siseveekogud. Loodusala hõlmab Reiu jõe veeala. Planeeringualale jääb Reiu jõe suudmeosa 1,1 km ulatuses ehk väike osa loodusalast.

Reiu loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on jõed ja ojad (3260);
- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*) ja harilik hink (*Cobitis taenia*).

Reiu loodusala on siseriiklikult kaitstud Reiu jõe hoiualana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Reiu jõe hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025³⁰.

²⁸ Moodustatud Vabariigi Valitsuse 18.05.2007 määrusega nr 154; eRT:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/12832247>

²⁹ Pärnu jõe loodusala kaitsekorralduskava 2015-2024. Keskkonnaamet, 2015;

https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/parnujoe_la_kkk_2015-2024_1.pdf

³⁰ Reiu jõe hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025. Keskkonnaamet;

https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/reiujoe_ha_kkk_2016_2025.pdf

5.3. Soomaa loodusala

Soomaa loodusala (EE0080574) pindala on 40 245 ha, millest maismaa moodustab 39 853,3 ha ja siseveekogud 386,9 ha. Soomaa loodusala paikneb planeeringuala piiril, täpsemalt kulgeb planeeringuala piir piki Navesti jõe telgjoont, aga loodusala piir kulgeb mööda jõe vasakkallast ehk alasid lahutab pool jõe veeala.

Soomaa loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (*7110), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), vanad loodusmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0), lammi-lodumetsad (*91E0) ning laialehised lammimetsad (91F0);
- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), harilik lendorav (*Pteromys volans**), laialehine nestik (*Cinna latifolia*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblikas (*Hypodryas maturna*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Loodusala on siseriiklikult kaitstud Soomaa rahvuspargina. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala kaitsekorralduskava 2012-2021³¹.

5.4. Soomaa linnuala

Soomaa linnuala (EE0080574) pindala on 40 245 ha, millest maismaa moodustab 39 853,3 ha ja siseveekogud 386,9 ha. Linnuala kattub Soomaa loodusalaga (vt ptk 5.3). Soomaa linnuala paikneb planeeringuala piiril, täpsemalt kulgeb planeeringuala piir piki Navesti jõe telgjoont, aga linnuala piir kulgeb mööda jõe vasakkallast ehk alasid lahutab pool jõe veeala.

Soomaa linnuala kaitse-eesmärk:

- liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), sooräts (*Asio flammeus*), sõtkas (*Bucephala clangula*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), õõnetuvi (*Columba oenas*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikepistrik (*Falco columbarius*), rabapistrik (*Falco peregrinus*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), rohunepp (*Gallinago media*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), sinirind (*Luscinia svecica*), mudanepp (*Lymnocyptes minimus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), händkakk (*Strix uralensis*), voot-pöösaland

³¹ Soomaa rahvuspargi ja Soomaa loodusala kaitsekorralduskava 2012-2021. Keskkonnaamet; https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/soomaa_rp_kkk_2012_2021.pdf

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

(*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), metsis (*Tetrao urogallus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Analoogselt Soomaa loodusalaga on Soomaa linnuala kaitstud Soomaa rahvuspargina. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud kaitsekorralduskava (vt ptk 5.3).

5.5. Pärnu lahe linnuala

Pärnu lahe linnuala (EE0040346) pindala on 110 426,5 ha, millest enamuse moodustab mereala, maismaaosa moodustab 3884,6 ha ja siseveekogud 37 ha. Planeeringuala piiresse jääb väike osa loodusalast Pärnu lahel Pärnu jõe suudme piirkonnas.

Pärnu lahe linnuala kaitse-eesmärk:

- liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), rabahani (*Anser fabalis*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisa e rüdi niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), aul (*Clangula hyemalis*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), kormoran e karbas (*Phalacrocorax carbo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), tumetilder (*Tringa erythropus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Pärnu lahe linnuala on siseriiklikult kaitstud Pärnu lahe hoiualana. Kaitsekorralduskava pole alale koostatud.

5.6. Rannaniidu loodusala

Rannaniidu loodusala (EE0040348) pindala on 396,95 ha, millest maismaa moodustab 291,3 ha ja siseveekogud 11,9 ha. Loodusala paikneb Pärnu linnas ja kattub planeeringualaga väikesel alal Pärnu jõe suudmeala lähistel.

Rannaniidu loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on rannikulõukad (*1150), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640) ja valged luited (liikuvad rannikuluited – 2120);
- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on emaputk (*Angelica palustris*);

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Rannaniidu loodusala on siseriiklikult kaitstud Rannaniidu looduskaitsealana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Pärnu rannaniidu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2011-2020³².

5.7. Pärnu loodusala

Pärnu loodusala (EE0040347) pindalaga 518,8 ha kattub planeeringualaga väikesel ja kitsal alal loodusala põhjaservas.

Pärnu loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on metsastunud luided (2180), vanad loodumetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

Pärnu loodusala on siseriiklikult kaitstud Pärnu maastikukaitsealana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Pärnu maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2012-2021³³.

5.8. Navesti loodusala

Navesti loodusala (EE0040333) pindala on 9,7 ha sellest maismaa 0,4 ha siseveekogud 9,3 ha. Loodusala hõlmab jõelõiku Navesti jõe alamjooksul, mis jääb Navesti jõe suudmest ca 4 km ülesvoolu. Loodusala paikneb kogu ulatuses planeeringualal.

Navesti loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on jõed ja ojad (3260);
- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Navesti loodusala on siseriiklikult kaitstud Navesti hoiualana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Navesti hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022³⁴.

5.9. Saarjõe loodusala

Saarjõe loodusala pindala on 1759,1 ha, sellest moodustab maismaa 1748,9 ha ja siseveekogud 10 ha. Loodusala jääb planeeringualale väiksemas osas.

Saarjõe loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), allikad ja allikasood (7160), vanad loodumetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0);

³² Pärnu rannaniidu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2011-2020. Keskkonnaamet; https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/parnu_rannaniidu_lka_kkk_2011-2020.pdf

³³ Pärnu maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2012-2021. Keskkonnaamet; https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/parnu_mka_kkk_2012-2021.pdf

³⁴ Navesti hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022. Keskkonnaamet; https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/navesti_hoiuala_kkk_2013_2022.pdf

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

- loodusdirektiivi II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik võldas (*Cottus gobio*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*) ja kaunis kuldking (*Cypridium calceolus*).

Saarjõe loodusala on siseriiklikult kaitstud Saarjõe maastikukaitsealana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Saarjõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2014-2023³⁵.

5.10. Tellissaare loodusala

Tellissaare loodusala pindala on 352,7 ha, sellest moodustab maismaa 351,1 ha ja siseveekogud 1,6 ha. Loodusala jääb kogu ulatuses planeeringualale.

Tellissaare loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).

Tellissaare loodusala on siseriiklikult kaitstud Tellissaare hoiualana. Ala kaitse korraldamiseks on koostatud Tellissaare hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022.³⁶

5.11. Tori põrgu loodusala

Tori põrgu loodusala pindala on 2,1 ha, sellest moodustab maismaa 2 ha ja siseveekogud 0,1 ha. Loodusala piirneb Pärnu jõega ning haarab endasse ka selle veeala 0,1 ha ulatuses. Loodusala jääb kogu ulatuses planeeringualale ning paikneb Tori alevikus Pärnu jõe vasakkaldal.

Tori põrgu loodusala kaitse-eesmärk:

- loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on allikad ja allikasood (7160), liivakivipaljandid (8220) ning koopad (8310).

Tori põrgu loodusala on siseriiklikult kaitstud Tori põrgu kaitstava looduse üksikobjektina. Kaitsekorralduskava pole ala kohta koostatud.

³⁵ Saarjõe maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2014-2023. Keskkonnaamet.
https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/saarjoe_mka_kkk_2014_2023.pdf

³⁶ Tellissaare hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022. Keskkonnaamet.
https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/kaitse_planeerimine/tellissaare_hoiuala_kkk_2013-2022.pdf

6. Kaitstavad loodusobjektid

Looduskaitseaduse § 4 lg 1 ja 2 järgi on kaitstavad loodusobjektid:

- 1) kaitsealad (rahvuspargid, looduskaitsealad, maastikukaitsealad);
- 2) hoiualad;
- 3) kaitsealused liigid ja kivistised;
- 4) püsielupaigad;
- 5) kaitstavad looduse üksikobjektid;
- 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Metsaseaduse³⁷ §-st 23 lähtuvalt toimub vääriselupaikade määramine ja kaitse. Vääriselupaik on ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

6.1. Kaitsealad

Planeeringualale jäävad osaliselt järgmised kaitsealad: Pärnu rannaniidu looduskaitseala, Niidu maastikukaitseala, Pärnu maastikukaitseala, Kaansoo mesimuraka kasvuala ja Saarjõe maastikukaitseala. Planeeringualale jäävad täielikult järgmised kaitsealused pargid: Annemõisa park Pärnu linnas, Sõpruse park ja Sindi kirikupark, Taali mõisa park ja Tori pastoraadi park Tori vallas, Väandra park ja Kurgja kalmistu metsapark Põhja-Pärnumaa vallas. Osaliselt jäävad planeeringualale Pärnu rannapark ja Vallipark Pärnu linnas. Soomaa rahvuspark piirneb suhteliselt pikal lõigul planeeringualaga.

6.1.1. Pärnu rannaniidu looduskaitseala

Pärnu rannaniidu looduskaitseala (KLO1000584) pindalaga 203,3 ha paikneb Pärnu linnas ja kattub planeeringualaga väikesel alal Pärnu jõe suudmeala lähistel.

Pärnu rannaniidu looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta ja tutvustada:

- 1) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*)³, rannaniidud (1630*), valged luited ehk liikuvad rannikuluited (2120), hallid luited (2130*) ning puiskarjamaad (9070);
- 2) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud kaitsealuse liigi emaputke (*Angelica palustris*) elupaiku;
- 3) liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) nimetab I lisas: kiivitaja (*Vanellus vanellus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), väiketiir (*Sterna albifrons*), ja nende elupaiku;
- 4) rändlinnuliike nagu väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), hänilane (*Motacilla flava*), kuldhänilane (*Motacilla citreola*) ja nende elupaiku;

³⁷ Metsaseadust (MS) kohaldatakse metsamaa, sellel kasvava taimestiku ja seal eluneva loomastiku suhtes (MS § 4 lg 1).

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

5) kaitsealuseid liike nagu sile kardhein (*Ceratophyllum submersum*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*) ja ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*) ning nende elupaiku.

Pärnu rannaniidu looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Rannaniidu loodusala.

6.1.2. Niidu maastikukaitseala

Niidu maastikukaitseala (KLO1000321) pindalaga 68,1 ha asub Pärnu linnas ja paikneb Pärnu jõe alamjooksu paremkaldal.

Niidu maastikukaitseala eesmärk on kaitsta:

- 1) metsamaastikku ja sellele omast linnustikku, sealseid puhketingimusi, metsakooslusi ning jõeäärseid niidukooslusi;
- 2) kaitsealust linnuliiki kassikakku (*Bubo bubo*) ja tema elupaiku;
- 3) käsitiivalisi (*Chiroptera*) ja nende elupaiku.

6.1.3. Pärnu maastikukaitseala

Pärnu maastikukaitseala (KLO1000603) pindalaga 510,9 ha asub Häädemeeste vallas ja planeeringualale jääb väike ala kaitseala põhjaservas.

Pärnu maastikukaitseala eesmärk on kaitsta:

- 1) Pärnu roheline vööndi metsamaastikku, sealseid rekreatsiooni- ja puhkevõimalusi, metsakooslusi ja liikide elupaiku;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on metsastunud luited (2180)3, liivikud (2330), vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soolehtmetsad (9080*);
- 3) kaitsealuseid liike ja nende elupaiku. Need on herilaseviu (*Pernis apivorus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), händkakk (*Strix uralensis*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), hallpea-rähn (*Picus canus*), musträhn (*Dryocopus martius*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), hiireviu (*Buteo buteo*), raudkull (*Accipiter nisus*), lõopistrik (*Falco subbuteo*), õõnetuvi (*Columba oenas*), hoburästas (*Turdus viscivorus*) ja kivisisalik (*Lacerta agilis*).

Pärnu maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Pärnu loodusala.

6.1.4. Saarjõe maastikukaitseala

Saarjõe maastikukaitseala (KLO1000254) pindalaga 1758,9 ha asub Põhja-Pärnumaa vallas ning Järvemaal Türi vallas ja Viljandimaal Põja-Sakala vallas. Planeeringualale jääb väiksem edelapoolne osa kaitsealast.

Saarjõe maastikukaitseala kaitse-eesmärk on:

- 1) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide – jõgede ja ojade (3260), sinihelmika koosluste (6410), lamminiitude (6450), allikate ja allikasooide (7160), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soolehtmetsade (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitseks;

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

- 2) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud kahe liigi, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning II lisas nimetatud võldase (*Cottus gobio*), kes on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik, kaitseks;
- 3) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liigi, kes on ühtlasi I kategooria kaitsealune liik, ja I lisas nimetatud liigi, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik, elupaikade kaitseks.

Saarjõe maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Saarjõe loodusalana.

6.1.5. Kaansoo mesimuraka kasvuala

Kaansoo mesimuraka kasvuala (KLO1000478) pindalaga 103 ha paikneb Põhja-Pärnumaa vallas. Ala eesmärgiks on II kaitsekategooria liigi mesimuraka kaitse. Kaitstavat ala on kavas laiendada.

6.1.6. Soomaa rahvuspark

Soomaa rahvuspark piirneb suhteliselt pikal lõigul planeeringualaga Navesti jõe piirkonnas.

Soomaa rahvuspargi kaitse-eesmärk on Vahe-Eesti edelaosa metsa-, soo- ja lammimaastike looduse, kultuuripärandi, kaitsealuste liikide, EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud 48 liigi ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta:

- 1) I lisas nimetatud elupaigatüüpide: metsastunud luidete (2180), jõgede ja ojade (3260), lamminiitude (6450), rabade (7110*), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*), lammi-lodumetsade (91E0) kaitse;
- 2) II lisas nimetatud liikide: saarma (*Lutra lutra*), hingi (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), laiujuri (*Dytiscus latissimus*), suur-mosaiikliblika (*Euphydryas maturna*) ja suur-kuldtiiva (*Lycaena dispar*), kes kõik on III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse, säilitamine, tutvustamine ja uurimine.

Soomaa rahvuspark kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Soomaa linnu- ja loodusalana.

6.1.7. Kaitstavad pargid

Pärnu rannapark (KLO1200069) pindalaga 48,6 ha asub Pärnu linnas ning jääb väikesel alal planeeringualale. Kaitstava pargi ala piire on kavas korrigeerida.

Annemõisa park (KLO1200135) pindalaga 2,3 ha asub Pärnu linnas Pärnu jõe kaldal ning jääb kogu ulatuses planeeringualale.

Sõpruse park (KLO1200548) pindalaga 6,5 ha asub Tori vallas Sindi linnas. Park asub planeeringualal ja Pärnu jõe kaldal.

Sindi kirikupark (KLO1200554) pindalaga 3,4 ha asub Tori vallas Sindi linnas Pärnu jõe kaldal ja jääb kogu ulatuses planeeringualale.

Taali mõisa park (KLO1200060) pindalaga 14,6 ha asub Tori vallas Pärnu jõe kaldal ja jääb tervenisti planeeringualale.

Tori pastoraadi park (KLO1200059) pindalaga 1,8 ha asub Tori vallas Pärnu jõe kaldal ja jääb tervenisti planeeringualale.

Sikana talupark (KLO1200057) pindalaga 2,7 ha asub planeeringualal Põhja-Pärnumaa vallas.

Vändra park (KLO1200181) pindalaga 6,5 ha asub planeeringualal Põhja-Pärnumaa vallas.

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Kurgja Linnutaja talu maa-ala (KLO1000503) paikneb Põhja-Pärnumaa vallas planeeringuala kirdeservas ning hõlmab Pärnu jõe kaldaid ja ca 2 km pikkust jõelõiku. Ala pindala on 103,8, ha sellest maismaa 97,2 ha ja siseveekogud 6,6 ha. Kaitseala hõlmab endiseid C. R. Jakobsonile kuulunud talumaid ja omab peamiselt kultuuriloolist tähtsust. Siin asub talu park ja Jakobsonide perekonna matmispaik. Alale on kavandatud Kurgja looduskaitseala pindalaga 405,4 ha, mis hõlmaks nii praeguse kaitstava ala kui ka naabrusse jäävaid metsaalasid.

Kurgja kalmistu põlispuud; Kurgja kalmistu metsapark (KLO1200208) pindalaga 0,9 paikneb planeeringuala kirdeservas ja see kattub Kurgja Linnutaja talu maa-alaga.

6.2. Hoiualad

6.2.1. Pärnu jõe hoiuala (Pärnu)

Pärnu jõe hoiuala (KLO2000293) pindalaga 696,3 ha hõlmab kogu Pärnu jõe veeala Pärnu maakonna piires ehk kogu planeeringuala piires. Hoiuala paikneb Pärnu linna, Tori valla ja Põhja-Pärnumaa valla alal. Hoiuala jääb suuremas osas planeeringualale, vaid Kurgjast ülesvoolu kuni maakonna piirini paiknev jõelõik jääb planeeringualast välja.

Pärnu jõe hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hingu (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse.

Pärnu jõe hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Pärnu jõe loodusala (vt ptk 5.3).

6.2.2. Pärnu lahe hoiuala

Pärnu jõe hoiuala (KLO2000286) pindalaga 101100 ha hõlmab Pärnu lahe ja Liivi lahe merealasad ja vähemal määral maismaad rannikualadel. Planeeringuala piiresse jääb väike osa hoiualast Pärnu jõe suudme piirkonnas.

Pärnu lahe hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: tuttpütt (*Podiceps cristatus*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Gygis olor*), rabahani (*Anser fabalis*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani (*Anser anser*), valgepösk-lagle (*Branta leucopsis*), ristpart (*Tadorna tadorna*), viupart (*Anas penelope*), rääkspart (*Anas strepera*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), soopart (*Anas acuta*), rägapart (*Anas querquedula*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hahk (*Somateria mollissima*), aul (*Clangula hyemalis*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), sõtkas (*Bucephala clangula*), rohukoskel (*Mergus serrator*), jääkoskel (*Mergus merganser*), väikekoskel (*Mergus albellus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rukkirääk (*Crex crex*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tutkas (*Philomachus pugnax*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), võotsaba-vigle (*Limosa lapponica*), tumetilder (*Tringa erythropus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), mudatilder (*Tringa glareola*), kivirullija (*Arenaria interpres*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), väiketiir (*Sterna albifrons*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*) ja punaselg-õgija (*Lanius collurio*).

Pärnu lahe hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Pärnu lahe linnualana.

6.2.3. Reiu jõe hoiuala

Reiu jõe hoiuala (KLO2000294) pinalaga 105,4 ha hõlmab peamiselt Reiu jõe veeala. Planeeringualale jääb hoiualast väike jõelõik Reiu jõe suudme piirkonnas.

Reiu jõe hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hingu (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse.

Reiu jõe hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Reiu jõe loodusalanana.

6.2.4. Navesti hoiuala

Navesti hoiuala (KLO2000281) pindalaga 9,8 ha hõlmab jõelõiku Navesti jõe alamjooksul. Hoiuala jääb Navesti jõe suudmest ca 4 km ülesvoolu. Hoiuala paikneb kogu ulatuses planeeringualal.

Navesti hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hingu (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse.

Navesti hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Navesti loodusalanana.

6.2.5. Tellissaare hoiuala

Tellissaare hoiuala (KLO2000277) pindalaga 352,7 ha asub Põhja-Pärnumaa vallas ja paikneb kogu ulatuses planeeringualal.

Tellissaare hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse. Tellissaare hoiualale kavandatakse laiendust.

Tellissaare hoiuala kuulub Natura 2000 võrgustiku alade hulka Tellissaare loodusalanana.

Kavandatav **Lüüste hoiuala** asub Põhja Pärnumaa vallas. Kavandatava hoiuala pindala on 20,8 ha.

6.3. Kaitsealused liigid ja kivistised

6.3.1. Kaitstavad loomaliigid

Kõik I kaitsekategooria loomaliigid ja nende elupaigad on planeeringualal kaitstud kaitstavate alade ja püsielupaikadena.

Pärnu jõe veeala on suures osas ja paiguti ka kaldaalad on elupaigaks II kaitsekategooriasse kuuluvatele käsitiivalistele: põhja-nahkhiir, veelendlane, suurvidevlane, pargi-nahkhiir, hõbe-nahkhiir, tiigilendlane, veelendlane, nattereri lendlane, habelendlane ja suurkõrv. Muid II kategooria kaitstavaid loomaliike Pärnu jõe alal ja selle kallastel registreeritud ei ole. Planeeringualale jäävad laanerähni, valgeselg-kirjurähni, kanakulli ja mustsaba-vigle elupaigad.

III kaitsekategooria loomaliike lisaks Pärnu jõe hoiuala kaitse-eesmärgiks olevale võldasele ja hingule jõe alal registreeritud pole. Planeeringualal asuvad järgmiste III kategooria liikide elupaigad: hiireviu, mustrahni, sookurg, nõmmelõoke, hallpea-rähn, laanepüü, väike-kirjurähn, väike-kärbsenäpp, herilaseviu, soo-loorkull, suurkoovitaja, rüüt, jõgitüür, punajalg-tilder, teder, mudatilder, punaselg-õgija, rohukonn, rabakonn, valgelaup-rabakiil.

6.3.2. Kaitstavad taimeliigid

I kaitsekategooria taimeliike ei ole planeeringualal registreeritud.

Planeeringualal esinevad järgmiste II kaitsekategooria taimeliikide kasvukohad: madal muguljuur, sookäpp, mesimurakas.

III kaitsekategooria taimeliikidest on planeeringualal registreeritud soo-neiuvaip, harilik käöraamat, kuradi-sõrmkäpp, künnapuu, laialehine neuuvaip, siberi võhumõök, ungrukold, vööthuul-sõrmkäpp, kahelehine käoheel, Helleri ebatähtleht, karukold, sulgjas õhik.

6.3.3. Kaitstavad seene- ja samblikuliigid

I ja II kaitsekategooria seene- ja samblikuliike ei ole planeeringualal registreeritud. III kategooria liikidest leiduvad planeeringualal harilik kopsusamblik ja haava-tardsamblik.

6.3.4. Kaitstavad kivistised

Pärnu jõe valgala jääb alamsiluri ja keskdevoni kivimite avamusalale. Põhja pool Pärnu ja Navesti jõgede joont on alamsiluri karbonaatsete kivimite (lubjakivid ja dolomiidid) avamusala, lõuna pool katavad viimaseid keskdevoni liivakivid, aleuroliidid ja savid. Aluspõhja kivimid (devoni liivakivid) paljanduvad Pärnu jõe alamjooksul, parimaks näiteks on Tori paljand. Lubjakivid paljanduvad paiguti jõe keskjooksul jõesängi põhjas, põhiliselt Suurejõe piirkonnas.

Tori paljand on 500 meetri pikkune ja kuni 9 meetri kõrgune kaldajärsak, kus paljanduvad Kesk-Devoni Pärnu lademe hallid ja kollakashallid põimjaskihilised liivakivid. Paljandi alumisest osast võib leida kalafossiilide ja primitiivsete soontaimede jäänuseid.

Kokkuvõttes ei ole Pärnu jõgi rikas kivistisi sisaldavate paljandite poolest. Samuti pole kivististe poolest rikkaid paljandeid planeeringualal.

6.4. Püsielupaigad

Planeeringualale jääva Pärnu jõe lõigu alal ega piiril kaitstavate liikide püsielupaiku moodustatud ei ole. Valdava osa planeeringualale jäävatest püsielupaikadest moodustavad väike-konnakotka kaitseks moodustatud püsielupaigad. Planeeringualale jäävad järgmised püsielupaigad: Rütavere väike-konnakotka püsielupaik (kokku 5 ala), Randivälja väike-konnakotka püsielupaik, Oore väike-konnakotka püsielupaik, Levi väike-konnakotka püsielupaik (2 ala), Muraka väike-konnakotka püsielupaik, Mannare väike-konnakotka püsielupaik (3 osaliselt kattuvat ala), Tohera väike-konnakotka püsielupaik, Rahnoja väike-konnakotka püsielupaik (2 ala), Aesoo metsise püsielupaik, Reinumuru väike-konnakotka püsielupaik, Vihtra väike-konnakotka püsielupaik, Kaansoo väike-konnakotka püsielupaik, Kaansoo-Mesimuraka väike-konnakotka püsielupaik, Venekuusiku väike-konnakotka püsielupaik, Tagassaare väike-konnakotka püsielupaik, Oriküla väike-konnakotka püsielupaik, Rõusa väike-konnakotka püsielupaik.

Planeeringualale jääb kavandatav Leetva kanakulli püsielupaik.

6.5. Kaitstavad looduse üksikobjektid

Planeeringualale jäävas Pärnu jõe lõigus on **Võnnukivi ehk Kalevipoja vestitasku kivi**, mis asub Pärnu jões Tori valla alal.

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Kaitstav **Tori põrgu** asub Pärnu jõe kaldal Tori vallas. Objekt on kaitse alla võetud kesk-devoni liivakivipaljandite ning koobaste kaitseks.

Kurgjal Pärnu jõe kaldal (25 m veepiirist) kasvab **C. R. Jakobsoni mänd** (2 puud). Toris Pärnu jõe lähistel (ca 80 m kaugusel) kasvab **Kõrvi tamm**.

Planeeringualale jäävad veel järgmised kaitstavad looduse üksikobjektid:

- Pärnu linnas: Peksumänd;
- Tori vallas: Kariste talu mänd, Päkapiku mänd, Ratta rändrahn;
- Põhja-Pärnumaa vallas: Suur rändrahn "Jänesearu kivi" ehk Mõõdussaare rändrahn, Künnapuu nn. Ohvrijalakas, Võiera pärnad, Rätsepa rändrahn, Kalevipoja vestitasku kivi ehk Viie valla piirikivi, Kaheharuline pärn (2) ehk Kurgja-Tõnise taluaseme pärn.

6.6. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid

Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte planeeringualal ei esine.

6.7. Vääriselupaigad

Vääriselupaiga mõiste, klassifikaator ja valiku juhend ning kaitse on sätestatud metsaseaduse³⁸ §-ga 23. Vääriselupaigad ei kuulu kaitstavate loodusobjektide hulka looduskaitseaduse mõistes.

Vääriselupaigad määratakse metsaseadusest lähtuvalt ning kujutavad endast alasid, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

Keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2³⁹ alusel on kõik avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvad vääriselupaigad kaitstud. Keskkonnaregistrisse kantud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas vääriselupaigas on keelatud raie, va erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul. Eraomanikule kuulavas metsas on vääriselupaiga kaitsmine vabatahtlik.

Planeeringualal on registreeritud kokku 97 vääriselupaika. Vahetult Pärnu jõe kaldal paikneb 15 vääriselupaika ning vähem kui 100 m kaugusel jõest veel 12 vääriselupaika. Jõe kaldal või lähistel paiknevad vääriselupaigad asuvad suuremas osas Tori valla ja Pärnu linna alal. Enamus planeeringualale jäävaid vääriselupaiku asub Pärnu jõest kaugemal, väljaspool tõenäoliste mõjude tsooni.

³⁸ eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012021010?leiaKehtiv>

³⁹ Keskkonnaministri 04.01.2007 määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused“; eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/115092017010?leiaKehtiv>

7. Reljeef ja geoloogilised tingimused

Maastikuliselt kuulub planeeringuala Lääne-Eesti madaliku regiooni. Reljeef on tasane ja seda ilmestavad üksnes tugevalt meandreerunud orud. Maapinna kõrgus väheneb 40 meetrist Kurgjal kuni rannikumadaliku 1–2 meetrini Pärnus. Pärnu jõe valgala jääb alamsiluri ja keskdevoni kivimite avamusalale. Põhja pool Pärnu ja Navesti jõgede joont on alamsiluri karbonaatsete kivimite (lubjakivid ja dolomiidid) avamusala, lõuna pool katavad viimaseid keskdevoni liivakivid, aleuroliidid ja savid. Pinnakatte paksus valgala põhja- ja idaosas on valdavalt alla 5 meetri, lõuna pool võib kvaternaarisetete paksus küündida 60 meetrini. Õhema pinnakattega aladel levib valdavalt saviliivmoreeni, Pärnu jõe alamjooksul katab moreeni kuni 30–40 meetrine viirsavikiht, millel lasuvad mereliivad.

Pärast viimast jääaja maksimumi umbes 20 000 aastat eKr, mil jäämassiivid katsid suurema osa Euroopa põhjapoolsest otsast, toimus kliima soojenemine, mis sundis ajapikku liustikku taanduma tagasi Skandinaavia mägedesse. Umbes 13 000 aastat eKr hakkas vabanema Eesti ala ja Pärnu jõe alamjooksul võis jääserv olla viimast korda enam kui 12 000 aastat tagasi. Pärast mandriliustiku taandumist loksus praeguse Pärnu ümbruskonnas pikka aega jääpaisjärv, millest jäi maha laiaulatuslik viirsavitasandik. Enamusel alast on põhjavesi suhteliselt kuni keskmiselt kaitstud. Vähesel määral esineb nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega ala⁴⁰. Enamus elanikkonnast asub suhteliselt kaitstud põhjaveega alal.

7.1. Lihkeotlikud piirkonnad

Pärnu madalik on Eesti kõige lihkeotlikum piirkond. Pärnu, Sauga ja Reiu jõgede lihkeotlikel kaldaosadel võivad ehitustegevuse tagajärjel tekkivad lisapinged pinnases viia maalihkeni. Kui jõe veetase väga kiiresti alaneb (mis on eriti iseloomulik Pärnu jõe alamjooksule) või põhjavee tase suurte sadude või lume hoogsa sulamise ajal tõuseb, kiireneb põhjavee liikumine nõlvas. See võib tekitada maalihkeid. Pärnu ja Reiu jõe oru teatud lõigud, mis on moodustunud osaliselt savisse ja mida katab peeneteraline liiv või mille nõlvadel paljandub ainult liiv, on lihkeotlikud varakevadel ja hilissügisel. Näiteks oli Reiu jõe külgorus suur lihe 2002. aasta veebruaris. Kiire veetaseme alanemine jões võib suurendada pinnase kaalu nõlval ning võib esile kutsuda maalihke. Nii juhtus 1966. aastal Pärnu linnas, kus Pärnu jõe veetaseme alanedes miinimumtasemeni toimus maalihe tehase Viisnurk naabruses.

Maalihkeid soodustavaks geoloogiliseks teguriks on jõgede orgude veergudel avanev suure veesisaldusega ja seetõttu plastse kuni voolava konsistentsiga savikihi olemasolu. Enamik suuremaid maalihkeid (Eametsa, Audru, nn Viisnurga, Nurme silla, Uulu kanali jt) on toimunud savides või savikihi deformatsioonide tõttu. Vähem ja väiksemate mõõtmatega maalihkeid on toimunud ka liivas. Maalihete toimumise määravad pinnase (savi, aleuriidi, liiva) poorirõhud ja geotehnilised omadused.

Pärnu ümbruses on selle piirkonna jõeorgudes ja nendega piirnevatel aladel nii geoloogilised kui ka morfoloogilised maalihete tekke-eeldused. Pärnu madalikul kui ka Lääne-Eestis tervikuna katavad moreeni kohati kuni paarikümne meetri paksuse kihina jääjärvelised savid ehk viirsavid. Viirsavi on oma väikese tugevuse tõttu eriti lihkeotlik. Need setted omakorda on kaetud nooremate mereliste liivadega, mille paksus on tavaliselt 2–3 meetrit, ulatudes kümne meetrini. Pärnu ümbruse jõeorgude geoloogiline ehitus on üldjoontes sarnane. Säng on lõikunud kas viirsavisse või kohati ka moreeni. Viimane näide on Pärnu jõgi alates umbes pool kilomeetrit Paikuse politseikoolist ülesvoolu kuni Sindi paisuni, Audru jõgi alevi piires, Sauga jõgi Sauga kooli ja Rehe vahel ning Reiu jõgi vanast Valga maantee sillast ülesvoolu. Nendes orulõikudes on lihked vähetõenäolised. Mõningatel Sauga ja Pärnu

⁴⁰ Eesti põhjavee kaitstuse kaart 1:400 000. EGK 2001

jõe lõikudel on geoloogiline läbilõige keerukam, kuna geoloogilises minevikus on olnud ajajärke, kus Läänemere veetase alanes praegusest meretasemest madalamale.

Pärnu ümbruses toimunud maalihked on eranditult seotud jõeorgudega, kus nõlvade kalle on enamasti 7°–10°. Üldjoontes on Pärnu, Sauga ja Reiu jõeorgude geoloogiline ehitus sarnane: org on lõikunud viirsavisse või jõudnud isegi selle all oleva moreenini, pealt aga katab viirsavi 2–3 m paksune nooremate mereliivade kiht. Selline setete lasumus pinnases on põhjuseks väiksemate lihete kujunemisele isegi liivpinnases. Nimelt on liiva filtratsioonimoodul (iseloomustab pinnase veeläbilaskvust ja sõltub pinnase poorsusest ja osakeste suuruselt) sadu kordi suurem kui peenematest osakestest moodustunud savipinnasel. Seega on pinnasevee liikumine sügavuti takistatud ja savi peal lasuvas liivas võib vesi üsna kiiresti liikuma hakata, põhjustades pinnases lisapingeid, mis võivad vallandada väikesemõõdulisi lihkeid (näiteks Reiu jõel). Harvem on orulõigud uuristatud moreeni (näiteks Sauga oru lõik Sauga koolist ülesvoolu kuni Reheni), kus lihked on vähetoenäolised.

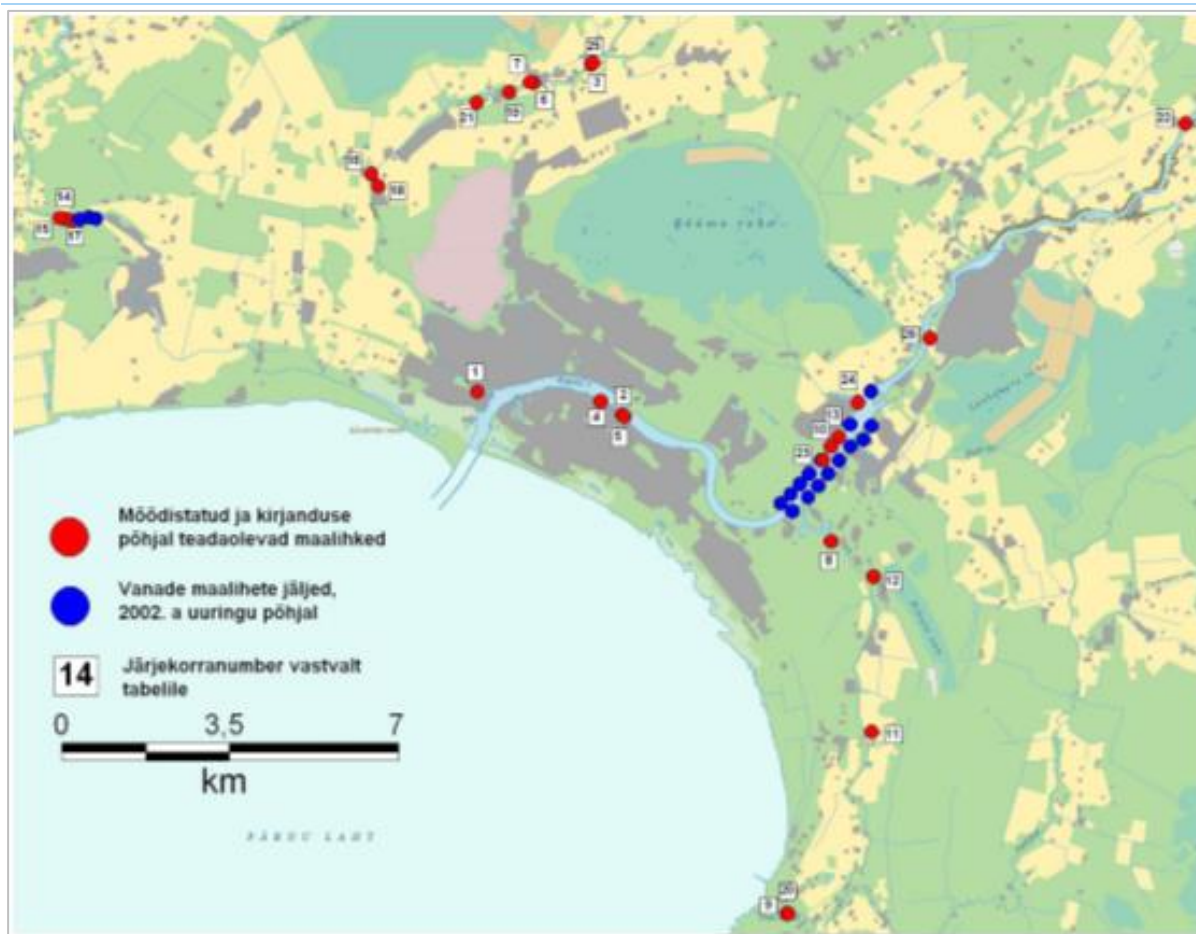
Oruveeru ehitust muudab peamiselt erosioon. Looduslik turbulentne vool jõesängis on tingitud sängi ja veeosakeste vahelisest hõõrdumisest. Ebatasasused sängi põhjas põhjustavad voolu kaldumist ühe või teise kalda poole, mille tõttu hakkab jõgi looklema ehk meandreruma. Osa erodeeritud setteid kantakse looke siseküljele, kuhu kujuneb madal liivane ala ehk kaldamadal, mistõttu see oruveer muutub laugemaks ja seal lihkeid ei toimu. Jõe erosioon pörkeveerul muudab selle kallakuse püsivalt suureks ning jalamilt erodeeritud materjali tõttu võib nõlval tasakaaluseisundi saavutamiseks toimuda lihe. Orulõikudel, kus tuleb ette maalihkeid savis (iseги 5 kraadise nõlvuse korral), tuleb arvestada sellega, et maalihe võib ulatuda kuni 50 meetri kaugusele jõe veepiirist. Inimtegevuse – ehitused, kaevetööd, transpordi vibratsioon, drenaaži väljumine nõlval, igasugune lisakoormus nõlval – lisandudes tuleb väga ohtlikuks pidada vööndit kuni 70 meetrit jõe veepiirist.

Liivas vallandab lihet pinnase küllastumine veega ja pinnasevee liikumine nõlva kallakuse suunas. Maalihkeid liivas tuleb ette suhteliselt suure nõlvakalde (looduslikud alates 20° ja inimõju lisandudes alates 15°) korral ning need on mõõtmelalt savis toimuvatest lihetest väiksemad. Samuti kujunevad need erinevalt savilihetest nõlva ülemises osas või isegi oru pervel ega olene jõe veetaseme muutustest. Niisugused lihked võivad looduslikult vallanduda 5–10 meetri kaugusel oru pervest, inimtegevuse lisandudes aga kuni 20 meetri kaugusel oru pervest.

Väikesemõõtmelised savipinnase lihked toimuvad jõe sängi kaldal seetõttu, et voolav vesi erodeerib kalda alumise osa järsuks. Selliste 1–1,5 meetri laiuste ja mõne meetri pikkuste settekehade vette libisemine ei põhjusta inimtegevusele otsest ohtu. Säärased lihked võivad oru veeru alumise osa järsemaks muuta ja teatud kalde saavutades vallandada suurema lihke.

Viimastel aastatel on lihked sagenenud. Kui perioodist 1950–2000 on teada vaid 6 maalihet, siis ajavahemikul 2001–2007 on neid fikseeritud 16. Olemasolevaid teadmisi ja andmeid kasutades on Pärnu ümbruse jõeorgudes määratud suurima lihkeohtlikkusega vööndid. Kõige rohkem on ohtliku nõlvakaldega orulõike Sauga jõel, aga väga ohtlik on ka Paikuselt Pärnu jõe suudmeni kulgev Pärnu jõe alamjooksuosa. Kui vaadata teadaolevate lihete paiknemise skeemi (Joonis 5), siis on lihete toimumise suur hulk märgatav just viidatud orulõikudes ⁴¹.

⁴¹ Maalihked Pärnu maakonnas. TÜ 2002; KIK projekt nr 58 „Pinnase- ja põhjavee surve mõju pinnase tugevusele ja lihkeohtlike nõlvade püsivusele“. Aruanne. Marko Kohv, Tiit Hang, Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoloogia osakond. Tartu, 2010

Joonis 5. Teadaolevad maaliikded ja vanade maalihete jäljed Pärnu ümbruses⁴²

2010. aastal läbi viidud uuringus⁴³ jõuti muuhulgas järgmistele järeldustele:

- nõlvade stabiilsus muutub aasta jooksul poorirõhkude ja jõgede veetasemete kõikumiste tõttu oluliselt, suuremad on muutused savinõlvade puhul;
- savinõlvad on kõige ebastabiilsemad peale lume sulamist ning jõgede suurvee langust;
- liivanõlvad on kõige ebastabiilsemad peale lume sulamist jõgede suurvee ajal;
- viirsavide aluse survealuse põhjavee survetase on tõusnud Pärnu linnas võrreldes 1988. aastaga kuni 12 meetrit varasema depressioonilehtri täitumise ja keskme nihkumise tõttu;
- survealuse põhjavee tase on jäänud stabiilselt umbes 1960ndate aastate tasemele (ca 0 m ümp), kuid viirsavilasundi keskosas on poorirõhud veel suhtelises defitsiidis aeglase veevahetuse tõttu;
- savinõlvade puhul suurendab viirsavide aluse põhjavee survetaseme tõus lihete ulatust, kuid mitte toimumise sagedust;
- liivanõlvade puhul suurendab viirsavide aluse põhjavee survetaseme tõus lihete sagedust, kuid tõenäoliselt mitte ulatust;

⁴² KIK projekt nr 58 „Pinnase- ja põhjavee surve mõju pinnase tugevusele ja lihkeotlike nõlvade püsivusele“. Aruanne. Marko Kohv, Tiit Hang, Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoloogia osakond. Tartu, 2010

⁴³ KIK projekt nr 58 „Pinnase- ja põhjavee surve mõju pinnase tugevusele ja lihkeotlike nõlvade püsivusele“. Aruanne. Marko Kohv, Tiit Hang, Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoloogia osakond. Tartu, 2010

- viirsavide lasundi alumise osa dreanimata nihketugevus on võrreldes 1985, aastaga langenud ca 10-15 kPa, mis aitab kaasa lihete ulatuse suurenemisele savinõlvades.

Seoses maalihete ohuga on Pärnu linna üldplaneeringus⁴⁴ sätestatud muuhulgas järgnevad tingimused maapinna lokaalsest vajumisest põhjustatud kahjude vältimiseks:

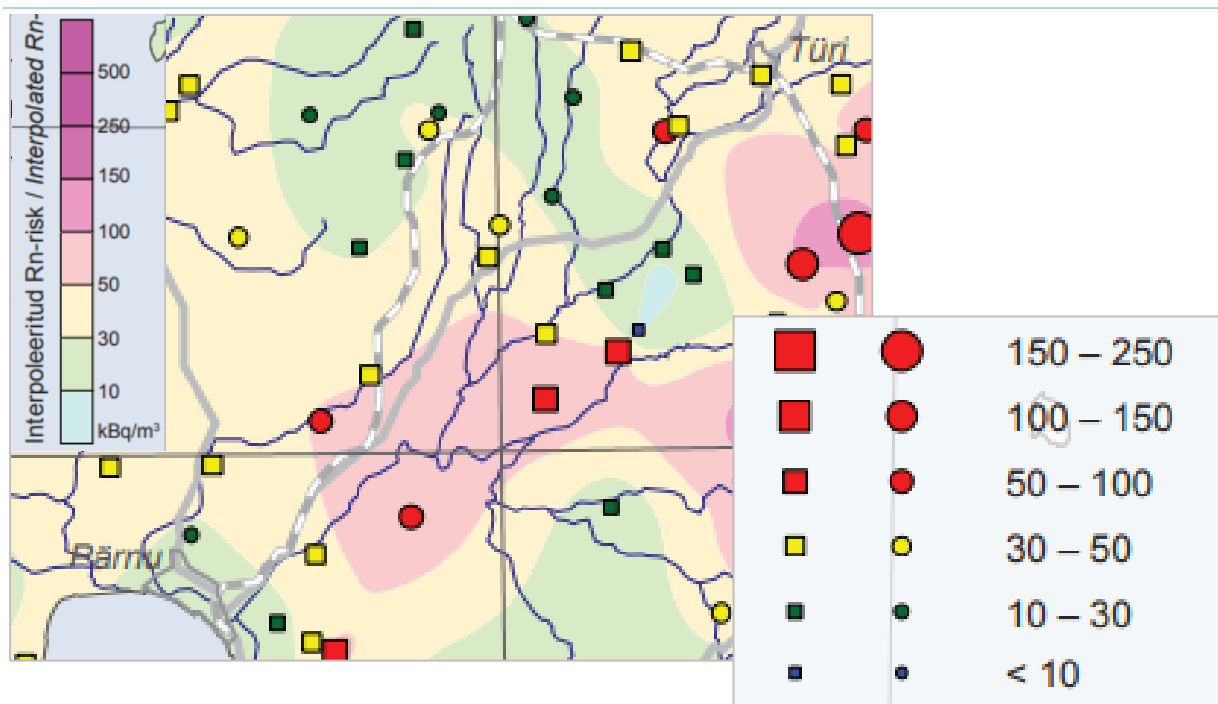
- kuni 3-korruselised hooned on lubatud rajada madalvundamendile, kui vundamendi talla ja viirsavi kihi vahele jääb vähemalt 1,5 m paksune liiva kiht;
- kõrgemad hooned ja hooned mis kavandatakse alusele, kus liiva kiht on väiksem kui 1,5 m tuleb rajada vaivundamentidele;
- vaivundamentide rajamisel tuleb alumise korruse vaheseinad ja põrandad toetada vaialustele, et vältida hoone osade erinevat vajumist ning ära hoida nähtused, mis kaasneksid ka ajutise vee survekõrguse langusega;
- vaiad on soovitatav süvistada tugevasse moreeni või liustikujõe liivadesse viirsavi all;
- ehitiste rajamisel tuleb rohkem kui 2 m sügavused süvendid toetada, et vältida süvendite seinte ja kõrvalasuvate hoonete ohtlikke vajumisi;
- kui projekti koostamisel on hoone eeldatavad arvutuslikud vajumid üle 10 cm, on soovitatav näha ette hoone vajumisvaatlused ja määrata projektis vajumisreeperite asukohad;
- Pärnu reeperite põhivõrk vajab pidevat jälgimist, et see oleks kasutatav insenertegevuses. Analüüsida reeperjaamade käitumist maapinna kõikumistest sõltuvalt;
- jätkata surveveehorisoni veetaseme seiret, et uue võimaliku veetaseme languse korral oleks võimalik veetarbimist reguleerida ja sellega vältida kulutusi kommunikatsioonide ja põhivõrgu remondile.
- tihendada veevaatluskaevude võrku Pärnu jõe kallastel ja tööstusrajoonis;
- vee tarbimist Siluri veehorisonist võib lubada olemasolevatest puurkaevudest, teostades ranget hüdroloogilist ja geotehnilist kontrolli.
- olemasolevatele puurkaevudele teha proovipumpamised ja määrata tootlikkus ning taastumiskiirus;
- välja selgitada tööstusrajoonis töötavate puurkaevude hulk ja asukohad ning vastavalt sellele rajada veevaatluskaevude võrk;
- veevõrgu arenguga otstarbetuks muutunud puurkaevud tamponeerida või kaaluda nende kasutamist maakütteks, olemasolevates teha proovipumpamised ja määrata tootlikkus ning taastumiskiirus;
- uusi veevõtu puurkaeve mitte rajada.

7.2. Radoonisisaldus pinnases

Pärnumaale on üldjuhul iseloomulik madal pinnaseõhu radooni (R_n) sisaldus. Radoonirisk ehk maksimaalne ^{222}Rn -sisaldus pinnaseõhus on planeeritaval alal 10–100 kBq/m^3 , olles madalam jõe Pärnupoolses otsas ja tõustes Kurgja suunal (vt Joonis 6).⁴⁵

⁴⁴ Pärnu linna üldplaneering 2025. Pärnu Linnavalitsuse planeerimisosakond, 2014

⁴⁵ Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas. Eesti Geoloogiakeskus, Tallinn 2017

Joonis 6. Maksimaalne ²²²Rn-sisaldus pinnaseõhus (kBq/m³)⁴⁶

Maailma terviseorganisatsioon (WHO) on jõudnud järeldusele, et kopsuvähi tekkimise oht suureneb statistiliselt olulisel määral, kui Rn-tase ruumide õhus (aasta keskmisena) on suurusjärgus 100 Bq/m³. Enamik Rn põhjustatud kopsuvähi juhte maailmas langeb tingimustesse, kus aasta keskmine Rn-sisaldus eluruumide õhus jääb vahemikku 100–300 Bq/m³, sest taolised tingimused on kõige sagedasemad.

Kui Rn-sisaldus ületab 300 Bq/m³ piiri, on tegemist kõrge Rn-riski tasemega ja selle vastu tuleb rakendada asjakohaseid Rn-sisaldust vähendavaid meetmeid. Õigusaktidega on kehtestatud õhu radoonisisalduse viitetasemed hoonetele ja töökohtadele. Viitetase on õhu radoonisisalduse aasta keskväärts, millest kõrgema taseme korral tuleb kaaluda meetmete rakendamist radoonist saadava kiirituse vähendamiseks. Määruse „Hoone ruumiõhu radoonisisalduse ja hoone tarindi ehitusmaterjalidest siseruumidesse emiteerivast gammakiirgusest saadava efektiivdoosi viitetase“ kohaselt on hoone ruumiõhu radoonisisalduse viitetase 300 Bq/m³.

Määruse „Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel“ kohaselt on õhu radoonisisalduse viitetase tööruumides 300 Bq/m³, kui valdkonda reguleerivates õigusaktides ei ole sätestatud teisiti.

Määrus „Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“ ja „Tervisekaitsenõuded koolidele“ sätestavad, et ruumide siseõhu aasta keskmine radoonisisaldus koolieelsetes lasteasutustes ja koolides peab olema väiksem kui 200 Bq/m³.

Hoone ehitamisel on soovituslik järgida EVS 840:2017 standardis „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes“ sätestatud nõudeid, mille kohaselt on kaitsemeetmete eesmärk saavutada radoonikontsentratsiooni aasta keskmine väärtus hoonete siseõhus väiksem kui 200 Bq/m³. Radoonitasemed varieeruvad majast majja. Ainus võimalus radoonitaseme teada saamiseks konkreetses hoones on viia läbi vastav mõõtmine. Radoonitaset on võimalik mõõta ka pinnaseõhus, kuid see ei anna kuigi täpset infot uue maja siseõhu

⁴⁶ Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas. Eesti Geoloogiakeskus, Tallinn 2017

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

radoonikontsentratsiooni kohta. Viimane sõltub rohkem maja ehituslikest omadustest ja elanike eluviisist. Küll aga on pinnaseuuring indikaatoriks, mil määral tuleks hoone projekteerimisel radooniga arvestada. Radoon on gaas ja selle eraldumine maapinnast on seotud ilmastikutingimuste muutusega, seepärast on enamikul juhtudel vajalik küllalt pikk mõõteperiood. Kuna radoonitase varieerub päevast päeva, võimaldab vähemalt 2 kuulise mõõteperioodiga tehtud mõõtmine aasta keskväärtust usaldusväärselt hinnata.

Kõrgendatud radooniriskiga aladel paiknevates töökohtades, mis paiknevad maa all, maa-alusel korrusel või hoone esimesel korrusel, kui maa-alune korrus puudub, on vastavalt Keskkonnaministri 30.07.2018 määrusele nr 28 „Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel“ kohustuslik radoonimõõtmine läbi viia vastavalt määruses kehtestatud korrale. Kõrgendatud radooniriskiga alade loetelu on toodud nimetatud määruse lisas. **Planeeritav ala ei kuulu kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetelusse.**

8. Vooluveekogud

Planeeringuala peamine vooluveekogu ja planeeringu keskne objekt on Pärnu jõgi. Pärnu jõkke suubub 13 jõge, 6 peakraavi, 10 kraavi ja 19 oja ning jõgi läbib 6 järve. Planeeringualal suubub Pärnu jõkke 16 suuremat vooluveekogu (vt Tabel 5). Pärnu jõe suudmele lähim on Sauga jõgi, mis suubub paremalt 1,3 km kaugusel suudmest.

Tabel 5. Pärnu jõkke suubuvad suuremad vooluveekogud⁴⁷

Veekogu nimetus	Tüüp	Suubub paremalt/vasakult (p/v)	Kaugus suudmest, km	Pikkus, km	Avalikult kasutatav	Valgala, km ²	Keskm. vooluhulk, m ³ /s	Registri-koode
Sauga jõgi	Jõgi	p	1,3	78,4	jah	576,5	5,1	VEE1148700
Reiu jõgi	Jõgi	v	9,1	72,2	jah	905,5	7,8	VEE1145400
Sindi oja (Türgi oja)	Oja	v	10,9	6,4	ei	16,6		VEE1145300
Leppoja	Peakraav	p	13,2	7,9	ei	19,4		VEE1145200
Suuroja	Oja	p	15,7	16,2	jah	43,1		VEE1145000
Kurina jõgi	Jõgi	v	19,1	25,1	jah	126,1		VEE1144600
Muraka oja	Oja	p	34,4	5,1	ei	6,3		VEE1144500
Piistaoja	Oja	p	35	17,3	ei	24		VEE1144400
Navesti jõgi	Jõgi	v	38	101,6	jah	3004,2	27,9	VEE1131600
Vändra jõgi	Jõgi	p	46,4	50,1	jah	254,9		VEE1130700
Vihtra oja (Suuroja)	Oja	p	52,6	9,3	ei	11,5		VEE1130600
Ribasoo oja (Riidoja)	Oja	p	53,3	14,4	ei	14,2		VEE1130500
Võinoja	Oja	v	57,4	6,7	ei	8,3		VEE1130400
Mustaru oja	Oja	p	60,4	5,5	ei	6,6		VEE1130300
Käru jõgi	Jõgi	p	61,1	58,7	jah	315,5		VEE1129000
Mädara jõgi	Jõgi	p	68,9	36,9	jah	77,2		VEE1128900
Pärnu jõgi	Jõgi	-	-	144,6	jah	6836,5	64,4	VEE1123500

Alljärgnevalt on toodud lühiülevaade planeeringuala olulisematest vooluveekogudest.

⁴⁷ Eesti Looduse Infosüsteem infoleht; keskkonnainfo.ee (20.07.2020)

8.1. Pärnu jõgi

Planeeringuala hõlmab Pärnu jõe veeala (ca 75 km pikkuses lõigus) koos kaldaaladega Kurgjalt kuni suubumiseni Pärnu lahte. Pärnu jõgi on kaitstav loodusobjekt (Pärnu jõe hoiuala; vt ptk 6.2) ja kuulub Pärnu jõe loodusala Natura 2000 võrgustiku alade hulka.

Pärnu jõgi on Lääne-Eesti suurim jõgi, kuulub Lääne-Eesti vesikonda ja Pärnu alamvesikonda. Jõe valgala hõlmab suurema osa Pärnu madalikust, Sakala kõrgustikust ja Kesk-Eesti tasandiku lääneosa ning Kõrvamaa edelaosa, kattes 16% Eesti pindalast. Kesk- ja ülemjooksu mõjutab lubjakivi, alamjooksul Toris paljandub vasakul kaldal Kesk-Devoni Pärnu lademe liivakivi (nn Tori Põrgu). Pärnu jõe pikkus on 144,6 km, keskmine vooluhulk on 64,4 m³/s ja valgala pindala 6836,5 km². Jõgi suubub Pärnu lahte ja on alamjooksul Pärnu linnas kuni 320 m lai.

Pärnu jõgi on III kategooria kaitsealuste kalaliikide hink, võldas ja vingerjas elupaik. Kokku on jões teada 36 liiki kalu. Pärnu jõgi lõigus Tarbja paisust suubumiseni merre on kantud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse⁴⁸. Nimistusse kuuluvatel veekogudel on keelatud uute paisude rajamine ja olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, ning veekogu loodusliku sängi ja hüdroloogilise režiimi muutmine.

Kaitsekorralduskava järgi on Pärnu jõe loodusala kui jõe elupaiga suurim väärtus kärestikulised ja kiirema vooluga kivise-kruusase põhjaga jõelõigud, mida jõgedel napib. Elupaiga mitmekesisuse mõttes on olulised ka aeglasema vooluga sügavamad alad kiirevooluliste lõikude vahel. Pärnu jõe kallastel kehtivad looduskaitsealades toodud kitsendused mereranna ja kalda kasutamise osas. Pärnu jõe kaldale on rakendatud 100 m ulatuses piiranguvöönd, 50 m ulatuses ehituskeeluvöönd (erisustega tiheasustusaladel) ja 10 m laiune veekaitsevöönd. Pärnu jõe suudmest Reiu jõe suudmeni on kallasrada kümne meetri laiune ning sealt ülesvoolu nelja meetri laiune. Kallasraja üleujutuse korral on kallasrada kahe meetri laiune kaldariba veeseisu piirjoonest.

Pärnu jõkke suubub 13 jõge, 6 peakraavi, 10 kraavi ja 19 oja ning jõgi läbib 6 järve. Planeeringualal suubub Pärnu jõkke 16 suuremat vooluveekogu (vt Tabel 5). Pärnu maakonnast ligikaudu 70% jääb Pärnu jõe ja selle lisajõgede valgale. Planeeringualal Pärnu jõkke suubuvatest jõgedest on pikimad Navesti, Sauga, Reiu, Kärü ja Väandra jõgi. Kõik jõed on avalikult kasutatavad veekogud.

Kuna valgale on vähe järvi, on äravoolu kõikumised suured (keskmine 64,4 ja väikseim 4,8 m³/s). Pikaajaliste vaatluste põhjal on Pärnu jõe äravool suurim aprillis ja väikseim juulis. Kevadise suurvee tipp on Pärnu jõe ülemjooksul keskmiselt 20 päeva hiljem kui alamjooksul. Pärnu jõel Oore vaatluspunktis erinevad vooluhulga miinimum ja maksimum üle saja korra. Väikene lang soodustab laialdasi üleujutusi ja maade soostumist ning jõe täiskasvamist. Kogu valgale on 22% märgalad⁴⁹.

Pärnu jõgi suudmest kuni Reiu jõe suudmeni allub mere mõjule, on üle 8 m sügav ja laevatatav siseveekogu⁵⁰. Pärast Sindi paisu likvideerimist on piirkonnas vaid üks – Kurgja pais.

8.2. Sauga jõgi

Kuna Sauga jõgi on ca 3 km ulatuses laevatatav ja üha populaarsema kasutusega, siis on see haaratud planeeringualasse kuni lennuväljani (Sauga kalurikülani). Planeeringuala piir kulgeb mööda suuremaid jõeäärseid tänavaid.

Sauga jõgi on 78,4 km pikkune ja suubub Pärnu jõkke 1,3 km kaugusel suudmest. Jõe keskmine vooluhulk on 5,1 m³/s ning valgala suurus 576,5 km². Põhiosa kulgeb Lääne-Eesti rannikumadalikul.

⁴⁸ Keskkonnaministri 15.06.2004 määrus nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu“; eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/109072016022?leiaKehtiv>

⁴⁹ Pärnu jõe valgala veekasutuskava projekt. Phare/Tacis CBC projekti BSPF/9803/096, 1999

⁵⁰ Pärnu jõgi. Keskkonnaministeeriumi Pärnumaa keskkonnateenistus, 2007

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Jõe ülem- ja keskjooks on pikalt õgvendatud. Alamjooks on enne suubumist lai ja väga aeglase vooluga. Jõel on vähe allikaid, mistõttu jääb see suvel veevaeseks. Kaladest on tuvastatud 16 liiki. Kaitse all on võldas ja hink. Sauga jõe vana nimi oli Pärnjõgi. Selle järgi on oma nime saanud Pärnu linn ja hiljem Pärnu jõgi.⁵¹

Sauga jõgi on laevatatav suudmest kuni Vana-Pärnu jalakäijate sillani. Jõe alamjooksu kaldad on maalihke ohuga.

8.3. Reiu jõgi

Planeeringualasse jääb Reiu jõgi ca 1,2 km ulatuses, kuni raudteesillani (Reiu vabaõhulavani).

Reiu jõgi saab alguse Lätist Soka järvest, asub kogu ulatuses Pärnu madalikul ja suubub Pärnu jõkke 9,1 km kaugusel suudmest. Jõgi on 72,2 km pikkune ning selle keskmine vooluhulk on 7,8 m³/s ja valgala suurus 905,5 km². Jõgi on ülemjooksul tugevasti õgvendatud. Keskjooks kulgeb looduslikus ja alamjooks poollooduslikus ümbruses. Suurem osa peajõest on kaitse all Reiu jõe hoiualana. Kaladest on tuvastatud 23 liiki, Kaitse all on võldas ja hink.

Reiu jõgi on laevatatav suudmest kuni raudteesillani. Veelõbustusi pakub Reiu jõe suudmes tegutsev Lustipark. Jõe alamjooksu kaldad on maalihke ohuga.

8.4. Navesti jõgi

Navesti jõgi on osaliselt planeeringuala piir Pärnu jõe vasakul kaldal. Navesti jõgi suubub Pärnu jõkke vasakult kaldalt, 38 km kaugusel suudmest. Jõgi on 101,6 km pikkune, selle keskmine vooluhulk on 27,9 m³/s ja valgala suurus 2004,2 km².

Navesti jõgi on Pärnu jõe pikim ja veerohkeim lisajõgi. Jõe ülemjooks paikneb Kesk-Eesti tasandikul, keskjooksu ülemine osa Võrtsjärve nõos ning keskjooksu alumine osa ja alamjooks Pärnu madalikul. 63% Navesti jõe üldvalgalast moodustab suurima lisajõe Halliste valgala. Jõesäng on ülem- ja keskjooksul pikalt õgvendatud ja süvendatud. Kaladest on tuvastatud 22 liiki. Kaitse all on võldas ja hink.

8.5. Üleujutusohuga ala ja üleujutusohuga seotud riskipiirkonnad

Lääne-Eesti vesikonnas on oluliste riskipiirkondade peamiseks eripäraks rannikualade üleujutamine meretaseme tõusu tõttu, mis on valdavaks üleujutuse tekkepõhjuseks. Teiseks üleujutuse tekkepõhjuseks on vooluveekogude veetaseme tõus üle tavapäraste kallaste.

Pärnu jõgi suudmest kuni Sindini ning Reiu jõe ja Sauga jõe suudmepiirkonnad on mõjutatud üleujutustest (vt Joonis 7). Pärnu, Reiu ja Sauga jõgedega seotud üleujutuspiirkond hõlmab arvestatava osa planeeringualast. Tegemist on planeeringuala kõige tihedamalt asustatud piirkonnaga, suures osas tiheasustusalaga.

⁵¹ Eesti jõed, 2019

Joonis 7. Üleujutusohuga ala Pärnu jõe piirkonnas. Üleujutusala on joonisel tähistatud beežide-pruunide toonidega, üleujutuse esinemistõenäosus (alates heledamast toonist) on võimalik maksimaalne veetaseme tõus vastavalt 10, 50, 100 ja 1000 aasta jooksul⁵²

Planeeringualal paiknevad Pärnu linna ja Sindi linna üleujutusala riskipiirkonnad (vt Joonis 8 kuni Joonis 10), kus on olulise kahjuliku mõjuga üleujutuste esinemistõenäosust hinnatud suureks⁵³.

Pärnu linnas toimuvate üleujutuste liigiks on määratud mereranniku üleujutus – põhjustatud meretaseme tõusust (üleujutuse liik nr 8). Pärnu linna riskipiirkonna üleujutusest mõjutatavate elanike arv on 14 270. Tulevase üleujutuse kahjulik mõju Pärnu linnas võib seisneda järgmises:⁵⁴

- üleujutus takistab operatiivteenistuste (politsei, kiirabi, tuletõrje), haiglate, lasteaedade, koolide või avalik-õiguslike hoonete tööd;
- ohustab IPPC kohuslast käitist või üle 2000ie reovee puhastit;
- üleujutus hävitab või kahjustab kultuurimälestist;
- üleujutus seab reaalsesse ohtu inimese elu ja tervise oma kodus;
- üleujutus takistab liiklemist põhimaanteedel või tugimaanteedel;
- üleujutus esineb planeeringuga määratud tiheasutusosal.

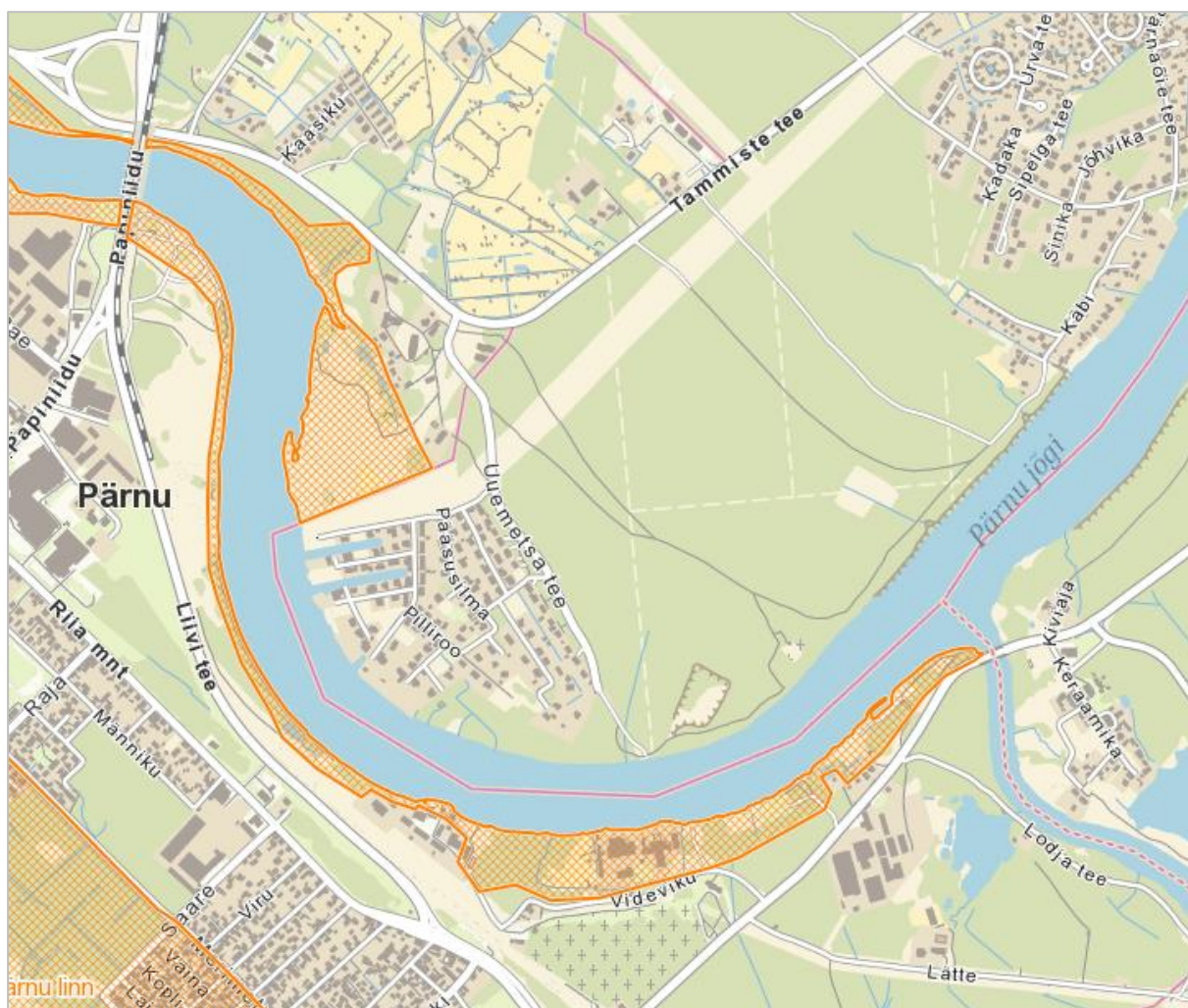
⁵² Maa-ameti üleujutusosalade kaardirakendus

⁵³ Üleujutusega seotud riskide ajakohastatud hinnang. Kinnitatud keskkonnaministri 10.02.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/105: https://www.envir.ee/sites/default/files/hinnang_kaskkiri_lisaga.pdf

⁵⁴ Üleujutusega seotud riskide ajakohastatud hinnang. Kinnitatud keskkonnaministri 10.02.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/105: https://www.envir.ee/sites/default/files/hinnang_kaskkiri_lisaga.pdf

Joonis 8. Pärnu linna üleujutusala riskipiirkond Pärnu jõe ääres lõigus Papiniidu sillast suudmeni ning Sauga jõe ääres (tähistatud oranži joone ja ruudustikuga). Maa-amet, 2021

Joonis 9. Pärnu linna üleujutusala riskipiirkond Pärnu jõe ääres lõigus Reiu jõe suudmest kuni Papiiudu sillani (tähistatud oranži joone ja ruudustikuga). Maa-amet, 2021

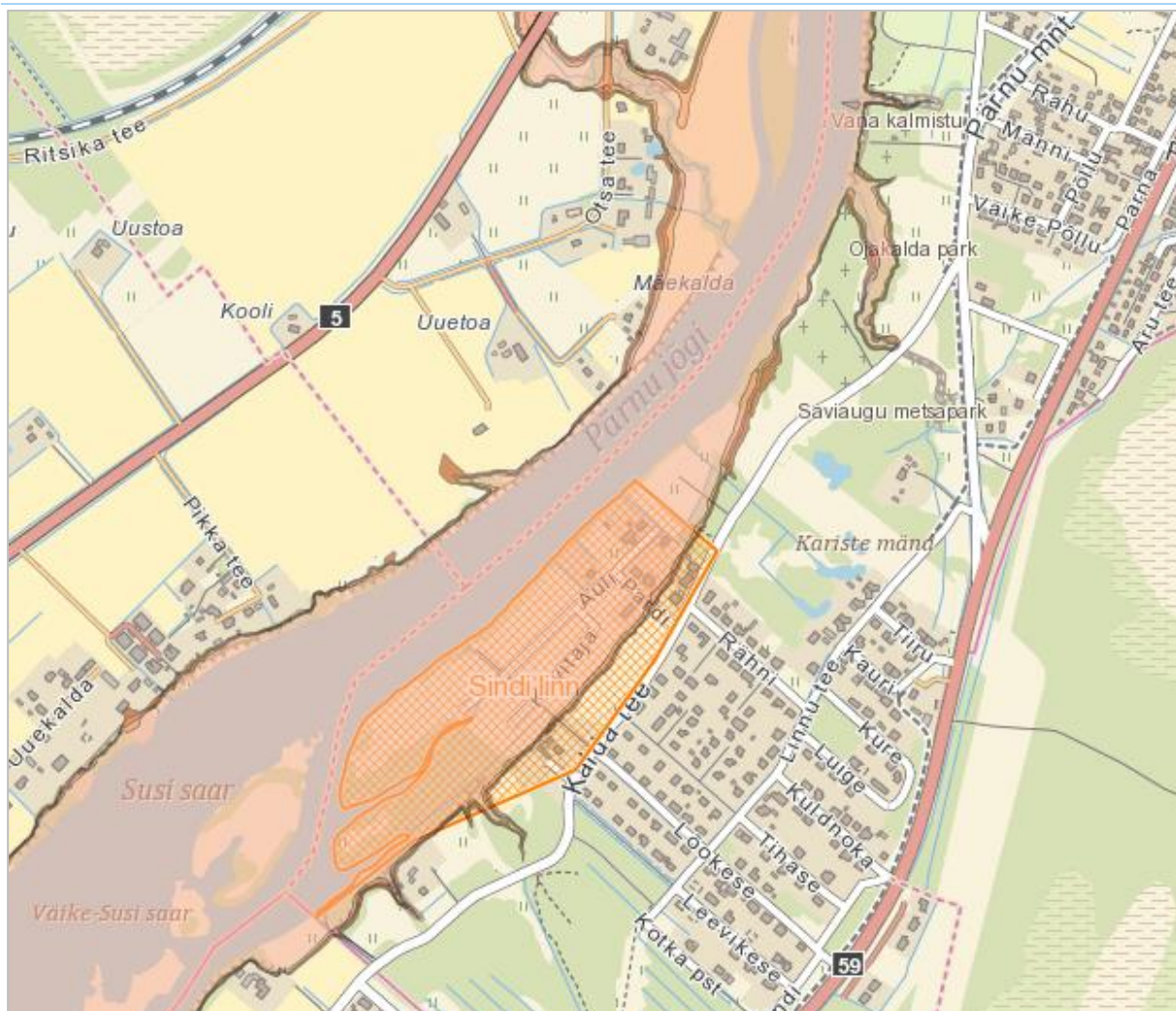
Sindis toimuvad üleujutuste liigid on: ⁵⁵

- sujuvalt kujunevad üleujutused, mis on põhjustatud pikaajaliste rohkete sademete või lumesula tõttu üle ajavatest väiksematest jõgedest, ojadest ja järvedest (üleujutuse liik nr 2), ning
- vooluveekogu sāngi täitumisest põhjustatud üleujutused, mis on põhjustatud vooluveekogu sāngi mõõtmete vähenemisest erinevatel põhjustel, näiteks jää kogunemisest (üleujutuse liik nr 6).

Sindi riskipiirkonna üleujutusest mõjutatavate elanike arv on 20. Üleujutus esineb tiheasustusalal ja seab reaalsesse ohtu inimeste elu ja tervise oma kodus. ⁵⁶

⁵⁵ Üleujutusega seotud riskide ajakohastatud hinnang. Kinnitatud keskkonnaministri 10.02.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/105: https://www.envir.ee/sites/default/files/hinnang_kaskkiri_lisaga.pdf

⁵⁶ Üleujutusega seotud riskide ajakohastatud hinnang. Kinnitatud keskkonnaministri 10.02.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/105: https://www.envir.ee/sites/default/files/hinnang_kaskkiri_lisaga.pdf

Joonis 10. Sindi linna üleujutusala riskipiirkond (tähistatud oranži joone ja ruudustikuga). Maa-amet, 2021

9. Põhjavesi

Planeeringualal on esimene aluspõhjaline põhjaveekogum Kesk-Alam-Devoni põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Devoni kihtide all Lääne-Eesti vesikonnas ja Siluri-Ordoviitsiumi Pärnu põhjaveekogum. Nende all paikneb Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Devoni kihtide all Lääne-Eesti vesikonnas ja Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas. Põhjavesi paikneb peamiselt liivakivides veeandvusega 0,5–2,0 l/s*m. Ala ülemjooksul paikneb põhjavesi peamiselt karbonaatsetes kivimites veeandvusega 0,5–2,0 l/s*m. Põhjaveetaseme absoluutkõrgus langeb 39 m ala põhjaosas nullini Pärnu jõe suudmes. Ala keskosas, Kuresoos on põhjavee ülevooluala.

Enamusel alast on põhjavesi suhteliselt kaitstud kuni keskmiselt kaitstud. Vähesel määral esineb nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega ala⁵⁷. Enamus asustusest asub suhteliselt kaitstud põhjaveega alal.

⁵⁷ Eesti põhjavee kaitstuse kaart 1:400 000. EGK 2001

10. Taimestik ja loomastik

10.1. Taimestik

Planeeringuala jääb maastikuliselt Lääne-Eesti madalikule, Soomaale ja kirdeosas ka Kõrvemaale. Ala on pinnamoelt valdavalt tasane, peamiselt levivad savimullad ja liivmullad. Oluline osa alast on soostunud.

Loodusmaastikes on valdavad metsad. Enim on laanemetsi ja palumetsi, kuid suhteliselt suur on ka soostunud metsade ja soometsade osakaal. Soometsadest on suurem osa kuivendatud. Puistus domineerivad mänd, kask ja kuusk. Paiguti esineb kunagiste põllumajandusmaade metsakasvamisel kujunenud hall-lepikuid. Kuna suuremas osas on tegemist majandusmetsadega siis, looduslikke metsakooslusi (metsaelupaigatüüpe) esineb suhteliselt vähe ning peamiselt kaitstavatel aladel.

Looduslikke sooalasi jääb planeeringualale suhteliselt vähe, suuremad sooad (Soomaa sood, Rääma raba, Mõrdama raba) jäävad planeeringuala naabrusesse. Alale jääb osa Kõrsa rabast ning mitmed väiksemad sood: Tellissaare raba, Sikana raba, Piista soo, Kure raba, Murru soo, Toassaare soo. Suur osa soodest on olnud kasutusel turba kaevandusaladena ning seetõttu rikutud. Soid on mõjutanud ka metsakuivendus ning põllumajandusmaade kuivendus. Paremast looduslikust seisundist on vaid mõned väikerabad (Tellissaare raba, Sikana raba). Lagedaid madalsoid ja siirdesoid on säilinud väga vähe.

Niitude ehk looduslike rohumaade osakaal taimkattes on suhteliselt väike. Niidud paiknevad enamasti Pärnu jõe ja teiste jõgede ääres. Kõige sagedamini on tegemist lamminiitudega.

10.2. Loomastik

Planeeringuala on suure ruumilise ulatusega ning hõlmab erinevaid maastikke rannikualadest kuni Vahe-Eesti metsade ja soodeni. Metsad, sood, rannikualad, avamaastikud põllualade ja rohumaadega pakuvad suhteliselt mitmekesiseid elupaiku enamikule Eestis levinud ulukiliikidele.

Planeeringualal on ulukiseire andmetel esindatud põder, metskits, metssiga, hunt, karu, ilves, rebane, kährikkoer, mäger, harilik šaakal, kobras, metsnugis, kivinugis, mink, tuhkur, halljänes, valgejänes⁵⁸. Vähesel määral esineb alal tõenäoliselt ka punahirve ning ranniku piirkonnas harilikku šaakalit. Maastik pakub elupaiku nii mosaiikmaastike, avamaastike, metsamaastike kui ka soodele iseloomulikele linnuliikidele.

Kalastiku liigirikkuselt (30 kalaliiki) ja kalarohkuselt on Pärnu jõgi Eestis üks esimesi. Kalastiku koosseis on jõeositi erinev, Sindi paisu mõju kalastikule on olnud väga suur. Paisust allpool on jõesilmu, meri-, jõe- ja vikerforelli, merisiiga, meritinti, haugi, angerjat, vimma, ahvenat jmt kala, paisust ülemal jõe- ja vikerforelli, haugi, särge, turba, latikat, kokre, lutsu, ahvenat, kiiska jm.⁵⁹ Paisu lammutamise järel on hakanud kalastik ühtlustuma ja paisust ülesvoolu on jõestiku kalastik muutunud rikkalikumaks.

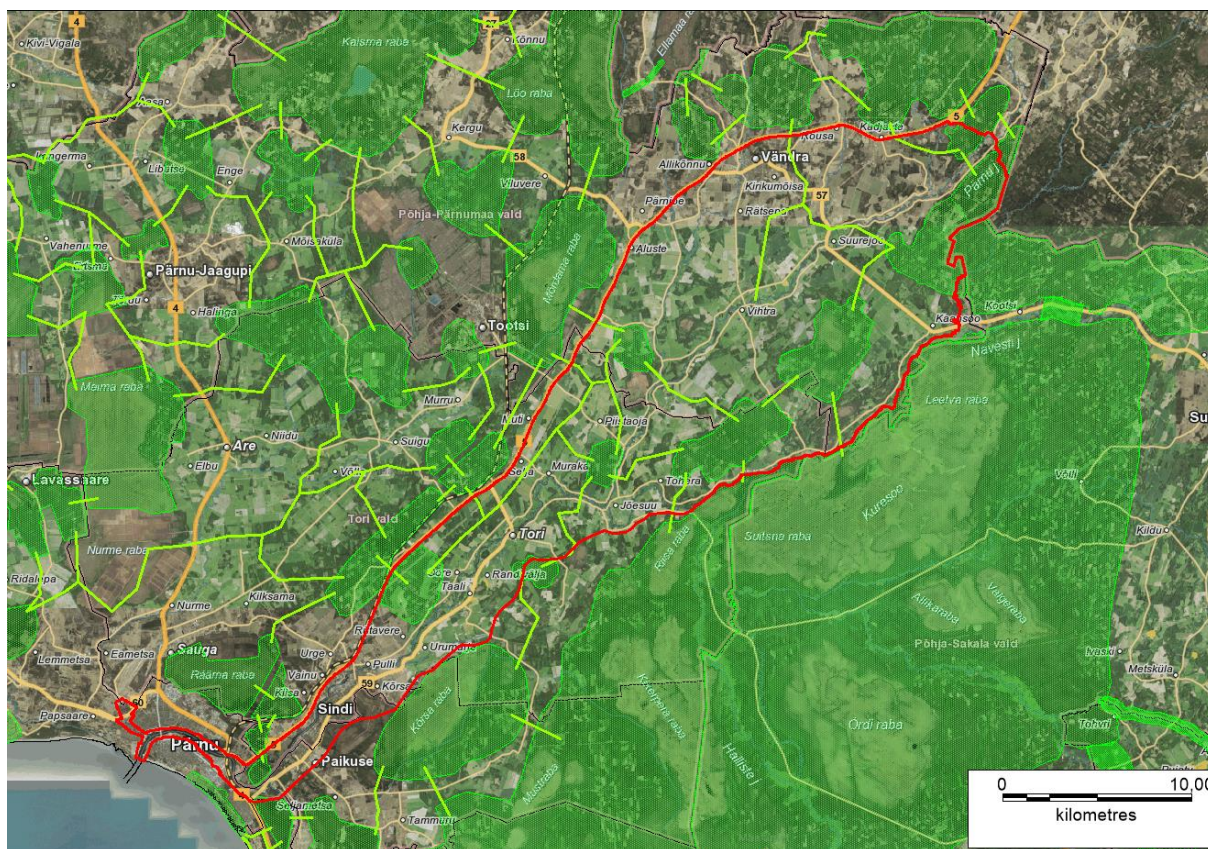
⁵⁸ Ulukiasurkondade seisund ja küttimissoovitus 2021, Keskkonnaagentuur, https://www.ejs.ee/wp-content/uploads/2021/07/SEIREARUANNE_2021.pdf

⁵⁹ Eesti Entsüklopeedia. http://entsyklopeedia.ee/artikkel/p%C3%A4rnu_j%C3%B5gi

11. Rohevõrgustik

Piirkonna rohevõrgustik (vt Joonis 11) on määratud Pärnu maakonna planeeringu järgi, piirnevatel aladel ka Viljandi ja Järva maakonnaplaneeringutega. Rohevõrgustiku kasutustingimused on määratud samuti maakonnaplaneeringutega. Kuna planeeringualal on põllumajandusmaade osakaal suhteliselt suur (vt ptk 12) ja asustus suhteliselt tihe (vt ptk 2), siis on alal rohevõrgustik väiksema katvusega ja peenema struktuuriga kui alaga külgnevatel suuretel loodusmaastikel (nt Soomaa rahvuspark). Planeeringualale jäävad tuumalad on väikesed, kuid tänu rohketele rohekoridoridele on võrgustiku sidusus üldiselt hea. Kõige väiksem on rohevõrgustiku katvus ala põhjaosas Vändra-Vihtra-Aluste piirkonnas.

Rohevõrgustiku konfiguratsioon ja kasutustingimused on täpsustamisel koostatavate üldplaneeringutega: Põhja-Pärnumaa valla üldplaneering ja Tori valla üldplaneering.

Joonis 11. Teemaplaneeringu piirkonna rohevõrgustik Pärnu ja Viljandi maakonnaplaneeringute 2030+ järgi

Maakonnaplaneeringus on sätestatud, et roheline võrgustiku toimimiseks on otstarbekas kasutada ehituskeeluvööndit mererannal, järvede ja jõgede ääres, kus roheline võrgustiku koridori laiuseks on ehituskeeluvööndi ulatus. Rohelise võrgustiku koridorina toimivad vooluveekogud on nii Reiu jõgi, Pärnu jõgi kui ka Sauga jõgi.

12. Põllumajanduslik maakasutus

12.1. Väärtuslik põllumajandusmaa

Põllumajanduses on eeskätt olulised väärtuslikud põllumajandusmaad kui kõrge boniteediga põllumaad, kus tulenevalt mulla viljakusest peaks jätkuma põllumajanduslik maakasutus. Väärtusliku põllumajandusmaa iseloomustamisel on lähtutud mullaviljakusest, mida väljendatakse erinevaid mullaparameetreid komplekselt käsitleva mulla boniteediga.

Pärnu maakonna planeering on väärtuslike põllumajandusmaade määratlemise üldiseks aluseks võtnud Maaeluministeeriumi tellimusel koostatud „Väärtusliku põllumajandusmaa kaardikihi loomise” aruande.⁶⁰ Selle kohaselt on väärtusliku põllumajandusmaa keskmise mulla boniteedi väärtus maakondades erinev. Eesti põllumajandusmaa keskmine mulla boniteet on 40 hindepunkti, Pärnumaa põllumajandusmaa kaalutud keskmine boniteet on 35 hindepunkti. Väärtuslikuks peetakse haritavat maad, mille boniteet ületab maakonna keskmise boniteedi või põllumaad, mis on kuivendatud.

Väärtuslikke põllumajandusmaid paikneb planeeringualal laialdaselt, kogupindalalt 17900 ha ulatuses, ning sellest annab ülevaate Joonis 12.

Info maaparandussüsteemide kohta on leitav Maa-ameti kaardirakendusest⁶¹.

12.2. Mahealad

Mahepõllumajandus ehk ökoloogiline põllumajandus on loodushoidlik tootmisviis, mis põhineb tasakaalustatud aineringsusel. Mahepõllumajandus hõlmab endas mahepõllumajandusliku taimekasvatust (sh seenekasvatus ja katmikkultuurid), korjet mitteharitavalt alalt, loomakasvatust, mesindust, külviseemne ja paljundusmaterjali tootmist, merevetikate ja vesiviljelusloomade tootmist.

Maa-ameti mahealade kaardirakenduse andmetel⁶² jäävad planeeringualale mahepõllumajandusmaad, potentsiaalsed korjealad ja hooldatud pärandniidu alad. Mahesaaduste korjealade alla kuuluvad metsaalad ja muud mitteharitavad alad, kus ei ole kasutatud mahepõllumajanduses keelatud aineid ning korje on läbi viidud viisil, mis ei ohusta korjatava liigi säilimist.

Pärnu linnas kui omavalitsusüksuses on lisaks jõe suudmes paiknevale pärandniidu alale ka potentsiaalsed korjealad. Need jäävad Paikuse alevi RMK riigimetsa aladele ning Seljametsa küla Lanksaare raba ümbritsevatele RMK riigimetsa aladele.

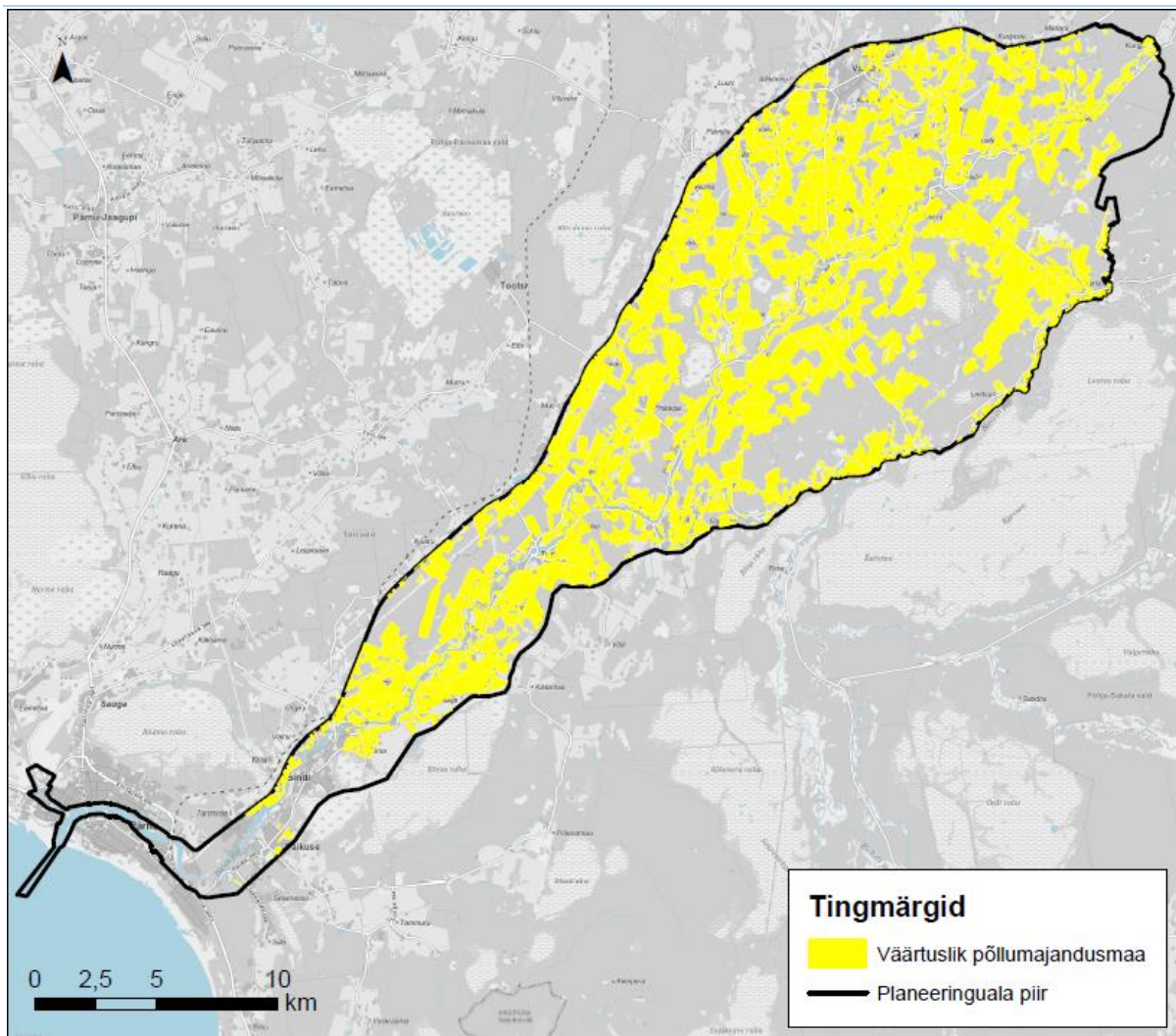
Tori vallas leidub potentsiaalseid korjealadid Tammiste küla, Tohera küla ja väheses ulatuses Rütavere küla RMK riigimetsa aladel. Lisaks jääb Tori vallas planeeringualale mitmel pool mahepõllumajandusmaad. Põhja-Pärnumaa vallas leidub mitmeid potentsiaalseid korjealadid planeeringuala kagu osas. Ülejäänud piirkonnas on laialdaselt mahepõllumajandusmaid.

⁶⁰ „Väärtusliku põllumajandusmaa kaardikihi loomine” aruanne. Mullaseire büroo, Põllumajandusuuringute Keskus, (2015).

⁶¹ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maaparandus>

⁶² <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/mahekaart>

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“
Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

Joonis 12. Väärtuslik põllumajandusmaa planeeringualal. „Väärtusliku põllumajandusmaa kaardikihhi loomine“ aruanne. Mullaseire büroo, Põllumajandusuuringute Keskus (2015)

13. Kultuuriväärtused

13.1. Kultuurimälestised

Kultuurimälestised on riikliku kaitse all olevad kinnis- või vallasasjad või nende osad või asjade kogumid või terviklikud ehitised, millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik, usundilooline või muu kultuuriväärtus, mille tõttu need on tunnistatud mälestiseks. Kultuurimälestiste kaitset reguleerib muinsuskaitseeadus. Pärnu jõe äärde jäävatest muinsuskaitseobjektidest on märkimisväärsed Pulli ja Sindi-Lodja kiviaja asulakohad. Pulli asulakoht on seni teadaolevatel andmetel Eesti vanim inimasula, mis paikneb Pärnu jõe paremal kaldal, Reiu jõe suudmest ülesvoolu Pulli külas. Hooajaliselt kasutatud Pulli laagripaigas elati ilmselt 9000-8550 a eKr. Seal on leitud tulekivist ja loomaluudest valmistatud tööriistu ja jahitarbeid (kõõvitsad, noad, noole- ja odaotsad jm). Vanuselt järgmised on Sindi-Lodja asulakohad, mis jäävad Reiu jõe suudmealale. Need elupaigad olid kasutusel 7100-6600 a eKr ja tõenäoliselt aastaringelt. Leidude hulgas on rikkalik valik töö-, jahi- ja kalastusriistu.

Jõe suudmesse jäävad Pärnu vanalinna ja kuurorti muinsuskaitseala ning kunagised asulakohad. Omaette vaatamisväärsus on Sindi linna arhitektuuripärand, mille hulgas on otseselt jõega seotud kunagine kalevivabriku kompleks ja Sindi õigeusu kirik koos pargiga.

Kalevivabriku rajamisega Sindi mõisa maale 1833. aastal on Sindi asula sünd ja ajalugu olnud lahutamatu seotud kuni 20. sajandi lõpuni. 19. sajandi keskpaiku oli Sindi kalevivabrik suurim tööstusettevõtte Liivimaal. 20. sajandi hakul elas siin juba ligi poolteist tuhat inimest, kellest pooled töötasid kalevivabrikus.

Töölisasula rajas Pärnu jõe kaldale oma manufaktuuri kõrvale 1833. a kaupmees J. Chr. Wöhrmann. Majad paiknesid kolmes reas ja neid oli kokku 33. Ühekorruselised hooned olid kelpkatusega, nagu neid võib senini näha Wöhrmanni puiesteel. Neist on säilinud ainult jõepoolne rida, mida omal ajal nimetati altmajadeks, kitsekülaks ja lillekülaks. Need olid mõeldud eelkõige vabriku meistritele, lihttöölised elasid valdavalt suurtes kasarmubarakkides veidi eemal.

Sindist ülesvoolu jäävad Taali mõisakompleks, Tori ja Kurgja talu. Lisaks neile jääb jõe äärde ka mitmeid kalmistuid, kalmeid, ohverduskohti. Muinsuskaitseamet on huvitatud, et tagataks juurdepääsud mälestistele, et neid hooldatakse, tähistatakse ja paigaldatakse suunaviidat. Seda mõtet toetab ka Pärnu maakonna planeering, milles on toodud üldised tingimused üldplaneeringute koostamiseks ja kultuuriväärtuste säilitamiseks⁶³.

Kultuurimälestiste registri andmetel on Pärnu linnas 153 kinnismälestist⁶⁴ ja 1 muinsuskaitseala, Tori vallas 124 kinnismälestist ja Põhja-Pärnumaa vallas 83 kinnismälestist.⁶⁵ Planeeringualal asuvate kinnismälestiste hulka kuuluvad ajaloomälestised, arheoloogiamälestised, ehitismälestised ja kunstimälestised.

13.2. XX sajandi arhitektuuripärandi objektid

Planeeringuala omavalitsustes on XX sajandi arhitektuuriobjektina (nt raudteearhitektuur, vallamajad, palvemajad, maakoolimajad) loetletud Pärnu linnas 94, Põhja-Pärnumaa vallas 29 ja Tori vallas 4 objekti.⁶⁶

⁶³ Pärnu maakonna planeering. Ptk 3.1.2. Kultuuriväärtused. 2018

⁶⁴ Maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu täpsusastmes ei käsitleta vallasmälestisi.

⁶⁵ <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument> (27.08.2021)

⁶⁶ <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=architecture> (27.08.2021)

Planeeringualale jäävad järgmised XX sajandi arhitektuuriobjektid:

- Sauga sild (Pärnu, üle Sauga jõe Haapsalu mnt alguses; EW aegne);
- Beti linnaait (Pärnu, Vana-Sauga 2; tsaariaegne);
- Tsentraalelektrijaam (Pärnu, Lai tn 14; tsaariaegne);
- Sindi hüdroelektrijaam (Sindi, Kalamaja tee 3);
- "Silla" kauplus (Sindi, Silla tn 1).

13.3. Maaehituspärand

Planeeringuala omavalitsuste aladel on kokku 37 maaehituspärandi (nt rehielamud jm taluarhitektuur) objekti, neist 3 on Pärnu linnas, 5 Tori vallas ja 29 Põhja-Pärnumaa vallas.⁶⁷

Planeeringualale jäävad järgmised maaehituspärandi objektid:

- vallamajad: Taali vallamaja, Tori vana vallamaja, Tori vallamaja, Uue-Vändra vallamaja;
- koolimajad: Sindi ministeeriumikool, Taali ministeeriumikool, Viira algkool, Aleksandri (Pumbioja) vallakool, Vändra gümnaasium, Vändra õigeusu kihelkonnakool, Vändra kurtummade kool, Juurikaru vallakool, Saalemaa vallakool;
- rehemajad: Tölba (Oore külas), Tasase (Muraka küla), Eldorado (Piistaoja külas), Tahkuse-Madise (Piistaoja külas).

13.4. Militaarpärand

Planeeringualale jääb 3 militaarpärandi objekti, kõik Pärnu linnas. Need on kaks tsaariaegset sõjaväelinnakut (Pärnu Krasnojarski polgu kasarmud ja Pärnu vana (Kalamehe) sõjaväelinnak) ning nõukogudeaegne sõjaväelinnak (Pärnu sõjaväelinnak (garaažid)).⁶⁸

13.5. Pärandkultuuriobjektid

Pärandkultuuriks peetakse eelmiste põlvkondade tegutsemise jälgi maastikul. Pärandkultuuriobjektid ei ole riikliku kaitse all. Pärandkultuuriobjektide alla kuuluvad näiteks muinaspõllud, talukohad, põlispuud, rahvamajad, parvetuskohad ja kultusehooned. Pärandkultuuriobjektide kaardistamine toimus Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) algatusel aastatel 2005–2011. Töö tulemusel on lisaks Maa-ameti kaardikihina välja antud infomaterjal "Pärnumaa pärandkultuurist"⁶⁹. Planeeringualaga kattuvast Tori vallas väärivad nimetamist Jõesuu kalatõke Navesti jões ja Kuke talu maal liivakivipaljandisse klaasiliiva kaevandamiseks rajatud käigud. Põhja-Pärnumaa valla alal, endises Vändra vallas on nimetatud Vihtra talu ja veskid – villaveski ja linaveski. Endise Paikuse valla alal on välja toodud Sindi-Lodja parvetuskoht.

Pärnu jõega seotud lugusid ja legende on kirjeldatud 2007. aastal Keskkonnaministeeriumi Pärnumaa keskkonnateenistuse koostatud kogumikus „Pärnu jõgi“⁷⁰.

⁶⁷ <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=rehemaja> (27.08.2021)

⁶⁸ <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=militaryheritage> (27.08.2021)

⁶⁹ Pärnumaa pärandkultuurist. Aivar Hallang jt. 2011

⁷⁰ Pärnu jõgi. Urmas Lekk, Toomas Kalda. Keskkonnaministeeriumi Pärnumaa keskkonnateenistus 2007

13.6. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikel aladel säilitatakse ajalooliselt välja kujunenud struktuuri, terviklikkust ja omapära. Miljööväärtusega hoonestusala on planeeringuga määratletud ala, mille terviklik miljöö kuulub säilitamisele oma ajalooliselt väljakujunenud tänavavõrgu, haljastuse, hoonestusviisi, ühtse ja omanäolise arhitektuuri või muu avaliku huvi tõttu.

Miljööväärtuslikud alad on määratud Sindis ja Pärnus. Pärnu jõega on otseselt seotud osaliselt jõe kaldale jääv Sindi miljööala (Wöhrmanni puistee koos kiriku, raekoja ja Kiriku pargi ning neid ümbritseva haljastusega). Miljööväärtuslikele alade seatakse kaitse- ja kasutustingimused üldplaneeringutega. Vajadusel saab uusi miljööväärtuslikke alasid määrata ja olemasolevaid täiendada üldplaneeringutega.

13.7. Väärtuslikud maastikud

Pärnu maakonna planeeringus on väärtuslike maastikena piiritletud piirkonnad, milles on kuhjunud kultuurilis- ajalooline väärtus, looduslik väärtus, puhkeväärtus, turismipotentsiaal, identiteediväärtus ning esteetiline väärtus. Lisaks jäävad nende piiride sisse kaunid tee- ja veeteelõigud ning silmapaistvalt ilusa vaatega kohad. Esmakordselt määratleti väärtuslikud maastikud 2003. aastal Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ ning nende piire on aja jooksul koostöös kohalike omavalitsustega üle vaadatud ja kaasajastatud ning kajastatud Pärnu maakonna planeeringus. Lisaks väärtuslikele maastikele on märgitud ka suhteliselt hea ligipääsetavusega ilusa vaatega kohad. Maakonnaplaneeringu järgi on need kohad kujunenud matkajate peatuspaikadeks, kus saab nautida loodusvaateid ja maastike erinevaid väärtuseid. Pärnu jõe kasutusvõimaluste uuringus on öeldud, et kaardile märgitud ilusa vaatega punktidest ei avanenud mitmel juhul (nt Suurejõe, Sindi) vaadet jõele või oleks selleks tulnud minna eramaale (nt Randjärve külas). Töö koostaja hinnangul avanesid märkimisväärsamad vaated pigem sildadelt. Lisaks jäi piirkonda ka mitmeid selliseid ilusa vaatega punkte, mida kaardile ei ole märgitud (nt Tori põrgu)⁷¹.

Pärnu jõe vasakul kaldal Tori kalmistu kohal asub ilmselt parim keskdevoni Pärnu lademe paljand. Pärnu liivakivi koosneb enamuses kvartsist. Põimja kihilisuse annab aga päeva- ja vilgukivi ning granaadisisaldus. Siit on leitud esimeste primitiivsete maismaataimede, rüükalade ja vihtuimsete kalade jäänuseid. Püstloodis liivakivipaljand, mida kutsutakse kunagise koopa järgi Tori Põrguks, on umbes 500 m pikkune ja kuni 10 m kõrgune. Et mööda käiku sai minna kaugemale maasügavusse, on kohta juba mitusada aastat nimetatud Tori põrguks. Kohaliku legendi järgi oli koopas põrgu sissepääs ning sellega on seotud palju rahvajutte ja muistendeid. Koobas on Pärnu jõe devoni liivakivist kaldajärsakusse uhutud sajandite jooksul allikavete poolt. Tori põrgu suue oli 6 meetrise läbimõõduga avaus ning mõnede andmete järgi olnud „põrgukäik“ 32 meetrit pikk. Koopa lagi varises sisse 1908. ning suue 1974. aastal. Täna koopasse sisse enam ei pääse, kuid seda kaunist ja salapärast kohta viivad uudistama trepid kalmistu värava eest.

13.7.1. Ilusad vaated

Pärnu maakonna planeeringus on toodud tingimused maastike omapära ja silmapaistvalt ilusate vaatega kohtade säilitamiseks ning maastikuväärtuste suurendamiseks läbi üldplaneeringute, näiteks parema juurdepääsetavuse tagamine. Perspektiivis tuleb väärtuslikele maastikele jäävad ilusa vaatega punktid metoodiliselt üle vaadata ning vajadusel nende asukohti redigeerida. Võib osutada vajalikuks ilusate vaatega kohtades vaadete avamine või hooldamine (kinnikasvamise vältimine). Pärnu jõe vaadete avamise puhul võib osutada vajalikuks raie tegemine. Kui raiet

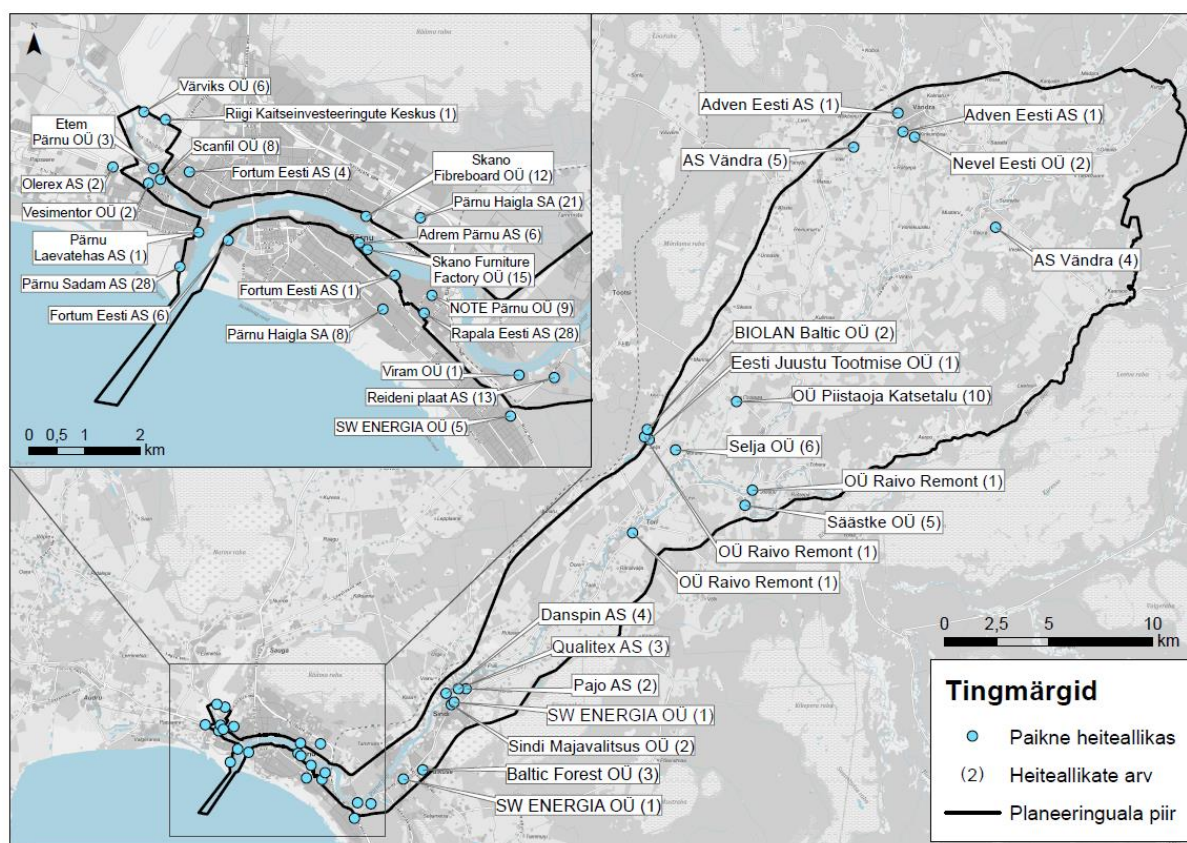
⁷¹ Pärnu jõe kasutusvõimaluste uuring, AS Maves 2019

plaanitakse ranna ja kalda piiranguvööndis, tuleb arvestada selle kitsendustega. Kalda piiranguvööndis ei tohi lageraielangi pindala olla suurem kui kaks hektarit, välja arvatud maaparandussüsteemi eesvoolu veekaitsevööndis maaparandushoiutööde tegemisel. Jõe kallaste piiranguvööndis valik- ja turberaie tegemisel tuleb arvestada looduskaitsealades toodud tingimustega (nõuded puistu esimese rinde rinnaspindalale ja täiusele). Pärnu jõe loodusala kaitsekorralduskava järgi ei kahjusta vaate avamise eesmärgil kaldavööndis (sh veekaitsevööndis) noore puittaimestiku eemaldamine kaitseväärtusi, kuid põlispuude raiest tuleb hoiduda. Lubatav on jõkke langenud puude eemaldamine ning reaalses vettelangemise ohus oleva puu raie. Kohad, kus vaate avamine on vajalik või mõistlik, tuleb selgitada planeeringute või projektidega. Avatud vaatega kohtadele tuleb tagada avalik juurdepääs ning tagada parkimisvõimalus, pingid jms. Silmapaistvalt ilusa vaatega kohad kavandatava tegevuse ümbruses on teemaplaneeringu järgi Sindi vana raudteesild ja Sindi kirikupark, kust avanevad vaated Pärnu jõele. Jõe äärde on määratud kümnekond ilusa vaatega kohta, kuhu on võimalik suhteliselt hästi ligi pääseda ja saab nautida looduse ja maastike erinevaid väärtusi.

14. Välisõhu seisund

Planeeringualal asub üks seirejaam, kus teostakse välisõhu kvaliteedi pidevseiret – Tahkuse seirejaam asukohaga Tori vallas Tohera külas. Kauguselt järgmine pidevseirejaam on Uulu seirejaam Häädemeeste vallas Lepakülas, planeeringualast enam kui 10 km kaugusel. Tahkuse seirejaama andmetel on välisõhu kvaliteet piirkonnas hea.⁷² Arvestades aga planeeringuala suurust ning seda, et piirkonniti on nii keskkond, maakasutus, toimuvad tegevused kui ka hajumistingimused erinevad, siis Tahkuse seirejaama tulemusi kogu planeeringuala välisõhu kvaliteedi iseloomustamiseks kasutada ei saa.

Planeeringuala välisõhu kvaliteedi iseloomustamise üheks võimaluseks on teha seda piirkonnas asuvate teadaolevate paiksete heiteallikate põhjal. Planeeringualal ja selle läheduses (planeeringualast kuni 500 m raadiuses) on registreeritud kokku 236 paikset heiteallikat⁷³. Enamik neist asub Pärnu linnas kui asustusüksuses (180 tk), järgnevad Sindi linn ja Paikuse alevik. Umbes kolmandik paiksetest heiteallikatest jääb Pärnu jõe vahetusse lähedusse. Paiksete heiteallikate paiknemisest planeeringuala suhtes annab ülevaate Joonis 13.

Joonis 13. Planeeringualal ja sellest 500 m raadiuses asuvad paiksed heiteallikad. Allikas: KOTKAS paiksete heiteallikate kaart, seisuga 16.08.2021

Valdavalt on tegemist erinevat liiki tööstuse heiteallikatega, vähemal määral katlamajadega. 37 heiteallikat on seotud sadamategevusega Pärnu sadamas. Hajaasustuses on valdavalt tegemist põllumajandustootmise heiteallikatega.

⁷² Eesti välisõhu kvaliteet kodulehekülgh ohuseire.ee, vaadatud 12.08.2021

⁷³ KOTKAS paiksete heiteallikate kaart, seisuga 16.08.2021

Paikse heiteallika käitaja peab tagama, et heiteallikast saasteainete väljutamisel (eraldiseisvalt või koosmõjus teiste piirkonna heiteallikatega) ei ületata saasteainete õhukvaliteedi piirväärtusi väljaspool käitise tootmisterritooriumi^{74,75}. Kuigi valdav enamus heiteallikatest on hõlmatud kehtiva keskkonnalooga, mis annab õiguse saasteainete välisõhku väljutamiseks ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused, siis on osa lubadest praegu kehtivaid õigusakte, meetodikaid ja piirnorme arvestades vananenud⁷⁶, mistõttu ei pruugi need iseloomustada tegelikku olukorda.

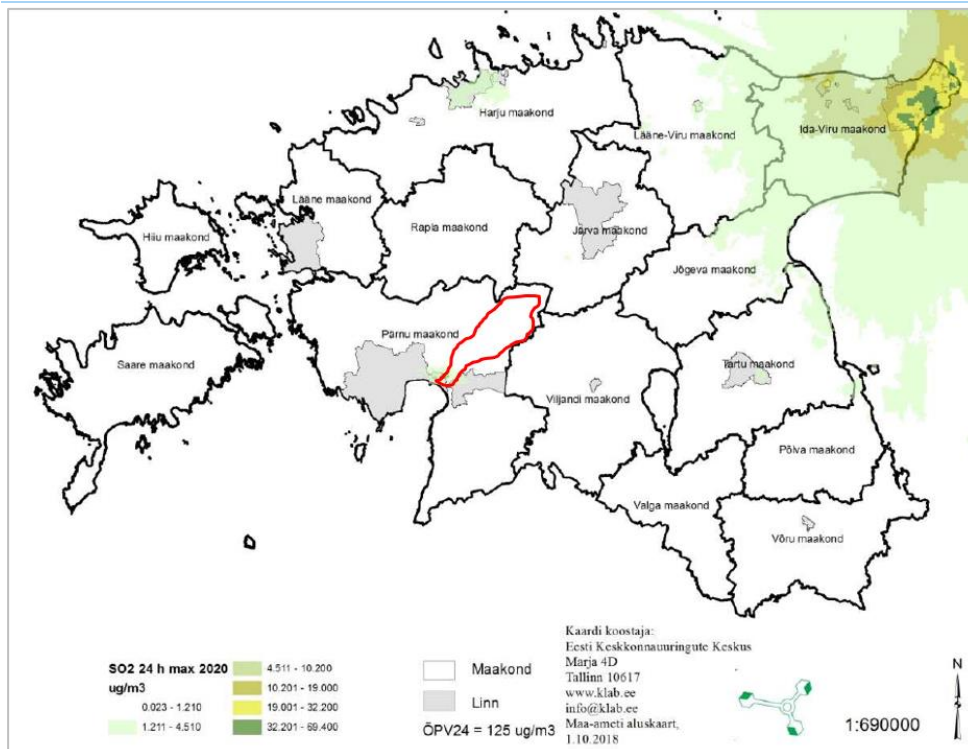
Planeeringuala välisõhu kvaliteedist ülevaate saamiseks saab kasutada ka aastateks 2020-2030 koostatud teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riikliku programmi raames koostatud kogu Eestit hõlmavat välisõhu saastatuse prognoosi. Tegemist on hinnanguga välisõhu kvaliteedile aastal 2020 (mis sisuliselt ilmestab olemasolevat olukorda) ja aastal 2030 olukorras, kus rakendatakse õhusaasteainete vähendamise meetmeid. Prognoos annab ülevaate viie saasteaine (SO₂, NO_x, PM_{2,5}, NH₃ ja LOÜ) ning kuue erineva valdkonna (energeetika, tööstus, transport, lahusid, jäätmed ja põllumajandus) kohta, selles sisalduvad nii paiksed heiteallikad ja hajusheide kui ka teadaolev piiriülene saaste⁷⁷. Ülevaate planeeringuala piirkonna välisõhu kvaliteedi olukorrast 2020. aasta seisuga annavad Joonis 14 kuni Joonis 18. Planeeringuala piirkonna välisõhu saasteainete keskmised/maksimaalsed kontsentratsioonid ja nende võrdlus piirväärtusega on kokkuvõtlikult esitatud joonistele järgnevas tabelis (Tabel 6).

⁷⁴ Õhukvaliteedi piirväärtus on saasteaine lubatav kogus välisõhu ruumalaühikus või pinnaühikule sadestunud saasteaine lubatav kogus, mis on kehtestatud teaduslike andmete alusel ning mis nimetatud koguse ületamise korral tuleb saavutada kindlaksmääratud aja jooksul ja mida edaspidi ei tohi enam ületada. Piirväärtuse kehtestamise eesmärk on vältida, ennetada või vähendada saasteaine ebasoodsat mõju inimese tervisele või keskkonnale. Kui ületatakse saasteainetele kehtestatud piirväärtusi, siis on tegemist olulise keskkonnahäiringuga. AÕKS § 10, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122019003?leiaKehtiv>

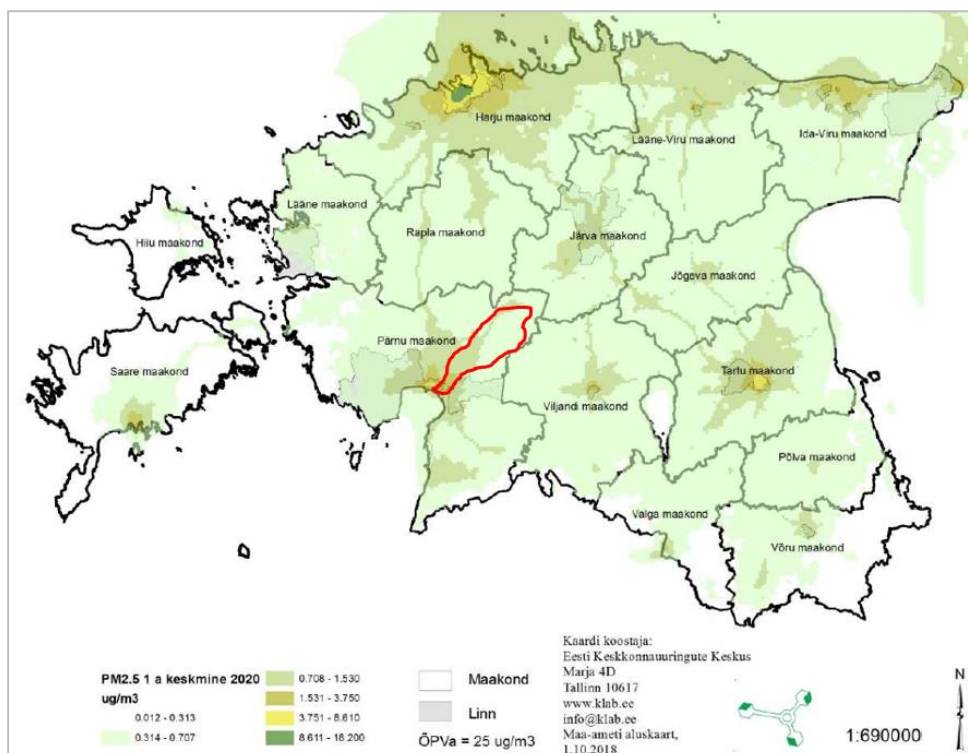
⁷⁵ Piirväärtused on kehtestatud AÕKS § 47 lõigete 1 ja 2 ning § 48 lõike 1 alusel Keskkonnaministri 27.12.2016 määrusega nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispriid“, kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122016044?leiaKehtiv>

⁷⁶ Keskkonnaloa on käitistele väljastatud valdavalt perioodil enne 2017.aastat ehk enne AÕKS seaduse jõustumist (jõustus 01.01.2017) ja kehtestati uued nõuded saasteainete heitkoguste ja tekkivate saastetasemete hindamiseks, sh erinevate käitiste koosmõjus.

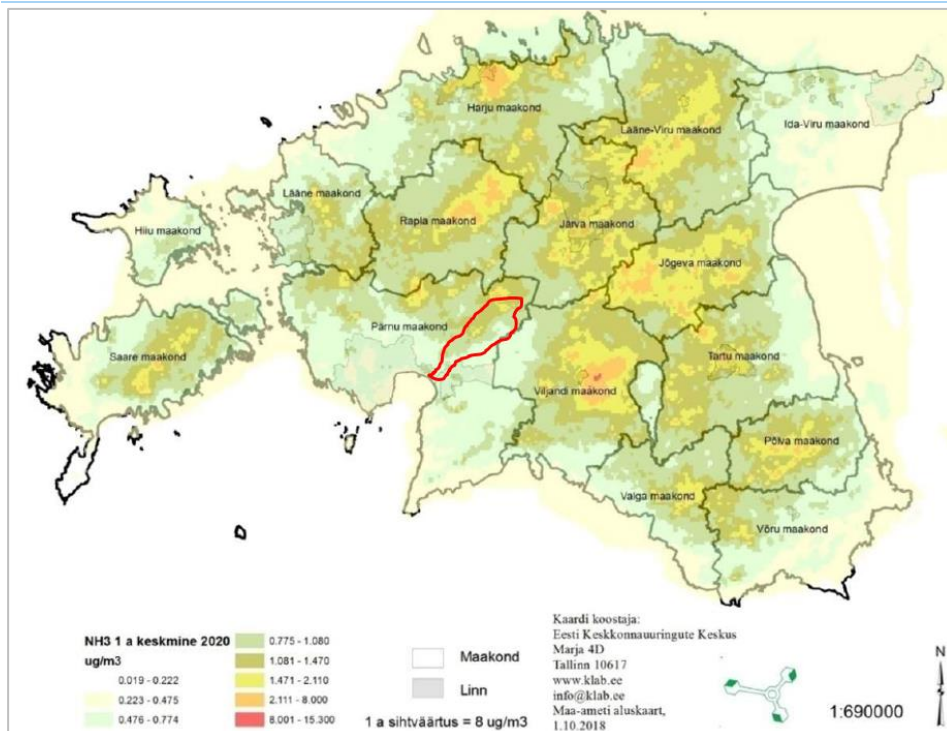
⁷⁷ Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030. Lisa II. Õhusaasteainete piiriülene kauglevi. Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ Keskkonnaministeeriumi juhtimisel, 2019. Kinnitatud keskkonnaministri 29.03.2019. a käskkirjaga nr 1-2/19/276

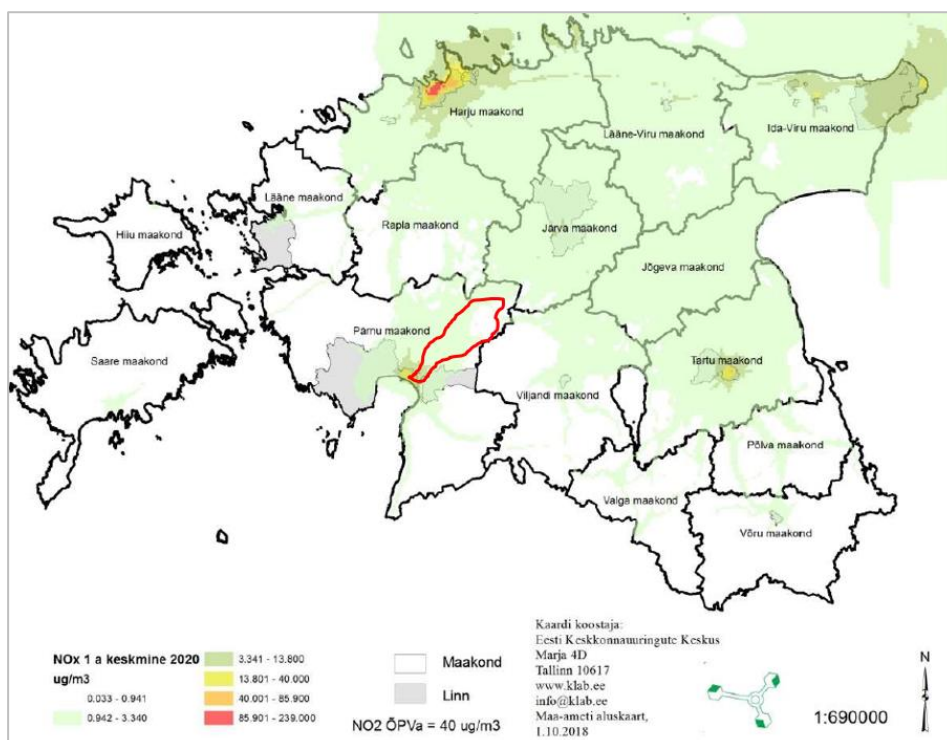
Joonis 14. SO₂ 24h maksimaalne kontsentratsioon valdkondade koosmõjus aastal 2020 (planeeringuala orienteeruv asukoht punasega). Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030

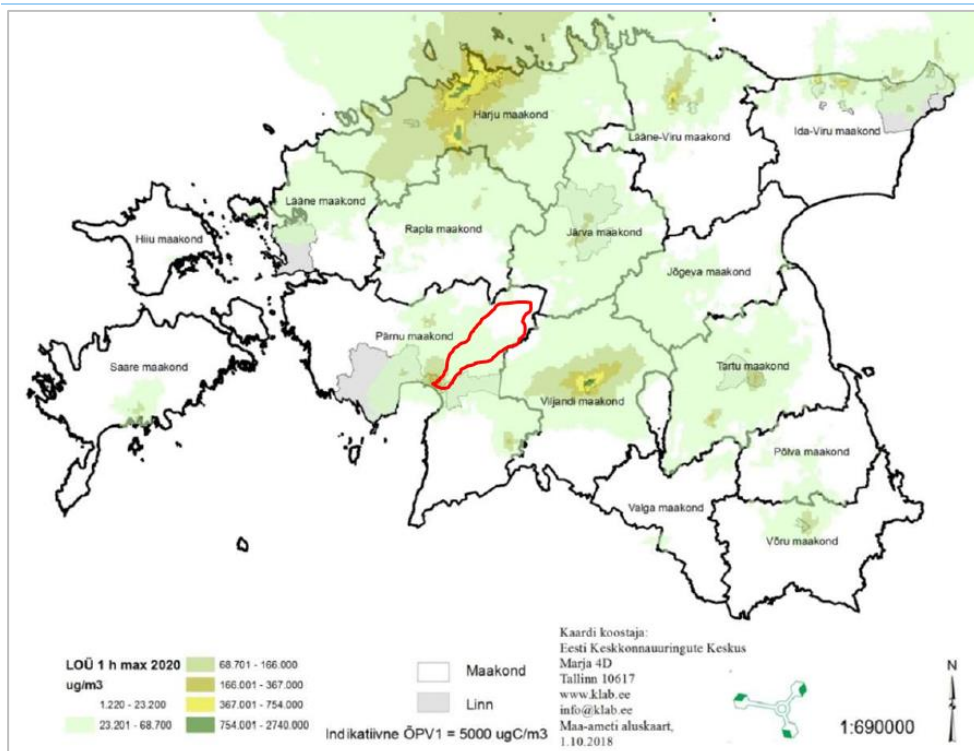
Joonis 15. PM_{2.5} 1a keskmine kontsentratsioon valdkondade koosmõjus aastal 2020 (planeeringuala orienteeruv asukoht punasega). Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030

Joonis 16. NH₃ 1a keskmine kontsentratsioon valdkondade koosmõjus aastal 2020 (planeeringuala orienteeruv asukoht punasega). Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030

Joonis 17. NO_x 1a keskmine kontsentratsioon valdkondade koosmõjus aastal 2020 (planeeringuala orienteeruv asukoht punasega). Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030

Joonis 18. LOÜ 1h maksimaalne kontsentratsioon valdkondade koosmõjus aastal 2020 (planeeringuala orienteeruv asukoht punasega). Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030

Tabel 6. Välisõhu saasteainete keskmised/maksimaalsed kontsentratsioonid valdkondade koosmõjus 2020. aastal. Allikas: Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2020–2030 (vt ka Joonis 14 kuni Joonis 18)

Välisõhu saasteaine	Näitaja	Kontsentratsioon	Piirväärtus ⁷⁸
Vääveldioksiid (SO ₂)	24 h maksimaalne kontsentratsioon	0,023-19,000 µg/m ³	125
Tahked osakesed (PM _{2,5})	1 aasta keskmine kontsentratsioon	0,314-8,610 µg/m ³	25
Lämmastikoksiidid (NO _x)	1 aasta keskmine kontsentratsioon	0,033-40,000 µg/m ³	40
Lenduvad orgaanilised ühendid (LOÜ)	1 h maksimaalne kontsentratsioon	1,220-2740,000 µg/m ³	5000
Ammoniaak (NH ₃)	1 aasta keskmine kontsentratsioon	0,019-8,000 µg/m ³	8

Eeltoodud joonistelt ja tabelist nähtub, et kõikide hinnatud saasteainete kontsentratsioonid projektiala piirkonnas jäävad kehtestatud piirväärtuste piiridesse. Saasteainete kontsentratsioonid on kõige kõrgemad Pärnu linnas kui asustusüksuses, kus on ka kõige suurem asustustihedus,

⁷⁸ Keskkonnaministri 27.12.2016 määrus nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispiirid“, eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106032019012?leiaKehtiv>

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

intensiivsem liiklusedus ning suurem tootmis- ja tööstusettevõtete hulk. Piirväärtustega võrreldes on Pärnu linnas kõige kõrgemad lämmastikoksiidide (NOx) ja lenduvate orgaaniliste ühendite (LOÜ) näitajad, põhjuseks eeskätt transport ja energeetika. Lämmastikoksiidide näitajad on kohati piiripealsed. Väljaspool Pärnu linna on pea kõikide saasteainete osas kontsentratsioonid oluliselt madalamad, va ammoniaak, mille kontsentratsioonid ulatuvad paiguti samuti piirväärtuste lähedale. Ammoniaagi teke on ligi 90% ulatuses seotud põllumajandustegevusega.

Liikluse osas on välisõhu saastamise seisukohalt olulised tihedama liiklusedusega sõiduteed. Suurema liiklusedusega teed planeeringualal on:

- põhimaantee nr 4 Tallinn-Pärnu-Ikla, 5800–11437 sõidukit/ööpäevas;
- põhimaantee nr 5 Pärnu-Rakvere-Sõmeru, 1490–6229 sõidukit/ööpäevas;
- tugimaantee nr 59 Pärnu-Tori, 1127–7472 sõidukit/ööpäevas (Pärnu linna ja Paikuse vahel);
- kõrvalmaantee 19277 Paikuse-Tammaru, 1308–1573 sõidukit/ööpäevas (Paikuse piirkonnas).⁷⁹

Põhimaanteed nr 4 ja 5 puhul on liiklusedused kõige suuremad Pärnu linna kui asustusüksust läbivatel lõikudel, tugimaantee nr 59 puhul Pärnu linna kui asustusüksuse ja Paikuse aleviku vahel.

⁷⁹ Maa-ameti Transpordiameti kaardirakendus, seisuga 13.08.2021

15. Müralukord

Planeeringualal ja selle lähiümbruses on peamiseks müraallikateks maanteeliiklus ning alal toimuv tööstustegevus.

Atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) kohaselt on välisõhus levivale mürale seatud normtasemed, mis jagunevad müra piirväärtuseks (suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid) ja sihtväärtuseks (suurim lubatud müratase uute üldplaneeringutega aladel). Müra normtasemetekestamisel lähtutakse päevasest (7.00–23.00) ja öisest (23.00–7.00) ajavahemikust ja mürakategooriast, mis määratakse vastavalt üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbele. Liiklus- ja tööstusmürale kehtivad erinevad normtasemed (vt Tabel 7).

Tabel 7. Müra normtasemed. Allikas: Keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“, seisuga 06.08.2021

Müra kategooria	Müra piirväärtus, dB		Müra sihtväärtus, dB	
	Liiklusmüra	Tööstusmüra	Liiklusmüra	Tööstusmüra
I kategooria - virgestusrajatiste maa-alad ehk vaiksed alad	55 päeval 50 öösel	55 päeval 40 öösel	50 päeval 40 öösel	45 päeval 35 öösel
II kategooria - haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetasutuste ning elamu maa-alad ja maatulundusmaade õuealad, rohealad	60 ja 65 ¹ päeval 55 ja 60 ¹ öösel	60 päeval 45 öösel	55 päeval 50 öösel	50 päeval 40 öösel
III kategooria - keskuse maa-alad IV kategooria - ühiskondlike hoonete maa-alad	65 ja 70 ¹ päeval 55 ja 60 ¹ öösel	65 päeval 50 öösel	60 päeval 50 öösel	55 päeval 45 öösel

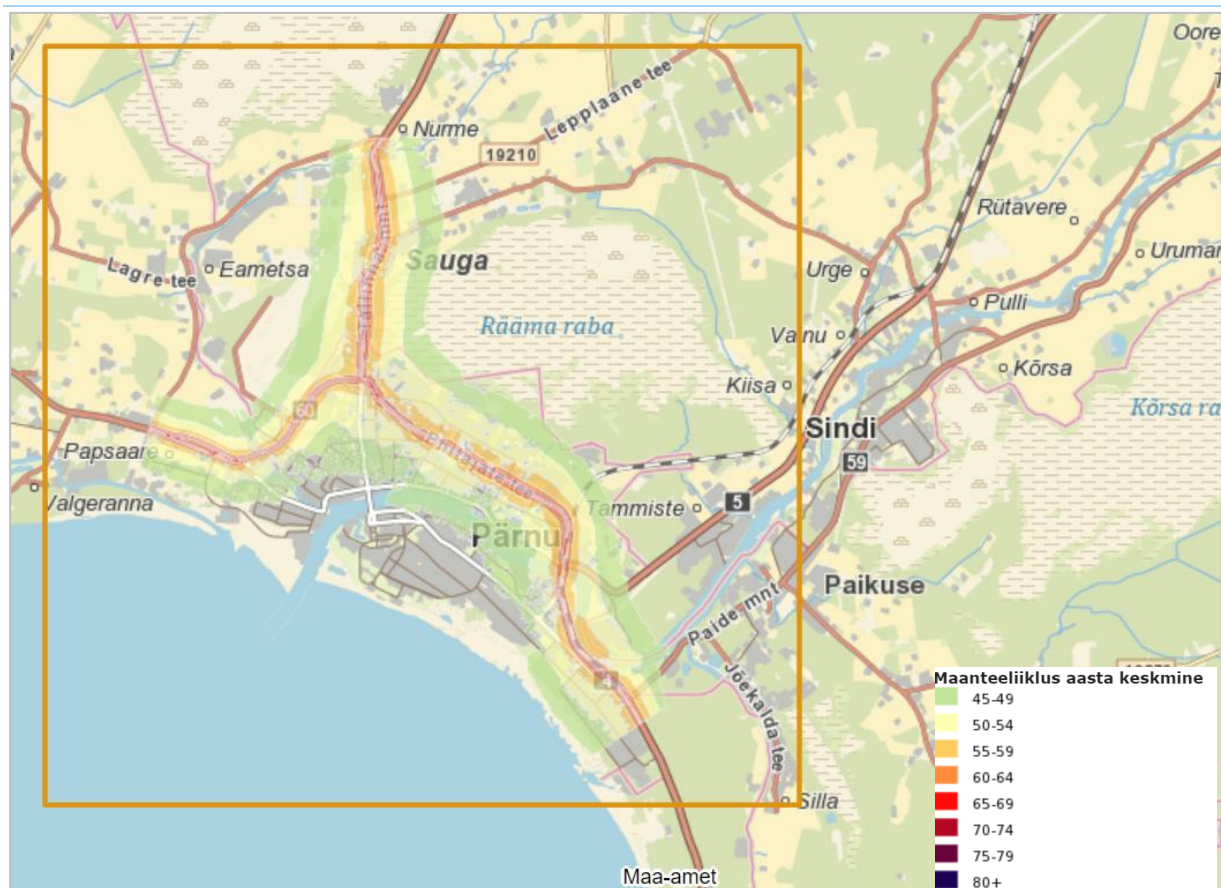
¹ müratundliku hoone teepoolsel küljel

Kehtivate üldplaneeringute (Pärnu linna asustusüksuse ning ühinemiseelsete Paikuse valla, Tori valla, Sauga valla, Sindi linna ja Vändra valla üldplaneeringute) kohaselt jääb planeeringualale ja selle ümbrusesse elamualasid, puhke- ja haljasalad, ühiskondlike hoonete alad, segafunktsiooniga alad, äri- ja tootmise maa-alad ning paiguti ka sihtotstarbeta maa-alad. Pärnu linna asustusüksuse, Paikuse valla ja Sindi linna üldplaneeringute kohaselt kuuluvad elamualad ja puhkealad II mürakategooriasse ning segafunktsiooniga alad III kategooriasse, Tori valla, Sauga valla ja Vändra valla üldplaneeringutega ei ole juhtotstarbeid mürakategooriatesse jaotatud. Äri- ja tootmisaal ning sihtotstarbeta maal mürakategooriat ei ole. Kuna käesoleva dokumendi koostamisel ajal on koostamisel uued üldplaneeringud endiste Tori ja Sauga valdade ning Sindi linna osas (ühinemisjärgselt Tori vald) ja endise Vändra valla osas (ühinemisjärgselt Põhja-Pärnumaa vald), siis võivad perspektiivis planeeringuala maakasutuse juhtotstarbed ja seega ka mingis piirkonnas praegu kehtivad mürakategooriad muutuda. Uued üldplaneeringud on planeeringulahenduse eskiisi koostamise staadiumis.

Liiklusmüra

Maanteeliiklusest on olulisemad suurema liiklussagedusega teed, milleks planeeringualal on põhimaantee nr 4 Tallinna-Pärnu-Ikla, põhimaantee nr 5 Pärnu-Lihula ning tugimaantee nr 59 Pärnu-Tori (liiklussageduste kohta vt ptk 14). Põhimaanteed nr 4 ja 5 kohta on koostatud ka strateegiline mürakaart Pärnu linna kui asustusüksust läbivate lõikude (Tallinna mnt, Lennuvälja tee, Ehitajate tee, Papiniidu tee, Liivi tee) osas (vt Joonis 19)⁸⁰.

⁸⁰ Maa-ameti müra kaardirakendus, seisuga 13.08.2021

Joonis 19. Maanteeliikluse mürakaart põhimaanteed nr 4 ja nr 5 kohta Pärnu linna alal. Allikas: Maa-ameti teeregistri kaardirakendus, seisuga 13.08.2021

Võrreldes mürakaardil olevad müratasemeid II mürakategooria liikluse mürapiirnormidega (Tabel 7), siis nähtub, et põhimaantee nr 4 ja 5 Pärnu linna läbivatel lõikudel võib teedega piirnevatel aladel öisel ajal esineda probleeme ülenormatiivse müraga. Keskmiselt võib ülenormatiivne müra levida ca 15-30 m kaugusel teest.

Välisõhu mürakaart on koostatud ka Pärnu linna kui omavalitsuse kohta⁸¹. Ka selle tulemused liikluse müratase osas näitavad, et intensiivsema liiklusega sõiduteedelt leviv müratase ületab öisel ajal kohati II ja III kategooria piirväärtusi. Päevasel ajal on normid tagatud.

Planeeringuala ülejäänud sõiduteede kohta andmed puuduvad. Koostamisel on Tori valla mürakaart ja müra vähendamise tegevuskava (valmib novembris 2021⁸²), millega on keskkonnamõju hindamise ajal eeldatavalt võimalik arvestada. Arvestades aga, et ülejäänud planeeringuala on sõiduteede liiklussagedused madalamad (enamikel teedel alla 1000 auto/ööpäevas) ning asustihedus hõredam, siis sellistel puhkudel üldjuhul ülenormatiivse müraga probleeme ei esine.

Tööstusmüra

Tööstusmüra on teadaolevalt kaardistatud Pärnu linnas, eelviidatud mürakaardi koostamise raames. Planeeringuala puudutavas osas on käsitletud Pärnu linnas kui asustusüksuses Pärnu sadamat ja Kase-Savi-Raba turbatööstuspiirkonda ning Paikuse aleviku peamisi müraallikaid (suuremad tööstusettevõtted, Politsei- ja Piirivalveameti Paikuse õppekeskus). Mürakaardistamise tulemuste

⁸¹ Pärnu linna välisõhu mürakaart. Akukon Eesti OÜ, 2020. Kättesaadav: https://parnu.ee/failid/P2rnu_linna_v2lis6hu_mybakaart.pdf

⁸² Info Tori Vallavalitsusest 23.08.2021

Pärnu maakonna planeeringu teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“

Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lisa – Planeeringuala kirjeldus

kohaselt on Pärnu linnas kui asustusüksuses tööstusettevõtete piirkonnas asuvatel elamualadel II mürakategooria normid päevasel ajal täidetud, kuid öisel ajal paiguti ületatud (Vana-Savi, Niidu ja Liblika tn äärsetel elamualadel). Paikuse alevikus probleeme ülenormatiivse tööstusmüraga ei tuvastatud.

Planeeringualale jäävate muude tööstusettevõtete osas andmed puuduvad. Ühe ettevõtte osas teostatud hindamise tulemusi teistele ettevõtetele üle kanda ei saa, sest tööstusmüra allikad on enamasti unikaalsed ja komplektsete kombinatsioonidega ning müra teke ja levik objektide lõikes on seega erinev.

16. Muud asjaolud

16.1. Riigikaitse ehitised

Riigikaitse ehitisi on käsitletud Pärnu maakonna planeeringus. Planeeringualale jääb Eametsa linnaku piiranguvöönd. Mõjualasse jääb Eametsa linnak Tori vallas ning Kaitseliidu Pärnumaa maleva perspektiivne staabi- ja tagalakeskus Pärnu linnas.

Riigikaitse ehitise piiranguvöönd on linnades ja alevites kuni 300 m ja külates kuni 2000 m kinnistu piirist või riigikaitse ehitise välisseinast. Piiranguvöönd on vajalik riigikaitse objektide toimimiseks. Piiranguvööndis on ehitise püstitamine, laiendamine või ümberehitamine ilma Kaitseministeeriumi antud kooskõlastuseta keelatud.

Riigikaitse seisukohalt on oluline planeeringuala piiriks oleb Pärnu–Rakvere–Sõmeru riigi põhimaantee. Maantee peab olema väga heas korras ja võimaldama kaitsetehnikaga liikumist aastaringset.

16.2. Ohtlikud ettevõtted

Planeeringualale jääb Maa-ameti ohtlike ettevõtete kaardirakenduse andmetel⁸³ kaks C-kategooria ohtlikku ettevõtet (vt Joonis 20):

- Allikõnnu külas asuv Airok OÜ (ID 90579), ohuala raadius 382 m;
- Lütse külas asuv Vedelgaas OÜ (ID 100039), ohuala raadius 412 m.

Mõlemal puhul on tegemist viljakuivati vedegaasipaigaldisega, kus käideldavaks kemikaaliks on propaan-butaan.

Planeeringuala vahetusse lähedusse jääb kaks tanklat, mis on C-kategooria ohtlikud ettevõtted:

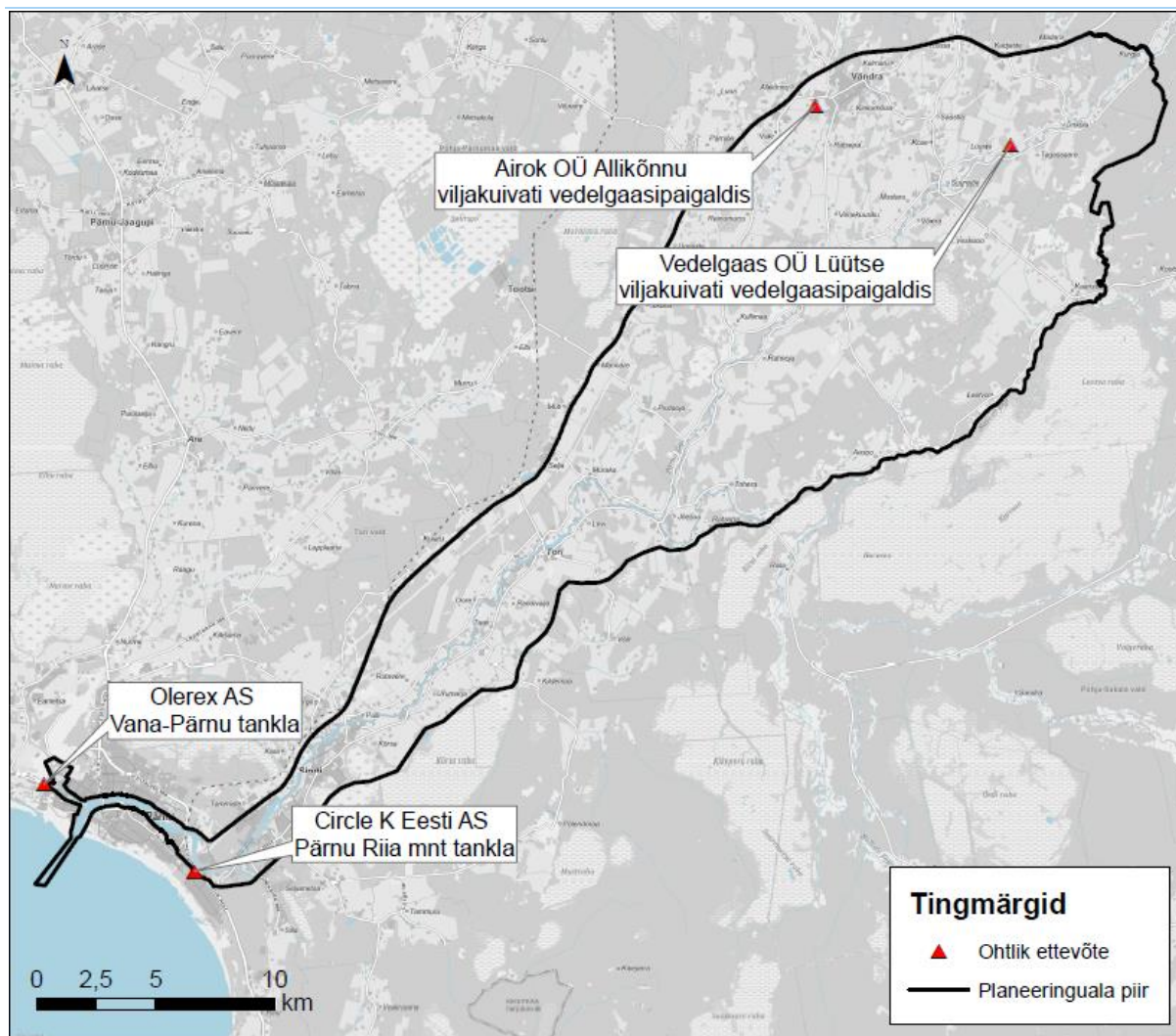
- Pärnu linnas asuv Circle K Eesti AS Pärnu Riia mnt tankla (ID 409), ohuala raadius 407 m;
- Papsaare külas asuv Olerex AS Vana-Pärnu tankla (ID 62639), ohuala raadius 412 m.

Käideldavateks kemikaalideks mõlemal juhul bensiin, diisel, propaan-butaan.

C-kategooria ettevõtteks ehk ohtlikuks ettevõtteks loetakse ettevõtet, kus kemikaale käideldakse ohtlikkuse alammäärast suuremas koguses.⁸⁴

⁸³ <https://xgis.maaamet.ee/maps/XGis>

⁸⁴ Majandus- ja taristuministri 02.02.16 määruse nr 10 „Kemikaali ohtlikkuse alammäär ja ohtliku kemikaali künniskoguse ning ettevõtte ohtlikkuse kategooria määramise kord“ § 5; eRT: <https://www.riigiteataja.ee/akt/111022016022?leiaKehtiv>

Joonis 20. Ohtlikud ettevõtted planeeringualal. Maa-amet, 2021

16.3. Keskkonnaohtlikud objektid

Keskonnaregistri andmetel jääb planeeringualasse neli keskkonnaohtlikku objekti. Tori vallas Selja külas on kaks keskkonnaohtlikku objekti:

- Selja OÜ tankla (registrikood OOB0019745);
- Eesti Juustu Tootmise OÜ mahuti (OOB0071084).

Põhja-Pärnumaa vallas on samuti registreeritud kaks objekti:

- Vaki külas Vändra OÜ mahuti (OOB0106368);
- Vändra alevis Eesti Juustu Tootmise OÜ mahuti (OOB0070055).

Keskonnaregistri andmetel jääkreostusobjekte planeeringualal ei esine. Pärnu linnas oli varem jääkreostusobjektiks endine Pärnu Kommunaali asfaltbetoonitehas (JRA0000068), kus võimalikeks reostajateks olid bensiini, põlevkiviõli ja naftabituumeni jäägid, kuid keskkonnaregistri andmetel on see jääkreostus likvideeritud.

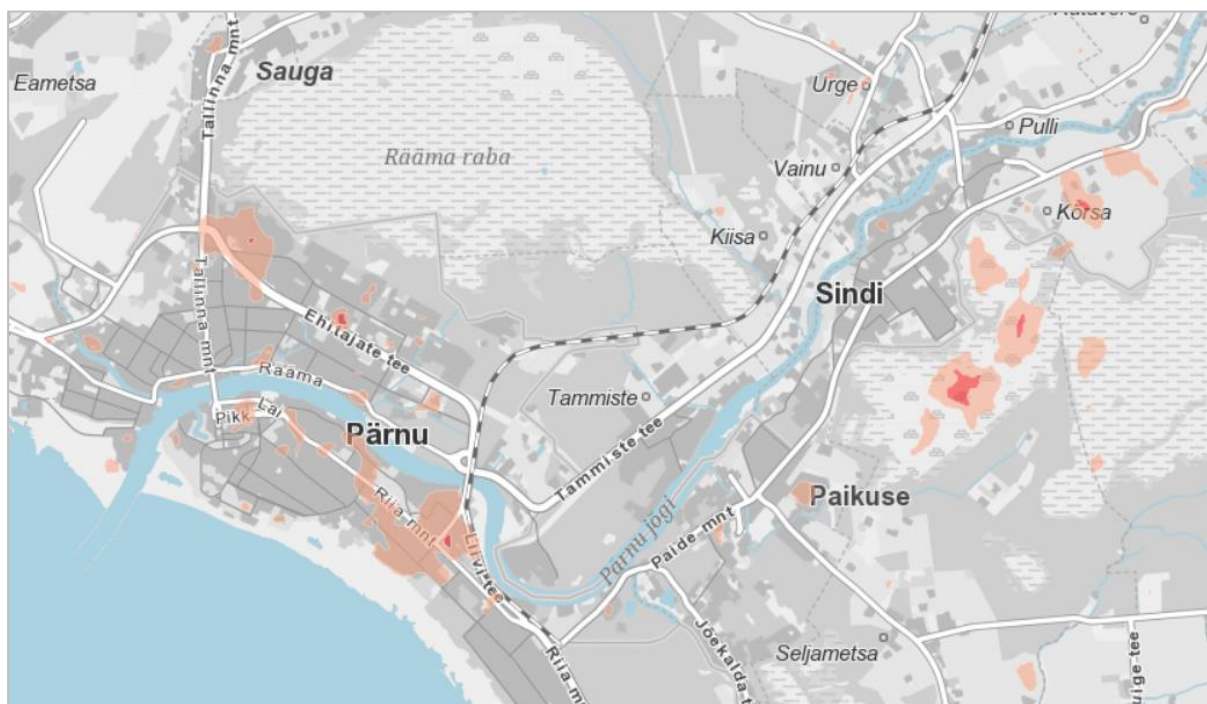
16.4. Soojusaared

Kuumalained võimenduvad eeskätt linnades, aga ka muudel tiheasustusaladel soojusaare efektina, kus suured tumedad pinnad (nt asfaltteed, asfaltkattega parklad, bituumenkatused) neelavad suurema osa päikesekiirgusest, mis omakorda kütavad linnaruumi õhku.

Soojusaare efekti saab leevendada piirates planeeringu- ja ehituslahendustega soojuste akumulereimist ning rakendades linnakeskkonnas mikroklimaatilisi meetmeid, säilitades ja laiendades rohealasid, haljastust ja veekogusid.

Aruande "Soojusaarte hindamine Eesti linnades aastatel 2014-2019" alusel märgiti satelliitpiltide andmete põhjal soojusaartena ära alad, mis on ümbritsevast keskkonnast tunduvalt kõrgema temperatuuriga ning mille puhul kiirgustemperatuur ületab 30°C.

2014. aasta kuumalaine ajal esinesid soojusaared planeeringualal Pärnu linnas Pärnu jõe mõlemal kaldal, seejuures valdavalt tööstusaladel. Paikuse alevis esines soojusaar ettevõtte Baltic Forest saeveski tööstusalal, Sindi linnas Vabriku kanalit ümbritseval tööstusalal. Lisaks ilmnis soojusaarte olemasolu Kõrsa turbamaardla alal ning Kõrsa, Urumarja ja Pulli küla põllumajandusmaadel (vt Joonis 21). 2018. ja 2019. aastate kuumalainete ajal ühtegi soojusaart planeeringualal satelliitandmete analüüsi tulemusel ei tuvastatud.

Joonis 21. Soojusaarte paiknemine Pärnu jõe ümbruses aastal 2014. Maa-amet, 2021